

De stijl van '(on)gevoelige' presentatoren

Een onderzoek naar de formuleringen van als 'gevoelig' en 'ongevoelig' getypeerde presentatoren

Universiteit Leiden

Auteur: R.A.G.M. Stroker
Studentnummer: S1558641

Masterscriptie
MA Linguistics: Language and Communication
Instelling: Universiteit Leiden

Begeleider: R.J.U. Boogaart
Tweede lezer: T. van Haften
Datum (concept): 22-01-2020

KEYWORDS: stilistiek, gevoeligheid, emotie, empathie, interviewers.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	2
2. STIJL EN UITDRUKKING VAN GEVOEL IN INTERVIEWS	6
2.1 TAALKUNDIGE STILISTIEK	6
2.1.1 Stijl als keuze	6
2.1.2 Micro- en macroniveau: intuïties.....	7
2.2 DE STIJL VAN INTERVIEWERS	8
2.2.1 Het genre <i>emo-tv</i>	8
2.2.2 Interviews en interviewstijlen	9
2.2.3 Soorten vragen	11
2.2.4 Beleefdheidsstrategie	12
2.3 EMOTIE IN TAAL	14
2.4 CHECKLIST	20
3. METHODE	23
3.1 CORPUSBESCHRIJVING EN VERANTWOORDING	23
3.2 ANALYSEMETHODE: VERGELIJKEND ONDERZOEK	25
4. RESULTATEN	26
4.1 EMPATHIE	26
4.1.1 Interviewstijlen	26
4.1.2 Soorten vragen/reacties	34
4.1.3 Vraagtechnieken.....	42
4.1.4 Stijlfiguren	44
4.1.5 Deelconclusie	46
4.2 EMOTIE	46
4.2.1 Lexicon	46
4.2.2 Fonologie	49
4.2.3 Morfologie	50
4.2.4 Syntaxis.....	50
4.2.5 Stijlfiguren	52
4.2.6 Deelconclusie	53
5. DISCUSSIE	54
6. CONCLUSIE	58
REFERENTIES	60
BIJLAGEN	63
BIJLAGE 1: OVERZICHT TRANSCRIPTIES.....	63
BIJLAGE 2: TRANSCRIPTIES <i>BEAU FIVE DAYS INSIDE – BEAU VAN ERVAN DORENS</i>	64
BIJLAGE 3: TRANSCRIPTIES <i>HET SPIJT ME – CAROLINE TENSEN</i>	82
BIJLAGE 4: ANNOTATIES VAN DE ANALYSES.....	97

1. Inleiding

'Beau raakt gevoelige snaar in *Beau en de Veteranen*. Kijkers zijn diep onder de indruk. Een aflevering vol emoties. En die komen hard binnen'.¹ Deze woorden gaan over een aflevering van *Beau en de Veteranen*. In dit zogenaamde 'emotionele tv-programma' (emo-tv) over oorlogstrauma's volgt Beau van Erven Dorens² oud-militairen met een posttraumatische stressstoornis (PTSS) tijdens hun therapieën. Hij bespreekt met hen gevoelige onderwerpen, die voor emotionele momenten zorgen (juni 2019).³

Op internet zijn louter positieve reacties te vinden: 'Hulde voor Beau', 'Dit programma is Beau op het lijf geschreven', 'Wat is Beau empathisch', et cetera.⁴ Beau wordt door het kijkerspubliek als geschikt beschouwd voor deze programma's.⁵ De manier van interviewen van Beau zorgt bij het publiek voor de indruk van een empathische presentator. Blijkbaar vereisen dit soort programma's van emo-tv dus een bepaalde manier van interviewen: onder meer de manier van vragen stellen, reacties op antwoorden, meegaan in een gesprek.

Over gevoeligheid en het uitdrukken van gevoel wordt vaak gesproken, bijvoorbeeld over hoe mensen geraakt kunnen worden: 'een gevoelige snaar raken'⁶ of 'kippenvel' bezorgen.⁷ Ook de typering/indruk van iemand als een 'gevoelige interviewer' behoort hiertoe. Het aspect van 'emotie' in taal wordt sinds de laatste twee decennia erkend en beschouwd als een (steeds) belangrijk(er) onderdeel van taal (Alba-Juez & Mackenzie 2019: 4). Er zijn meerdere theorieën opgesteld door verschillende onderzoekers, die ieder een andere kijk hebben op de expressie van gevoel (cf. Foolen 2016; Corver 2016; Alba-Juez & Mackenzie 2019).

Centrale vragen bij dit onderwerp zijn onder meer of en hoe een gevoelige persoonlijkheid tot uitdrukking komt in taal. Is de indruk van 'gevoeligheid' te verbinden aan

¹ Bron: <https://www.rtlboulevard.nl/entertainment/tv/artikel/4743061/kijkers-onder-de-indruk-van-beau-en-de-veteranen>

² Hierna verkort tot Beau: in zijn programma's noemt hij doorgaans enkel zijn voornaam.

³ Bron: <https://www.rtlboulevard.nl/entertainment/tv/artikel/4758681/fans-bedanken-beau-en-de-veteranen-na-finale>

⁴ Nog andere woorden waarmee het kijkerspubliek Beau typeert: integer, emotioneel, puur, empathisch, oprecht, rust, respect, eenvoud en compassie (reacties op Facebook en Twitter).

Bron: https://twitter.com/search?q=%23beauendeveteranen&src=typed_query

⁵ Ook in *Beau Five Days Inside* en *The Amsterdam Project* krijgt Beau lovende reacties van het kijkerspubliek.

Bron: <https://www.ad.nl/show/beau-van-erven-dorens-maakt-diepe-indruk-met-bezoek-aan-hospice~a57390b6/>

⁶ De manier waarop iets wordt verwoord, maakt uit voor hoe het publiek tegen iemand aankijkt, zie:

<https://www.ad.nl/zwolle/politie-raakt-gevoelige-snaar-met-verhaal-over-dodelijk-ongeluk-in-zwolle-dit-komt-keihard-binnen~a0ba5a52/>

⁷ Bron: <https://www.ad.nl/show/kippenvelaflevering-levert-beau-van-erven-dorens-kijkcijferrecord-op~aa5e89fb/>

stijlkenmerken? Geeft een als ‘gevoelig’ getypeerde interviewer bijvoorbeeld uitdrukking aan zijn persoonlijke gevoelens, of juist niet?

Een complicerende factor is dat de karakterisering ‘gevoelig’ op verschillende aspecten betrekking kan hebben. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen emotie en empathie. Beide kunnen worden uitgedrukt in talige middelen. Bij het emotionele aspect geeft de interviewer uitdrukking aan zijn eigen gevoelens, terwijl hij/zij bij het empathische aspect rekening houdt met de gevoelens van de geïnterviewde. Een mogelijke verwachting is dat gevoeligheid kan blijken uit expressief taalgebruik, bijvoorbeeld uit het gebruik van expressieve constructies, zoals ‘Jeetje, wat erg!’. Echter, niet elk element van expressief taalgebruik zal hierbij aansluiten. Negatieve expressieve constructies bijvoorbeeld, zoals ‘Wat een lul!’ en andere scheldwoorden zullen niet bijdragen aan de indruk van gevoeligheid. Bij een interview wordt met ‘gevoeligheid’ vaak empathie bedoeld: de interviewer leeft mee en kan zich verplaatsen in de geïnterviewde. Gevoelig interviewen kan zo in verband worden gebracht met empathisch interviewen.

In de taalkundig-stilistische methode wordt ‘stijl’ doorgaans vergelijkend geanalyseerd (cf. Anbeek & Verhagen 2001). Ik kies er daarom voor om Beau met een presentator te vergelijken die juist het tegendeel is en als ‘ongevoelig’ wordt getypeerd. Nu Beau vanaf september 2019 zijn eigen *late night talkshow* presenteert, wordt zijn programma *Beau Five Days Inside*, waarin hij instellingen bezoekt waarvan de deuren normaal gesproken gesloten blijven, overgenomen door andere presentatoren: Caroline Tensen, Natasja Froger en Angela Groothuizen.⁸ Volgens het merendeel van het volk ligt de lat nu behoorlijk hoog voor deze opvolgers.⁹

Caroline Tensen bijvoorbeeld, nu de presentator van *Het Spijt Me*, zou niet geschikt zijn omdat zij, afgaande op de reacties van het kijkerspubliek, ‘gemaakt’, ‘nep’ en ‘onoprecht’ is en te ver van het publiek afstaat.¹⁰ Ook haar *fatshaming* uitspraken over de *plussize-*

⁸ Bron: <https://www.nu.nl/media/5984852/beau-van-erven-dorens-draagt-five-days-inside-over-aan-drie-presentatrices.html>

⁹ Reacties van het kijkerspubliek: ‘Beau is niet te vervangen’, ‘Niemand kan dit zo mooi overbrengen’, ‘Ga niet meer kijken!!!!’.

Bron: <https://www.facebook.com/RTLBoulevard/posts/2754763911212988>

¹⁰ Bronnen: reacties op Facebook onder het krantenbericht van NU.nl dat *Beau Five Days Inside* drie opvolgers krijgt <https://www.facebook.com/RTLBoulevard/posts/2754763911212988>.

<https://www.nu.nl/media/5984852/beau-van-erven-dorens-draagt-five-days-inside-over-aan-drie-presentatrices.html>

paspoppen van *Nike* bij een newsitem van *RTL Boulevard* hebben haar imago geen goed gedaan: op internet lag zij sterk onder vuur.¹¹ Caroline zou, volgens de kijkers, dus te 'ongevoelig' zijn voor dergelijke programma's.¹² Wellicht bleven hierdoor ook de gehoopte hoge kijkcijfers uit bij haar programma *Het Spijt Me*.¹³ Het programma is zelfs vervroegd van de buis gehaald om plaats te maken voor Beau zijn nieuwe programma *De Sleutel*, die met zijn programma's doorgaans voor hogere kijkcijfers zorgt.¹⁴

Bovenstaande indrukken zoals 'gevoelig' en 'ongevoelig' komen niet tot stand op basis van verstand of redentie, maar op basis van het gevoel, namelijk de intuïtie van mensen. Ik wil onderzoeken of en in hoeverre dergelijke intuïties (deels) gemotiveerd kunnen worden door talige elementen die aan het emotionele en/of empathische aspect van gevoeligheid kunnen worden gekoppeld. Hiertoe vergelijk ik de uitingen van twee uitersten: Beau en Caroline.

De onderzoeksvraag van dit onderzoek vloeit voort uit het voorafgaande en is als volgt:

In hoeverre formuleren interviewers die als 'gevoelig' worden getypeerd, hun vragen (en reacties op antwoorden) anders dan interviewers die als 'ongevoelig' worden getypeerd?

Om de centrale vraag te beantwoorden, worden Beau en Caroline op stilistisch niveau vergeleken. Het corpus bestaat uit afleveringen van zowel het programma van Beau als van Caroline. Aan de hand van een checklist zal het corpus systematisch onderzocht worden: hierin is een aantal in de literatuur onderscheiden elementen van gevoelig taalgebruik verwerkt. De checklist gaat uit van de tweedeling emotie en empathie.

De hoofdvraag van dit onderzoek is opgesplitst in twee deelvragen, die aansluiten bij het onderscheid van gevoeligheid in emotie en empathie.

1) Welke relatie bestaat er tussen de indruk van gevoeligheid en het gebruik van expressieve taal?

¹¹ Bron: <https://www.veronicamagazine.nl/artikel/nieuws/entertainment/rtl-boulevard-kijkers-woest-op-olcay-gulsen-en-caroline-tensen-om>

¹² Bron: https://twitter.com/search?q=%23carolinetensen%20&src=typed_query

¹³ Bron: <https://www.mediacourant.nl/2019/09/het-spijt-me-niet-het-succes-waar-op-gehoopt-werd/>

¹⁴ Op 11-10-2019 is bekend gemaakt dat Beau een nieuw programma gaat presenteren, *De Sleutel*, dat aan zal sluiten bij de eerdere programma's van Beau over daklozen. Bron: <https://www.ad.nl/show/rtl-schrapt-het-spijt-me-zet-beau-in-met-nieuw-daklozenprogramma~ae019991/>

2) Welke relatie bestaat er tussen de indruk van gevoeligheid en empathisch taalgebruik?

De opbouw van dit onderzoek is als volgt. In hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten van de taalkundige stilistiek, de stijl van interviewers en emotie in taal besproken. Dit hoofdstuk sluit af met een checklist. Vervolgens licht ik in de methode het corpus en de werkwijze toe. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de corpusanalyse getoond. In de discussie wordt gereflecteerd op het onderzoek en worden aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek. Ten slotte worden de onderzoeksvragen in de conclusie beantwoord.

2. Stijl en uitdrukking van gevoel in interviews

Twee belangrijke uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de taalkundige stilistiek worden in §2.1 besproken en toegepast op de context van '(on)gevoelige' interviewers. Vervolgens worden in §2.2 het genre emo-tv, interviewstijlen, soorten vragen en beleefdheid besproken. In §2.3 wordt emotie in taal uitgebreid uiteengezet, evenals de tweedeling emotie en empathie. Tevens worden kenmerken van 'gevoelige' taal op alle niveaus onderscheiden. Dit hoofdstuk sluit af met een checklist in §2.4.

2.1 Taalkundige stilistiek

De taalkundige stilistiek omvat de bestudering van formuleringskeuzes in geschreven of gesproken taal en het veronderstelde effect dat die keuzes sorteren op de lezer of hoorder. Twee belangrijke uitgangspunten die aan de taalkundig-stilistische benadering ten grondslag liggen, zijn de volgende. Stijl wordt opgevat als een keuze. De taalkundige stilistiek legt verbanden tussen deze (formulerings)keuzes en de globale indruk van een tekst als geheel (Van Leeuwen 2015a/b). Beide uitgangspunten worden hieronder verder toegelicht.

2.1.1 Stijl als keuze

Binnen de taalkundige stilistiek wordt 'stijl' opgevat als een betekenisvolle 'keuze' (Van Leeuwen 2015b: 35).¹⁵ Taalgebruikers hebben eigenlijk altijd formuleringalternatieven tot hun beschikking om een verschijnsel in de werkelijkheid te beschrijven: ze kunnen iets namelijk op verschillende manieren uitdrukken en beschrijven. Hebben we het over de *overlevingskans* of *kans op sterven* bij operaties? Burger en De Jong (2009) definiëren stijl dan ook als volgt: 'Stijl is de keuze die een schrijver maakt uit mogelijke formuleringen om zijn gedachten vorm te geven. Die keuze heeft betrekking op woorden, zinsbouw en structuur en wordt onder andere bepaald door onderwerp, doel, publiek en genre. Wanneer de stijl verandert, verandert ook de inhoud' (Burger & De Jong 2009: 19).

Aan bovenstaande definitie is onder meer de slotzin belangrijk. Hier suggereren Burger en De Jong dat formuleringalternatieven niet alleen vormelijk, maar ook inhoudelijk van elkaar verschillen: stilistische keuzes zijn dus 'betekenisvol'. Het maakt daarom uit of je

¹⁵ cf. mijn BA-scriptie (2019): 'Stilistische keuzes in het parlementaire debat'.

spreekt van een *sprinter* of *stoptrein*, omdat dergelijke formuleringsalternatieven ieder een andere richting op sturen. Hierdoor verbindt de hoorder aan beide begrippen een andere conclusie (Boogaart 2016: 21-24). Een *sprinter* bijvoorbeeld stuurt in de richting van het (wel) rijden en bij een *stoptrein* ligt de nadruk op het stoppen: een respectievelijk positieve(re) en negatieve(re) richting.

Toegepast op de context van interviews kan een eufemisme zoals ‘hij is heengegaan’ een verschil maken met ‘hij is doodgegaan’. Dit soort formuleringsalternatieven (stilistische keuzes) beschrijven dus eenzelfde verschijnsel in de werkelijkheid, maar zijn qua semantiek niet uitwisselbaar: de betekenis verschilt (Boogaart 2016: 23-24). Als een taalgebruiker een uitspraak doet, maakt hij/zij dus altijd een keuze uit mogelijke formuleringen. Het volgende uitgangspunt is mogelijk relevanter voor het onderwerp van dit onderzoek.

2.1.2 Micro- en macroniveau: intuïties

Het tweede belangrijke uitgangspunt van de taalkundige stilistiek is dat deze discipline causale verbanden legt tussen de stilistische keuzes van (in dit geval) de interviewer op het ‘microniveau’ van een interview en de globale indruk op het ‘macroniveau’ van een interviewer (Van Leeuwen 2015a: 180). Wanneer een kijker oordeelt dat een interviewer een ‘gevoelige’ indruk wekt, doelt hij/zij hiermee dus op de indruk van het macroniveau (de intuïtie), die wordt gevormd door de keuzes op het microniveau. Een bepaalde uitspraak van een interviewer (een te directe vraag in een gevoelig gespreksonderwerp) kan bijvoorbeeld leiden tot een negatieve indruk/slecht imago van de interviewer.

In dit onderzoek wordt de uitdrukking van gevoel op stilistische wijze onderzocht. Zoals in de inleiding aangekondigd, maak ik hierbij het onderscheid tussen emotie en empathie. Expressieve taalelementen, die ik onder emotie schaar, kunnen aan de hand van de taalkundig-stilistische methode worden bestudeerd, evenals een aantal taalelementen van empathie. Sommige elementen die ik tot empathie reken, lijken echter lastiger hierbinnen te vallen. Voor het onderzoeken van beide aspecten van gevoeligheid, vul ik de taalkundig-stilistische methode daarom aan met categorieën die aansluiten bij empathie, zoals onder meer de beleefdheidsstrategie.

Er zijn twee manieren mogelijk om het microniveau en macroniveau aan elkaar te verbinden. Ten eerste kan een indruk van gevoeligheid het startpunt vormen voor een onderzoek. Vervolgens wordt aan de hand van het microniveau onderzocht welke stilistische keuzes bijdragen aan deze indruk op het macroniveau (cf. Fagel 2015). Een andere manier is om stilistische keuzes op het microniveau als startpunt te nemen en vervolgens toe te werken naar de indruk op het macroniveau (cf. hoofdstuk 5 uit de dissertatie van Van Leeuwen 2015a).

In deze scriptie wordt de eerstgenoemde aanpak gehanteerd. De indrukken over Beau en Caroline zijn reeds bekend. Hiertoe vergelijk ik dus de als ‘gevoelig’ getypeerde Beau met een ‘tegenpool’, namelijk Caroline, met als doel te onderzoeken in hoeverre deze grote verschillen in intuïties afhangen van de formuleringen op het microniveau.¹⁶ Specifiek gezegd onderzoek ik aan de hand van een checklist de vragen (en reacties op antwoorden) die zij stellen aan hun gesprekspartners. Wat of welk(e) element(en) in hun geformuleerde vragen zorgt ervoor dat zij beiden zo verschillend worden getypeerd?

2.2 De stijl van interviewers

Alhoewel Beau en Caroline niet per definitie aangeduid worden als interviewers, maar eerder als presentatoren, stellen zij wel degelijk vragen aan de deelnemers van hun programma met als doel een verhaal op tv te krijgen. Om die reden beschouw ik de gesprekken die zij hebben met de deelnemers (de geïnterviewden) als een onderdeel van een interview. De manier van interviewen van presentatoren in het genre emo-tv vraagt om een bepaalde stijl. Daarbinnen zijn nog individuele stijlen die onder meer met de soorten vragen en beleefdheid samenhangen. Al deze onderdelen van interviewen behandel ik in de volgende subparagrafen. Hierin maak ik de koppeling met empathie, aansluitend bij de tweede deelvraag (welke relatie bestaat er tussen de indruk van gevoeligheid en empathisch taalgebruik?). Ik sluit niet uit dat deze categorieën overlap hebben met emotie.

2.2.1 Het genre emo-tv

Presentatoren in emotionele tv-programma's dienen een (emotioneel) verhaal van de deelnemers aan hun programma op beeld te krijgen voor het kijkerspubliek. De programma's

¹⁶ Mogelijk lopen de oordelen van de kijkers zo uiteen door een stereotypering op basis van gender. Vanwege de beperkte omvang van dit onderzoek wordt 'gender' niet verder bestudeerd. Wel bespreek ik in de discussie een aantal punten met betrekking tot onder meer gender en stereotypingen.

van Beau en Caroline delen het genre emo-tv. Emo-tv speelt in op de emotie van de kijkers: het genre zelf is dus ook al gevoelig. Het loskrijgen van een (emotioneel) verhaal is hierop meer van toepassing dan bijvoorbeeld in tv-quizen, waar een presentator vrijwel enkel de kennisvragen stelt: hier wordt weinig tot geen emotie geuit.

Beau bezoekt in *Beau Five Days Inside* instellingen die normaal gesproken hun deuren gesloten houden, zoals ziekenhuizen en hospices. De geïnterviewden hebben doorgaans heftige situaties meegemaakt, waarover wordt verteld. Caroline bezoekt bij *Het Spijt Me* mensen die hun excuses willen aanbieden aan iemand. Vaak gaat het om een ruzie die al jaren duurt en waar de geïnterviewde spijt van heeft. De situaties en het vertellen hierover in beide programma's zorgt vaak voor emotie bij de geïnterviewde en mogelijk ook bij de presentator en het publiek.

2.2.2 Interviews en interviewstijlen

In deze paragraaf behandel ik de context van interviews en ga ik dieper in op keuzes die binnen een interview kunnen worden gemaakt.

Interviewen

Volgens de definitie van het woordenboek is interviewen 'een vraaggesprek houden met' (Prisma Woordenboek Nederlands 2019). Een interview is echter meer dan het bovenstaande: indien het enkel een vraaggesprek zou zijn, zoals een standaardgesprek (Hoe gaat het met je? Goed, met jou?), zou iedereen een interviewer kunnen zijn. Hulshof (2016: 12) definieert interviews uitgebreider, waar ik mij bij aansluit:

Interviewen is de handeling van het mondeling verzamelen van informatie door middel van vragen naar feiten, meningen, ervaringen en/of motieven. Het interview is een professioneel tweegesprek.

Soorten interviews

Hulshof (2016: 13) onderscheidt vijf verschillende soorten interviews: een verhoor, een onderzoeksinterview, een portretterend interview, een therapeutisch interview en tot slot een journalistiek interview. Het portretterend interview sluit mogelijk het beste aan bij het interview dat gehouden wordt door presentatoren in emotionele tv-programma's. In dergelijke interviews wordt namelijk getracht een schets van de geïnterviewde te maken en

op beeld te krijgen: het publiek krijgt als het ware een (emotioneel) portret van iemand te zien.

Gevoeligheid in interviews

Ik beschouw een interview als een *face-to-face* interactie. In onderzoeken naar interacties heeft gevoeligheid, waaronder emotie en empathie, recentelijk meer aandacht gekregen (Du Bois & Kärkkäinen 2012: 435, 446). Een populaire omschrijving van gevoelens (*affection*) is volgens Du Bois en Kärkkäinen (2012: 435) *the overt expression of emotion in communicative context*. Het aspect van de sociale interactie is hierbij belangrijk: dit legt een verband met interviews. De expressieve functie van taal, die ik onder emotie categoriseer, representeert volgens hen (2012: 435) een belangrijk deel van de *overt realization of affect*. Hieronder valt bijvoorbeeld prosodie (§2.3).

Emotie speelt dus een grote rol in de communicatie, waaronder interviews (Foolen 2016). Toegepast op dit onderwerp, kan een geïnterviewde bijvoorbeeld geëmotioneerd of boos worden door een te directe vraag van de interviewer over een gevoelig onderwerp. Dit heeft mogelijk gevolgen voor het interview en/of de interviewer. Wellicht geeft de geïnterviewde geen antwoord meer op de gestelde vraag (Hulshof 2016: 15). Zodoende is het van belang om goed om te kunnen gaan met emotie tijdens een interview, mogelijk door empathie richting de geïnterviewde te tonen (Baarda & Van der Hulst 2017: 17-18; Van Waveren 2004: 6-7).

Interviewstijlen

Binnen interviews zijn verschillende interviewstijlen en benaderingen om iemand te interviewen (Van Waveren 2004). Mogelijk hanteren Beau en Caroline een andere stijl, waardoor zij meer/minder empathisch overkomen en zo een verschillende indruk wekken. Van Waveren (2004: 6) onderscheidt een 'zachte' en een 'harde' interviewstijl en betoogt dat binnen een persoonlijk interview een zacht-directieve of non-directieve stijl volstaat.

Bij een zacht-directieve stijl is de interviewer de gespreksleider, terwijl hij/zij bij een non-directieve stijl enkel een beginvraag stelt en de regie over het gesprek vervolgens bij de geïnterviewde legt (Heitzman 2014: 7-8). Bij de eerstgenoemde stijl is de interviewer dus gericht op het krijgen van informatie of een verhaal, die hij/zij niet van de geïnterviewde laat afhangen. Volgens Heitzman (2014: 7) is het voordeel van deze stijl dat de informatie die

verkregen wordt relevant is, maar het nadeel dat deze stijl door de geïnterviewde als onprettig kan worden ervaren. De interviewstijl staat echter niet vast gedurende het interview en kan in de loop van het gesprek veranderen, bijvoorbeeld indien de interviewer zich moet aanpassen aan een nieuwe situatie (Van Waveren 2004: 6).

2.2.3 Soorten vragen

Er zijn verschillende soorten vragen die gesteld kunnen worden in een interview. De vraagkeuze is van belang voor de gevormde indruk op het macroniveau. De keuze voor de vragen kan een interview als het ware 'maken of breken'. Uit vragen kan bijvoorbeeld empathie blijken, of juist niet.

In een zacht-directief interview worden doorgaans veel open vragen gesteld, waarmee de geïnterviewde wordt uitgenodigd te vertellen. De gesloten vragen die gesteld worden in een zacht-directief interview worden doorgaans met ja/nee of een korte bevestiging/ontkrachting beantwoord. Deze vragen zijn volgens Van Waveren (2004: 44) neutraler van aard: hierin zit geen dwang of oordeel verwerkt. In een harde interviewstijl zijn dwingendere gesloten vragen mogelijk, vergelijk de volgende vragen: 'Vond je je reactie op dat moment gepast?' (neutraler) en 'Vind je het normaal om dan zomaar iemand in elkaar te slaan?' (dwang, oordelend). Bij de open vragen is mijn verwachting dat uit sommige vragen gevoeligheid (empathie van de interviewer) kan blijken. Bij de gesloten vragen is mijn verwachting dat deze in sommige gevallen voor emotie kunnen zorgen.

Een interviewer kan gebruik maken van een aantal vraagtechnieken om bijvoorbeeld een verhaal duidelijker of completer te krijgen, die ik hieronder in willekeurige volgorde behandel (Van Waveren 2004: 118-119; Heitzman 2014: 9). Ten eerste de 'als'-vraag, waarbij de geïnterviewde antwoord moet geven op iets wat zich in de toekomst (mogelijk) kan afspelen: door fantasie te gebruiken kan dit verrassende effecten krijgen. Nadeel is dat, omdat deze situatie nog niet heeft plaatsgevonden, dit irritatie kan opwekken bij de geïnterviewde. Ten tweede de *self disclosure* vraag: de interviewer vertelt over een zelf meegemaakte situatie, waarna hij aan de geïnterviewde vraagt of hij/zij dit herkent of heeft meegemaakt. Ten derde is het mogelijk om een vraag namens iemand anders te stellen, zoals 'De mensen thuis willen graag weten of ...?'. Hierdoor wordt de verantwoordelijkheid van de vraag verplaatst van de interviewer naar iemand anders. Zo zorgt de interviewer ervoor dat hij/zij

niet als 'onbeleefd' wordt beschouwd door deze vraag te stellen. Als laatste vraagtechniek kan de interviewer een vraag stellen die als doel heeft een eerder gegeven antwoord te verduidelijken.

Mijn verwachting is dat uit de tweede genoemde vraagtechniek empathie blijkt, omdat de interviewer hiermee laat merken dat hij/zij de geïnterviewde begrijpt: hij/zij heeft dit zelf meegemaakt. Dit kan voor nabijheid zorgen. Mogelijk kan de vraagtechniek die ter verduidelijking dient ook voor empathie zorgen, omdat een interviewer hiermee laat merken dat hij/zij geïnteresseerd is in de geïnterviewde en hem/haar beter wil begrijpen.

2.2.4 Beleefdheidsstrategie

Uit de voorgaande paragrafen is de link tussen empathie en positieve beleefdheid gebleken: door een empathische houding (zoals medeleven en begrip tonen) stelt een interviewer zich doorgaans nabij de geïnterviewde op. Empathie tonen, oftewel het rekening houden met de ander, is dus een adequaat voorbeeld van beleefdheid.

Door een empathische houding kan de interviewer mogelijk veel te weten komen over de geïnterviewde. Echter zitten hier grenzen aan: de interviewer kan niet alles vragen. Dit legt een verband met beleefdheid. Sommige vragen zorgen namelijk juist helemaal niet voor empathie: ze worden beschouwd als onbeleefd en wekken irritatie op (Van Waveren 2004: 12). Dit kan zorgen voor een indruk van 'ongevoeligheid' en 'onbeleefdheid'. Beleefdheid kan dus verbonden worden aan het taalgebruik: hoe houden mensen rekening met elkaar in hun taalgebruik?

Brown en Levinson (1987) stelden de inmiddels welbekende beleefdheidstheorie op. Beleefdheid heeft volgens hen voornamelijk te maken met 'gezichtswerk': het model gaat ervanuit dat ieder mens zowel een positief als een negatief gezicht heeft (Brown & Levinson 1987: 70). Het hebben van een gezicht is een tweeledige behoefte, omdat mensen enerzijds behoefte hebben aan een persoonlijk domein, afstand en onafhankelijkheid: het negatieve gezicht. Anderzijds willen mensen sympathiek en aardig gevonden worden: het positieve gezicht (Huls 2002: 143-144; Brown & Levinson 1987: 70). Op die manier kan er onderscheid worden gemaakt tussen positieve en negatieve beleefdheid (Brown & Levinson 1987: 70).

Beleefdheid is relevant voor de indruk van gevoeligheid. Het empathische aspect van gevoeligheid gaat mogelijk gepaard met negatieve beleefdheid (een gepaste afstand, niet opdringen/dwingen) en een positieve beleefdheid (toenadering, solidariteit, begrip). Bij het emotionele aspect van gevoeligheid uit de interviewer zich bijvoorbeeld niet negatief in een gevoelig onderwerp indien hij/zij de indruk van 'gevoelig' wil behouden. Als 'gevoelig' getypeerde interviewers zullen naar verwachting meer positieve en negatieve beleefdheid inzetten op momenten dat daar behoefte aan is, dan als 'ongevoelig' getypeerde interviewers.

In de omgang met mensen staat het gezicht dus als het ware op het spel: iemand kan gezichtsverlies lijden. Het gaat om winnen of verliezen (Huls 2002: 143). Bepaalde uitingen kunnen een bedreiging vormen voor het gezicht van de geïnterviewde, waardoor een interviewer als 'ongevoelig' kan worden getypeerd. Het negatieve gezicht kan bijvoorbeeld worden bedreigd door iemand geen keuze te geven of voor iemand te beslissen, bijvoorbeeld indien veel suggestieve vragen¹⁷ worden gesteld. Hierdoor kan de geïnterviewde zich aangetast voelen in zijn onafhankelijkheid.

Directe-indirecte vragen

Brown en Levinson (1987: 144) onderscheiden een schaal van direct naar indirect tot ervan af zien iets te zeggen. Deze schaal koppel ik aan vragen, zie tabel 1.

Strategie Brown & Levinson	Toegepast op vragen
Direct – zonder omhaal	De vraag is direct en bevat de kern
Direct – solidariserende middelen	De vraag is aangevuld met middelen die gericht zijn op toenadering. De verwachting is dat deze categorie voor gevoeligheid zorgt
Direct – respectvolle middelen	De vraag wordt aangekleed met bijvoorbeeld een respectvolle beginvraag. De verwachting is dat deze categorie voor gevoeligheid zorgt
Indirect	Het eigenlijke punt van de vraag wordt omzeild. Mogelijk kan dit zorgen voor gevoeligheid, omdat de interviewer hiermee rekening houdt met de geïnterviewde door bepaalde (gevoelige) onderwerpen niet te direct aan te snijden
Ervan afzien iets te zeggen	Geen vraag. Passend indien een onderwerp te confronterend is

Tabel 1: 5 strategieën om vragen te stellen

¹⁷ Deze vraag bevat een mening van de interviewer en kan een manipulerend karakter hebben. Bron: <https://coach-software-testen.nl/kennisbank/vragen-stellen/suggestieve-vragen/>

Huls (2002: 145) stelt dat deze strategieën ook geordend zijn op een schaal van toenaderingsgericht tot afstandelijk. Toegepast op de context van emo-tv: een interviewer heeft de mogelijkheid om bij elke vraag een strategie te kiezen. De afweging die hij/zij hierbij moet maken is in hoeverre iemand bereid is om te antwoorden als een directe/indirecte vraag wordt gesteld. Hierbij moet hij/zij rekening houden met het gezicht van de geïnterviewde. Een vraag moet dus niet te direct zijn, anders bestaat het risico dat de geïnterviewde zich aangevallen voelt, hij/zij de interviewer als 'ongevoelig' beschouwt en geen antwoord meer wil geven op de vraag.

2.3 Emotie in taal

Emotie in taal is een dimensie van communicatie die lang onderbelicht is geweest in taalwetenschappelijk onderzoek, maar die recentelijk meer aandacht heeft gekregen. In deze paragraaf behandel ik het emotionele aspect van gevoeligheid. Hiermee bedoel ik het gevoel, dat uitgedrukt wordt door expressieve uitingen in de taal. Het zijn verschillende niveaus: emotie is het gevoel (de inhoud), expressie is de uitdrukking van gevoel (de vorm). De verwachting bestaat dat interviewers die als 'gevoelig' worden getypeerd, (meer) emotie uitdrukken in hun taalgebruik.

In de expressieve functie van taal wordt het gevoel van de spreker uitgedrukt en gecommuniceerd, vergelijk bijvoorbeeld het onderzoek van Corver (2016) en Foolen (2016). Emotie is overal in het sociale leven: het is vaak moeilijk om over emotie te praten (Du Bois & Kärkkäinen 2012: 433-435). Indien een interviewer bijvoorbeeld een heftige gebeurtenis bespreekt met de geïnterviewde, kan emotie een rol spelen (Du Bois & Kärkkäinen 2012: 434).

Gevoelens kunnen zowel verbaal als non-verbaal worden uitgedrukt (Foolen 2016: 473). Indien een interviewer een geïnterviewde beledigt met een opmerking, bijvoorbeeld door te zeggen dat 'het heel dom is wat hij/zij heeft gedaan', zorgt dit hoogstwaarschijnlijk voor een 'tegenreactie' van de geïnterviewde, die verbaal en/of non-verbaal geuit kan worden. Voorbeelden van non-verbale reacties zijn fronsende wenkbrauwen, tranen over de wangen en een defensieve houding. Bij een verbale reactie kan men denken aan een opmerking zoals 'Wat ben jij een klootzak zeg!', vermoedelijk in combinatie met een

(fonologische) verandering in het stemgeluid, zoals een ‘snik’ in de stem. Dit onderzoek focust zich vanwege de omvang enkel op de verbale elementen.

De ‘expressieve middelen’ die hiervoor zorgen, worden ook wel ‘expressieven’ genoemd. Boogaart (2020: 1) gebruikt deze term voor uitingen die eerder de emotie van de spreker *uitdrukken*, dan *beschrijven*. Voorbeelden hiervan zijn het uitdrukken van angst, zoals ‘Straks wordt hij nog ziek!’ (Boogaart 2020: 6) en het uitdrukken van boosheid, zoals de expressieve constructie ‘Klootzak die je bent!’. Andere voorbeelden zijn uitingen die zelfs geen descriptieve inhoud hebben en dus enkel expressief zijn, zoals ‘o my god’ en ‘aaargh’.

De eerste deelvraag van dit onderzoek (welke relatie bestaat er tussen de indruk van gevoeligheid en het gebruik van expressieve taal?) sluit aan bij emotie. Een mogelijke tegenwerping hierbij is de vraag waarom een als ‘gevoelig’ getypeerd iemand juist veel expressieven zou gebruiken. De verbinding van expressieven en de indruk van gevoeligheid is vrij lastig. Scheldwoorden zijn namelijk expressief, maar iemand die veel scheldt en dus negatieve gevoelens uit, zal hoogstwaarschijnlijk niet snel getypeerd worden als ‘gevoelig’. Er is dus geen een-op-eenrelatie tussen expressief taalgebruik en gevoel. Ook de relatie tussen gevoel en het uitdrukken van gevoel is niet een-op-een. Immers, gevoelige mensen hoeven niet per se hun gevoel te uiten om als ‘gevoelig’ getypeerd te worden.

Mogelijk kan er onderscheid worden gemaakt tussen positieve en negatieve expressie en kan dit uitmaken voor de verbinding van gevoel en de uitdrukking van gevoel. Hierbij schaar ik scheldwoorden (‘Godverdomme!’) en andere elementen en constructies met een negatieve associatie (‘Wat een debiel!’) onder de categorie ‘negatieven’. Andere expressieve elementen en constructies met een positieve associatie, zoals ‘Wat goed!’, schaar ik onder de categorie ‘positieven’. Deze kunnen mogelijk wel bijdragen aan de indruk van gevoeligheid.

Voor dit onderzoek wordt uitgegaan van de vijf verschillende niveaus die Foolen (2016: 479-482) onderscheidt. Hierin maakt hij duidelijk dat expressiviteit overal in taal gevonden kan worden en onderscheidt hij per niveau op welke manier expressiviteit tot uiting kan komen. Wat ontbreekt in de lijst van Foolen, zijn partikels en stijlfiguren¹⁸, die ik wel zal

¹⁸ Foolen (2016) noemt enkel kort metaforen en metonymia’s.

behandelen. Dit hoofdstuk sluit af met een checklist, die gebruikt zal worden voor de corpusanalyse, zie hoofdstuk 4.

Lexicon

Foolen (2016: 479) onderscheidt in de woordenschat inhouds- en functiewoorden. Inhoudswoorden *kunnen* volgens Foolen gevoelens oproepen, naast het feit dat ze geassocieerd worden met een concept en de daarbij behorende referenten. Het woord 'krokodil' bijvoorbeeld, is gelinkt aan ons mentale concept van 'krokodil', welke relateert aan een diersoort. Daarnaast wekt dit woord gevoelens op (zoals 'bang').

De discussie hierbij is of deze opgeroepen gevoelens, het emotieve aspect van het woord, tot de betekenis gerekend moet worden of niet (Foolen 2016: 479). Foolen (2016: 479) betoogt dat voor veel woorden de emotionele associatie van mensen in dezelfde richting wijst. Het gebruik van *intense words* draagt bijvoorbeeld bij aan een emotionele lading, zoals het gebruik van *terrified* in plaats van het 'neutralere' *afraid* (Bankhead et al. 2003: 492). Een interviewer kan hiermee mogelijk zijn eigen gevoel sterker uitdrukken.

Functiewoorden zijn afgeleid van inhoudswoorden (Foolen 2016: 479). Ondanks dat, speelt de originele betekenis geen rol meer in het huidige functioneren. Dit komt door het frequente gebruik van het functiewoord, waardoor de originele betekenis (de inhoud) als het ware vervaagt (cf. Verhagen 2000: de betekenisverandering van 'beloven' en 'dreigen').

Onder functiewoorden vallen partikels, die mogelijk bijdragen aan de uitdrukking van emotie (Van der Wouden & Caspers 2010). Partikels, zoals 'nou' en 'goh', hebben geen descriptieve inhoud en kunnen worden ingezet om het gespreksonderwerp te veranderen.

Emotionele interjecties, waartoe tussenwerpsels en uitroepen worden geschaard, zoals 'Godver!' en 'Wauw!' vallen ook onder functiewoorden (Foolen 2016: 479). De verwachting is dat door gevoelige interviewers meer positieve interjecties worden gebruikt. Goddard (2014) stelt: *interjections show rather than say*. Dit omvat precies het onderscheid tussen het uitdrukken en beschrijven van gevoelens. Alle talen hebben zogenaamde 'gevoelsinterjecties' en deze kunnen per taal een andere functie hebben (Goddard 2014: 53). De interjectie 'oh' bijvoorbeeld, kan een gevoel van verrassing of afkeer oproepen. De verwachting is dat de functie aan de intonatie valt af te leiden.

Dan zijn er nog interjecties zoals 'hm', welke gewoonlijk worden ingezet gedurende een gesprek, waarmee de hoorder aangeeft het eens of oneens te zijn met de uitingen van de spreker of als alternatief van 'ja' of 'nee'. Zo fungeert 'hm' als *pararesponsive*: het antwoord zit er als het ware tussenin, maar is geen echte reactie (Meng & Schrabback 1999: 1264-1265). Reber (2012) noemt 'oh' en 'hm' *affect-laden sound objects*. 'Hm' kan, evenals 'ja', ook de functie hebben van een *backchannel utterance*, waarmee de hoorder aangeeft te luisteren (Stocksmeier, Kopp & Gibbon 2007). Zo zorgen *backchannels* mogelijk voor een empathische indruk. Hieruit blijkt dat emotie overlap kan hebben met empathie.

Ook intensiveerders maken deel uit van expressief taalgebruik: deze categorie bevindt zich volgens Liebrecht (2005: 39) 'in het evaluatieve spectrum en heeft betrekking op het proces van versterken'. Liebrecht (2015: 9) oordeelt dat krachtig geformuleerde evaluaties in allerlei contexten voorkomen. Foolen (2016: 480) maakt verder onderscheid tussen reguliere en emotionele intensiveerders. Deze laatstgenoemde soort draagt een expressieve houding van de spreker met zich mee, die het verschil maakt met 'normale intensiveerders'. Ter illustratie: in de zin 'Je hebt een zo vette party gemist vorige week' drukt zo het emotionele gevoel van de spreker uit over *hoe vet* het feest was.

Opmerkelijk is dat nieuwe emotionele intensiveerders, in elk geval in het Nederlands, de voorkeur hebben om af te stammen van (oorspronkelijk) negatief geladen inhoudswoorden, die nu een positieve associatie krijgen als functiewoord. Hierbij verdwijnt de oorspronkelijke betekenis naar de achtergrond en treedt de sterke emotie op de voorgrond, zoals *gruwelijk* lekker, oftewel heel erg lekker (Foolen 2016: 480). Deze voorkeur valt als volgt te verklaren. Ten eerste zijn negatieve gevoelens sterker dan positieve gevoelens en daardoor geschikter als intensiveerder. Ten tweede is het dagelijks taalgebruik over het algemeen niet neutraal, maar iets positief geladen, waardoor negatief geladen woorden 'eruit springen'. De verwachting is dat in gevoelige taal gebruik wordt gemaakt van emotionele intensiveerders, interjecties, partikels en woorden met een emotionele associatie.

Fonologie

Foolen (2018: 480) betoogt dat prosodische aspecten van de klankstructuur veel mogelijkheden bieden voor het 'coderen' van expressieve betekenis. De kleinste spraakklanken worden fonemen genoemd. Foolen (2016: 480) oordeelt dat deze op

emotioneel vlak beschouwd niet neutraal zijn. Klanken kunnen bijvoorbeeld stijgend of dalend worden gearticuleerd, maar ook verlengd of juist verkort worden (Foolen 2016: 480-481). Deze variatie in fonemen zorgt voor expressieve betekenis. Door de fonetische variatie kan dus de nadruk op bepaalde woorden of klanken worden gelegd door de manier van uitspreken, of juist niet.

Categorieën die tot fonologie gerekend worden zijn onder andere klemtoon, intonatie, maar ook 'lachen' of andere variatie in stemgeluid. De typering van iemands stemgeluid behoort hiertoe, zoals een 'warme' stem. Voornamelijk opvallende fonologische elementen bespreek ik in de resultaten.

Morfologie

Woorden kunnen op twee manieren worden gevormd (Foolen 2016: 481): door afleiding (*derivation*) of door samenstellingen (*compounding*).

Afleiding wordt bereikt door middel van affixen, waaronder verkleinende suffixen (kind – kindje), die voor expressieve betekenis zorgen. Lexicale reduplicatie, zoals 'Het is zo zo erg', zorgt voor positieve of negatieve affectieve evaluaties (Rossi 2011, in Foolen 2016: 481).

Samenstellingen bestaan uit samenvoegingen van twee of meer morfemen: hierin is altijd een 'hoofd', ofwel in het rechterdeel (stomkop), ofwel in het linkerdeel van de samenstelling (dit komt vrijwel niet voor in het Nederlands). Een van beide kan expressief zijn, zoals *tyfuskop* en *milieuhippie* (Meibauer 2013, in Foolen 2016: 481).

Syntaxis

De laatste categorie van taal die Foolen (2016: 481-482) onderscheidt, waarin expressie van taal geuit kan worden, is syntaxis. Hiertoe behoren onder meer constructies en uitingen zonder persoonsvorm, zoals *What me, worry?*. Boogaart (2020: 3) omschrijft constructies als 'een combinatie van een specifieke vorm en een specifieke betekenis' (cf. Hilpert 2014; Verhagen 2005). Dit houdt concreet in dat een constructie een bepaalde vaste vorm (een patroon) heeft en daarnaast een bepaalde betekenis oproept, zoals een waarschuwing.

Een constructie kan een verandering in de intonatie teweegbrengen, bijvoorbeeld van neutraal naar stijgend (in combinatie met een uitroepteken). Bij een expressieve constructie is dit zelfs vereist (Boogaart 2020: 4-5). Hierbij kan bijvoorbeeld een 'angst' worden geuit

(‘Straks is de winkel gesloten!’). Volgens de constructiegrammatica zijn er oneindig veel constructies die voor expressie in taal kunnen zorgen. ‘Positieve’ expressieve constructies, zoals ‘Wat een lieverd ben je toch!’ kunnen van belang zijn voor de indruk van gevoeligheid.

Voorbeelden van expressieve constructies zijn onder meer insubordinatie¹⁹ (Boogaart & Verheij 2013), de ‘wat een X’ constructie en de productieve *hell of a job* ‘schat van een kind’ constructie. Productief houdt in dat de hier gegeven zelfstandig naamwoorden vervangen kunnen worden door andere zelfstandig naamwoorden, zoals ‘een kast van een huis’ (Foolen 2016: 482). Deze constructie geeft aan dat de spreker *emotionally affected* is, zoals geschrokken of onder de indruk.

Foolen (2016: 481) behandelt nog het onderdeel *mirativity*: dit is een grammaticale categorie van taal die de sprekers ‘verrassing’ (*surprise*) kan uitdrukken (ook wel miratieven genoemd).²⁰ Foolen (2016: 481) stelt het volgende over miratieven:

When we consider surprise as an emotion, mirative evidentials can be considered as expressives as well, cf. Rett and Murray (2013). Mirative evidentials (often coded by affixes, like in Turkish) indicate “that a particular proposition has violated the speaker’s expectations” (p. 3). A condition on the use of mirative evidentials is that the content of the proposition must have been discovered by the speaker just before the utterance.

Een belangrijk kenmerk van miratieven is de sterk aandacht vragende prosodie (Janssen 2005: 249). Ter illustratie: ‘Moet je eens *kijken*’ of ‘Het *begint* me toch te regenen’, waar de klemtoon wordt versterkt op de cursieve woorden. De verwachting is dat interviewers ‘positieve (expressieve) miratieven’ inzetten.

Stijlfiguren

Met stijlfiguren worden ‘alle afwijkingen van het gewone taalgebruik’ aangeduid: deze kunnen onderverdeeld worden in beeldspraak en stijlfiguren in engere zin (Braet 2011: 101). Uit het gebruik van beeldspraak, waaronder metaforen, blijkt expressie van emotieve betekenis, zoals

¹⁹ Dit is het zelfstandig gebruik van bijzinnen, zoals ‘*Dat* je dat durft!’

²⁰ Foolen (2016) behandelt miratieven (in het Engels) onder het onderdeel ‘morfologie’. In het Nederlands vallen miratieven echter onder syntaxis.

‘een tsunami aan islamisering’ (Foolen 2016: 476). Stijlfiguren worden opgedeeld in inhoudelijkheid en vormelijkheid.²¹

Stijlmiddelen die inhoudelijk zijn, zijn onder andere de antithese, eufemisme, exclamatie, dubitatie, understatement, (zelf-)ironie, sarcasme, sententie, litotes, retorische vraag, paradox en praeteritio (Braet 2011: 105-116). Stijlmiddelen die vormelijk zijn, zijn onder andere de anafoor, climax, drieslag, enumeratie en woordspeling (Braet 2011: 116-120).

De eerste categorie heeft voornamelijk betrekking op gesproken teksten, waaronder interviews. Hierbij is strategisch taalgebruik van belang, bijvoorbeeld door bepaalde vragen niet te hard te formuleren, maar eerder verzachtend, zoals door middel van een eufemisme. Dit kan zorgen voor empathie. De exclamatie is uitermate geschikt voor het uiten van de emotie van de interviewer.

2.4 Checklist

In dit hoofdstuk is de koppeling gemaakt tussen formuleringskeuzes op het microniveau en de indruk van gevoeligheid op het macroniveau. Uiteengezet is welke interviewstijlen en -vragen mogelijk van belang kunnen zijn voor (het empathische aspect van) gevoeligheid in een interview. De taalniveaus van Foolen (2016) tonen een aantal expressieve taalelementen, die mogelijk van belang zijn voor voornamelijk het emotionele aspect van gevoeligheid.

In tabel 2 wordt een analysemodel in een schematisch overzicht gegeven: een checklist. Hierin is het onderscheid emotie-empathie verwerkt. De checklist start met de categorieën waaruit mogelijk empathie blijkt. Vervolgens staan bij emotie categorieën van expressief taalgebruik. In de rechterkolom van de checklist wordt een verwachting uitgesproken over in hoeverre een categorie mogelijk kan bijdragen aan de indruk van gevoeligheid. Het corpus wordt geanalyseerd aan de hand van deze checklist.

²¹ Stukker en Verhagen (2019: 51) stellen dat een stijlfiguur zorgt voor een verschil in *construal* met een bepaald retorisch effect.

Categorie	Taal-elementen	Toelichting	Verwachting
(1) Empathie: <i>rekening houden met de gevoelens van de geïnterviewde</i>			<i>Vermoedelijk wordt veel rekening gehouden met de geïnterviewde</i>
Interviewen	Interview-stijlen	Welke interviewstijl draagt bij of doet afbreuk aan het gevoelige imago? Hoe gaat de interviewer om met eventuele emotie? Maakt de interviewer gebruik van een zacht-directieve of non-directieve stijl?	De verwachting is dat een zacht-directieve stijl of een non-directieve stijl ingezet wordt, indien een gevoelig onderwerp wordt besproken
Soorten vragen	Vraag-technieken	Er zijn 4 soorten vraagtechnieken (§2.2.3)	De verwachting is dat gevoeligheid blijkt uit de <i>self disclosure</i> vraag, omdat de interviewer zich zo nabij de geïnterviewde plaatst. Mogelijk zorgt de vraag ter verduidelijking voor begrip, wat voor empathie kan zorgen
Stijlfiguren	Inhoudelijk	Stijlmiddelen die voor een gevoelige indruk kunnen zorgen	Eufemismen (niet te 'hard' formuleren). Wellicht wordt ironie ingezet om een goede sfeer te creëren
Beleefdheid	Negatief en positief gezicht, strategieën (direct tot ervan af zien om iets te zeggen)	Hoe houdt de interviewer rekening met de geïnterviewde? Afstand houden of toenadering zoeken. Direct (met of zonder omhaal) of indirect? Beleefdheid heeft betrekking op zowel empathie als emotie	De verwachting is dat een gevoelige interviewer vooral direct is met respectvolle of solidariserende middelen

(2) Emotie: <i>uitdrukking geven aan eigen gevoelens</i>			<i>Vermoedelijk alleen 'positieven'</i>
Lexicon	Emotionele intensiveerders, emotionele woorden, emotionele interjecties	Emotionele woorden kunnen een bepaalde associatie opwekken. Intensiveerders/ <i>intense words</i> zorgen voor expressie. Interjecties kunnen begrip uiten en aangeven dat de interviewer een verhaal volgt (wellicht zorgt dit ook voor empathie)	Vermoedelijk worden woorden met een positieve/emotionele associatie gebruikt. Mogelijk worden interjecties gebruikt om begrip aan te geven en als <i>backchannel</i> (empathie). Partikels en intensiveerders kunnen mogelijk bijdragen aan emotie
Fonologie	Stemgeluid, lachen, tempo, klemtoon	Klemtoon en andere fonetische variatie worden in principe buiten beschouwing gelaten, tenzij iets frequent plaatsvindt en daardoor opvalt als 'afwijkend'	Vermoedelijk draagt het hebben van een warme stem bij aan een 'gevoelig' getypeerde interviewer. Lachen op het juiste moment kan bijdragen aan het creëren van een goede sfeer
Morfologie	Verbuigings- en vervoegingsvormen van woorden	Herhalingen, verkleinwoorden, expressieve 'hoofden'	Wellicht herhalingen om iets te verduidelijken
Syntaxis	Zinsbouw, (expressieve) constructies, insubordinatie	Zinsbouw die zorgt voor emotie bij de spreker (bijv. onder de indruk, geschrokken). Uit miratieven blijkt verbazing van de spreker	Expressieve constructies en insubordinatie kunnen mogelijk bijdragen aan het uitdrukken van het gevoel van de interviewer. Positieve miratieven
Stijlfiguren	Inhoudelijk	Stijlmiddelen die voor een gevoelige indruk kunnen zorgen	Exclamaties drukken rechtstreeks het gevoel van de interviewer uit

Tabel 2: De checklist

3. Methode

3.1 Corpusbeschrijving en verantwoording

In deze scriptie zijn afleveringen van twee programma's – *Beau Five Days Inside* (Beau) en *Het Spijt Me* (Caroline) – systematisch geanalyseerd op een aantal taalelementen, die ik heb opgedeeld in emotie en empathie (zie tabel 2). Het doel hiervan is te analyseren in hoeverre interviewers die als 'gevoelig' worden getypeerd, hun vragen en reacties op antwoorden anders formuleren dan interviewers die als 'ongevoelig' worden getypeerd. Ik heb gekozen voor deze programma's en presentatoren, om verschillende redenen.

Ten eerste worden in dit onderzoek de formuleringen van als 'gevoelig' getypeerde presentatoren stilistisch onderzocht. In navolging van de taalkundig-stilistische methode, is vergelijkingsmateriaal nodig om de stijl te analyseren (cf. Anbeek & Verhagen 2001). Daarom is gekozen voor een vergelijking met een tweede presentator die, afgaande op de intuïties van het kijkerspubliek, als 'ongevoelig' wordt getypeerd. Met behulp van twee contrasterende presentatoren zijn de resultaten uit de analyses tegen elkaar afgezet. Het doel is te analyseren in hoeverre een indruk van 'gevoelig' mogelijk afhangt van formuleringskeuzes.

Ten tweede vallen beide programma's onder het genre emo-tv. Een soortgelijk genre is cruciaal, omdat de analysemethode een vergelijkend onderzoek is. Hierdoor worden eventuele grote verschillen wat betreft het soort programma geminimaliseerd, ervan uitgaande dat de manier van interviewen, de opzet en het doel van het programma in elk geval in dezelfde richting wijzen. Het doel van een presentator van emo-tv is namelijk om een verhaal los te krijgen van de deelnemers aan het programma in een portretterend interview. Dit verhaal moet op beeld komen. De keuze voor *Het Spijt Me* is logisch: dit is het enige programma van Caroline binnen dit genre. Voor *Beau Five Days Inside* is gekozen, omdat dit programma net zoals *Het Spijt Me* elke week andere deelnemers aan het programma heeft, terwijl dat bij de andere programma's van Beau niet het geval is.

De selectie van de gekozen afleveringen van de programma's is willekeurig gemaakt. Ervan uitgaande dat alle afleveringen van beide programma's binnen het genre emo-tv vallen, zouden alle afleveringen geschikt zijn als materiaal voor de corpusanalyse. De afleveringen van Beaus programma vallen alle drie binnen seizoen 1.

In totaal vormen 2 afleveringen van *Het Spijt Me* (3160 woorden) en 3 afleveringen van *Beau Five Days Inside* (3091 woorden) het corpus van dit onderzoek. Er is gekozen om alleen de uitingen van de twee presentatoren te transcriberen en te analyseren. De reacties van de geïnterviewden zijn niet getranscribeerd. Hoewel dit de transcripties misschien wat lastig te lezen maakt (bij gebrek aan context in de vorm van antwoorden op vragen), is toch deze keuze gemaakt, omdat dit onderzoek zich enkel focust op de formuleringskeuzes van de interviewer. Omdat transcriberen een intensieve en tijdrovende activiteit is, konden zo meer afleveringen worden getranscribeerd (en kon meer relevant taalmateriaal worden verkregen).

Er is gekozen voor dit aantal afleveringen (tezamen 6251 woorden), omdat het corpusmateriaal voldoende moet zijn om hier iets over te stellen. Een transcriptie van 1 aflevering per programma zou niet volstaan: op die manier zou de kwaliteit van de analyses in het geding komen. Tabel 3 geeft een overzicht van het corpus.²²

Programma	Titel aflevering	Datum aflevering	Duur programma	Aantal woorden presentator
<i>Beau Five Days Inside</i>	Het hospice	13-03-18	43.55 min.	1096
	Brandwonden-centrum	03-04-18	42.50 min.	654
	Woodstock	27-03-18	43.00 min. Geanalyseerd tot 33.00 min.	1341
<i>Totaal aantal woorden Beau</i>			<i>119.45 min.</i>	<i>3091</i>
<i>Het Spijt Me</i>	Aflevering 1	04-09-19	39.06 min.	1647
	Aflevering 2	11-09-19	43.00 min.	1513
<i>Totaal aantal woorden Caroline</i>				<i>3160</i>
Totaal corpus				6251

Tabel 3: Overzicht corpusmateriaal: alle getranscribeerde afleveringen

²² Ook interjecties zoals 'hm' e.d. zijn als woorden gerekend.

Er is een klein verschil tussen het aantal woorden van Beau en Caroline. Er is getracht een vrijwel gelijk aantal woorden te krijgen: hierdoor is de 'Woodstock' aflevering van Beau niet in zijn geheel getranscribeerd.

3.2 Analysemethode: vergelijkend onderzoek

De corpusanalyse van dit onderzoek start op het macroniveau: hiertoe behoren de reeds bekende indrukken van Beau en Caroline. Tot het microniveau behoren de formuleringskeuzes van de vragen en reacties op antwoorden uit de transcripties van Beau en Caroline. Vervolgens wordt aan de hand van een checklist het microniveau systematisch onderzocht. De checklist bevat taalelementen van 'gevoelige' taal. Hierin zijn tevens de twee aspecten van gevoeligheid, emotie en empathie, onderscheiden. Door te werken met een checklist minimaliseer ik de kans dat relevante taalelementen gemist worden. In de analysefase zijn de taalelementen op kwalitatieve en deels kwantitatieve wijze geanalyseerd. Niet elke categorie is namelijk eenvoudig te tellen: beleefdheid bijvoorbeeld, is lastig uit te drukken in getallen. Om die reden ligt de nadruk op het kwalitatieve onderzoek. Omwille van transparantie is een annotatiebijlage toegevoegd (zie bijlage 4).

Naast de in tabel 2 genoemde categorieën vielen nog andere soorten formuleringen op, die mogelijk kunnen bijdragen aan de indruk van een '(on)gevoelige' presentator. Om die reden worden deze ook in de analyse besproken. Beoordeeld wordt dus in hoeverre de indruk van (on)gevoelig aansluit bij de formuleringskeuzes van Beau en Caroline.

Expressieven zijn eenvoudig te koppelen aan taalelementen. Sommige kenmerken van empathie zijn minder gemakkelijk aan een specifiek talig middel te koppelen, zoals interviewstijlen. Om beide aspecten van gevoeligheid te analyseren, is ervoor gekozen om deze empathische categorieën toe te voegen aan de checklist. Voor dit onderzoek wordt dus hoofdzakelijk de taalkundig-stilistische methode gevolgd, aangevuld met een aantal categorieën waaruit empathie kan blijken (cf. Van Leeuwen 2015a; Anbeek & Verhagen 2001).

4. Resultaten

Dit hoofdstuk heeft dezelfde opbouw als de checklist: allereerst wordt empathie (§4.1) behandeld en vervolgens emotie (§4.2). De taalelementen zijn gegroepeerd met behulp van tussenkoppen en vervolgens geïllustreerd. Na elke paragraaf geef ik een tussentijdse conclusie. Naast de taalelementen die reeds zijn besproken, zijn er nog andere taalelementen die opvielen in de transcripties, maar die niet zijn behandeld in de checklist. Deze taalelementen zijn geïntegreerd in dit hoofdstuk. Niet alle voorbeelden en bevindingen konden worden genoemd, zie hiervoor de annotatiebijlage (bijlage 4).

De tweedeling (emotie-empathie) die is voorgesteld in dit onderzoek, bleek echter niet zo zwart-wit te zijn: in de analyses werd duidelijk dat categorieën soms door elkaar lopen. Dit wordt aangegeven in de analyses. Beleefdheid kan bijvoorbeeld zowel bij empathie als bij emotie een rol spelen: afstand houden of juist nabij plaatsen bleek ook nuttig voor het emotionele aspect van gevoeligheid. Hierdoor is beleefdheid in dit hoofdstuk niet als aparte categorie behandeld, maar juist geïntegreerd in de verschillende categorieën.

4.1 *Empathie*

In het domein van als ‘gevoelig’ getypeerde interviewers kan een onderscheid worden gemaakt tussen het emotionele aspect en het empathische aspect. Beide kunnen uitgedrukt worden in talige middelen. Bij het empathische aspect gaat het dus om talige middelen en andere kenmerken waaruit blijkt dat de interviewer rekening houdt met de gevoelens van de geïnterviewde: dit kan doorgaans in verband worden gebracht met beleefdheid. Hieronder volgen de categorieën van empathie die onder meer genoemd zijn in de checklist.

4.1.1 Interviewstijlen

Er zijn verschillende interviewstijlen om iemand te interviewen (zie §2.2.2). De stijl die Beau hanteert is voornamelijk non-directief, met hier en daar zacht-directieve passages. Caroline gebruikt overwegend de zacht-directieve stijl, soms gecombineerd met hardere elementen, en interrumpeert veel.

Meestal stelt Beau een beginvraag, zoals ‘Hoe gaat het?’, waarna hij het gesprek op zijn beloop laat: een non-directieve interviewstijl. Hierbij heeft de geïnterviewde dus de regie over het gesprek. Beau is overwegend afwachtend en laat de geïnterviewde zijn/haar verhaal

doen: dit kan een kort of lang antwoord zijn, waarop zelfs nog een langer verhaal kan volgen. Hij 'dwingt' de geïnterviewde dus niet om informatie te vertellen door (directe) vragen te stellen. Hierdoor krijgt de geïnterviewde geen verplichting of bepaalde druk opgelegd om iets wel/niet te zeggen: de geïnterviewde is vrij in wat hij/zij zegt, zie fragment 1. Beau stelt als beginvraag of Mery zich elke dag zo mooi opmaakt en laat haar daarna zelf haar verhaal vertellen. In regel 4 vat Beau kort samen waarom Mery dit doet. Vervolgens laat hij haar vertellen en geeft hij korte reacties. Dit zijn interjecties zoals 'hm', die meestal begrip aangeven of aangeven dat hij het verhaal volgt: *backchannels*. Deze schaarde ik oorspronkelijk onder expressieven. Hieruit blijkt dat de tweedeling tussen het uitdrukken van emotie en van empathie niet strikt is: interjecties kunnen ook begrip uitdrukken en op die manier de indruk van empathie versterken.

De antwoorden van de geïnterviewden zijn weergegeven als '[x]', omdat deze analyse enkel om de vragen en reacties van de interviewers draait. Indien een geïnterviewde iets zegt wat van belang is voor het verloop van het verhaal of bijvoorbeeld moet lachen om de interviewer, is dit tussen blokhaken gezet.

Fragment 1:

Het hospice, gesprek met Mery (regel 150-163)

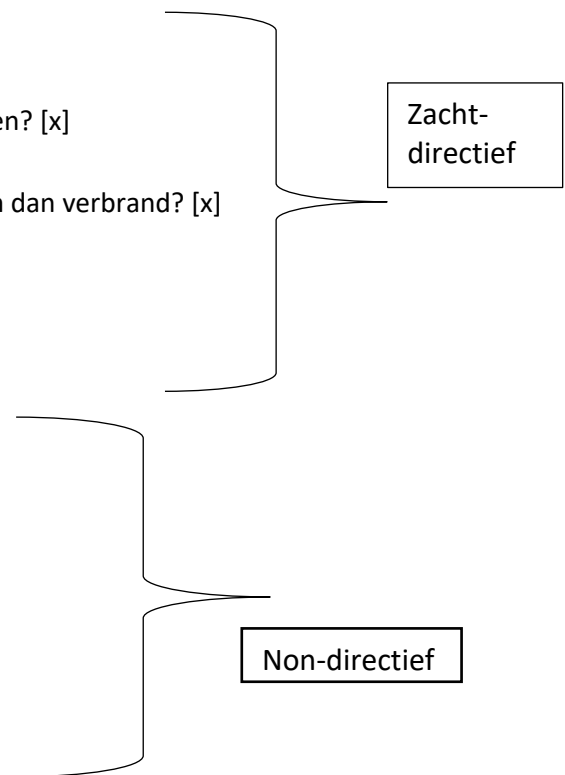
De stijl kan gedurende het interview veranderen. Na een tijdje pakt Beau bijvoorbeeld weer de zacht-directieve stijl op, zie regel 9 van fragment 1. Vanaf hier stelt hij Mery weer een

aantal vragen, zoals in regel 9, 12 en 13-14. In regel 13-14 verandert Beau het gespreksonderwerp: hij wil iets weten van Mery. Hieruit valt mede af te leiden dat dit een zacht-directieve stijl betreft. Mogelijk switcht Beau hierna weer naar de non-directieve stijl. Ook in het volgende fragment switcht Beau tussen deze twee stijlen.

Fragment 2:

Het brandwondencentrum, gesprek met Joyce (regel 56-74)

- 1 en mag ik vragen wat er gebeurd is, [x]
- 2 o:: (.) nee! [x]
- 3 en en uh uh was je, (.) ben je in slaap gevallen toen? [x]
- 4 o t:: (slikkend) [x]
- 5 want hoeveel procent was er (.) van jouw lichaam dan verbrand? [x]
- 6 jezus:: (uitblazend) [x]
- 7 hm: [x]
- 8 en wat [x]
- 9 en wat ging er mis? [x]
- 10 en is het ook echt kantje boord geweest? [x]
- 11 ts::: [x]
- 12 (zuchtend) [x]
- 13 ongelofelijk [x]
- 14 ja [x]
- 15 hmhm: [x]
- 16 hm: [x]
- 17 hm (lachend) [x]
- 18 ja [x]
- 19 hm: [x]

Deze afwachtende manier van interviewen zorgt ervoor dat Beau zich niet opdringt aan de geïnterviewde (Van Waveren 2014). Dit kan mogelijk bijdragen aan empathie. Beau stelt vrij korte vragen, die doorgaans niet meer dan 1 regel zijn. De enige keer dat hij opvallend lang praat in het hospice, wordt getoond in fragment 3 (cursief gedrukt).

Fragment 3:

Beau praat met Jolanda, de vrouw van Martijn (regel 110-120)

- 1 ja: [x]
- 2 ja [x -> lachend]
- 3 *ja en ik uh: wat ik ook heel mooi vind (.) kijk dat is natuurlijk*
- 4 *uh:: ik ik: heb niet zoveel meegekregen (.) maar dat uh: de heldere*
- 5 *momenten (.) die die heeft (.) die gebruikt ie (0.2) [x]*

- 6 om jou te zeggen hoeveel die van je houdt (lachen) [x -> lachen]
- 7 en uh of om een grove opmerking te maken (lachen) [x -> lachen]
- 8 om je aan het lachen te maken dat doet ie ook (lachen) [x -> lachen]
- 9 maar hoe hou je het emotioneel (.) want je weet ook wel dat dat (.)
- 10 dit houdt op een gegeven moment op natuurlijk [x]
- 11 hm:: [x]

Op de gang, voorafgaand aan (en na) het gesprek, praat Beau vaak tegen zichzelf of tegen de camera's hoe hij iets ervaart. Zo wordt duidelijk dat Beau echt te doen heeft met dit gezin: een jonge man, die zijn jonge vrouw en kleine kinderen achter moet laten en zit te wachten op zijn dood. Hij vindt het mooi hoe de liefde tussen Martijn en Jolanda er nog steeds afstraalt. Hieruit blijkt wederom dat het onderscheid emotie-empathie niet strikt is: Beau uit zijn eigen gevoel en toont juist daardoor empathie.

Waarschijnlijk wil hij met bovenstaand fragment Jolanda opvrolijken, aan het lachen maken, goede moed inpraten en vooral complimenten geven. In ieder geval gebruikt Beau humor en toont hij empathie voor Jolanda en de situatie. Hij benoemt het positieve, namelijk de mooie momenten die zij in het hospice hebben. Na elke zin die Beau uitspreekt krijgt Jolanda weer een lach op haar gezicht. Vermoedelijk is dit zijn hoofddoel: een goede sfeer creëren waarin gelachen en aan mooie dingen gedacht kan worden. Dit is een vorm van positieve beleefdheid: hij plaatst zich nabij Jolanda. Beau doet dit erg vaak in alle drie de afleveringen: grapjes maken en daarmee een goede sfeer creëren.

Opmerkelijk is verder dat Beau in de aflevering Woodstock aanzienlijk meer praat dan in de andere twee afleveringen (zie tabel 3). De vragen en reacties van Beau zijn een stuk langer, zie fragment 4.

Fragment 4:

Beau praat met Naresh, Woodstock (regel 237-252)

- 1 >nee nee nee nee nee echt niet echt niet echt niet< (0.3)
- 2 daar hou ik niet van [x]
- 3 nja ik vind t niet lekker (.) echt niet (.) ik hou dr niet van (0.2)
- 4 mn vader die drinkt het altijd (.) maar ik ben er niet van
- 5 (0.2) nee [x]
- 6 maar je bent (.) nu ben je een jaar of 60 (0.2) 55 60? [x]
- 7 en hoe zie je de toekomst voor je, [x]
- 8 maar de nabije toekomst? [x]

- 9 de komende paar jaar, [x]
- 10 ja maar::: (0.3) je bent nu toch jong en kwiek [x]
- 11 maar [x]
- 12 ja dat is toch ook iets om voor te leven? [x]
- 13 je heb je hebt [x]
- 14 hmhm [x]
- 15 nou maar kijk (.) als jij je vrouw slaat, dan uh::
- 16 zou ik als vader van jou uh:: ook niet uh: [x]

Te zien is dat in bovenstaand fragment Beau veel doorvraagt en niet enkel een kort antwoord geeft zoals 'ja', 'nee', 'oké' of 'hm' als reactie op de geïnterviewde. Een mogelijke verklaring voor het grote verschil in het aantal woorden tussen enerzijds de afleveringen van het hospice en het brandwondencentrum en anderzijds de bejaardenopvang voor verslaafden (Woodstock), is dat de eerstgenoemde *settings* wellicht als gevoeliger (namelijk dood en ziekenhuis) *an sich* worden getypeerd dan de laatste. Het kan dus zo zijn dat de *setting* uitmaakt voor welke soort stijl, vragen en reacties Beau kiest. Beau kiest mogelijk vanwege de eerstgenoemde 'gevoeligere' *settings* er (bewust/onbewust) voor om (aanvankelijk) wat afstand te nemen, minder te praten en niet altijd zelf het gesprek te leiden. Naarmate het gesprek in dergelijke gevoelige *settings* vordert en hij de geïnterviewde beter leert kennen, kan hij zich eventueel nabijer plaatsen, uitgebreidere vragen stellen en het gesprek leiden. Bij de bejaardenopvang voelt hij zich mogelijk vanwege de minder 'gevoelige' *setting* vrijer om uitgebreid in gesprek te gaan.

Indien Beau wordt onderbroken door de geïnterviewde, blijft hij niet doorgaan om zijn vraag per se te stellen: hij laat eerder zijn vraag achterwege (een non-directieve houding), zie onderstaand voorbeeld.

- (1) en wanneer mag je [x (regel 128-130, het brandwondencentrum)
 - ja [x]
 - ja [x]

Naast het achterwege laten van een vraag, stelt Beau een vraag later in het gesprek wel eens opnieuw, indien het moment gepast is (zie regel 8-9 in fragment 2). Bij Beau staan stilte en rust centraal: hij heeft een afwachtende houding, die mogelijk kan bijdragen aan een empathische indruk.

Caroline hanteert weinig tot geen non-directieve stijl, maar overwegend de zacht-directieve stijl. Er zijn weinig tot geen momenten waarop Caroline een aantal regels achter elkaar korte antwoorden geeft, zoals 'hm', en het gesprek overlaat aan de geïnterviewde. Ze praat veel, stelt veel vragen en is zelf duidelijk de gespreksleider, zie fragment 5. In fragment 6 is te zien dat zij tussendoor wel een aantal regels achter elkaar korte reacties geeft, zoals 'ja' en 'nee', maar vaak niet meer dan drie regels achtereenvolgend.

Fragment 5:

Aflevering 1, Het spijt me, gesprek met Anna (regel 160-178)

- 1 nou je hebt dus een heerlijk huisje (.) heeft je vader het al gezien, [x]
- 2 nee: (herhaald) [x]
- 3 nee: (.) dat is eigenlijk de reden waarom ik hier ben he, (.) waarom je
- 4 ons geschreven hebt [x]
- 5 want het uh zit >niet zo lekker< tussen jou en je vader [x]
- 6 nee nee:
- 7 vlak nadat jij geboren bent uh: zijn je ouders al gescheiden
- 8 wat wat gebeurde er toen? [x]
- 9 ja: (.) wat je was zelf toen hoe oud? [x]
- 10 en wat gebeurde er toen, (0.2) zijn ze uit elkaar gegaan? [x]
- 11 en waarom niet bij je moe [x]
- 12 waarom niet bij je moeder dat weet je niet (herhaald) [x]
- 13 waarom kon je niet bij je vader wonen? [x]
- 14 oh:: [x]
- 15 terwijl jouw vader (.) heeft ook echt nog wel geprobeerd om voogdij te
- 16 krijgen (.) heb ik begrepen [x]
- 17 maar dat is niet gelukt [x]
- 18 want hoe ging dat dan (.) je woonde bij je opa en oma,
- 19 en uh zag je jouw ouders wel regelmatig? [x]

Fragment 6:

Aflevering 2, Het spijt me, gesprek met Robin (regel 236-246)

- 1 [waarom? dat is best wel een heftige beslissing
- 2 hoe ging dat? [x]
- 3 =begeleid wonen? [x]
- 4 [ja [x]
- 5 ja: [x]
- 6 maar het lijkt me een >ontzettende moeilijk beslissing<
- 7 voor jou ook [x]
- 8 daar zal ze toch ook wel wat traantjes om gelaten hebben, [x]

- 9 zonder dat je het wist [x -> lachen]
- 10 ja [x]
- 11 nee [x]

Te zien is dat Caroline vrij veel spreekt: ze praat als het ware het hele verhaal aan elkaar, in plaats van dat ze een open vraag stelt en de geïnterviewde hier uitgebreid over laat vertellen. Zodra iemand antwoord heeft gegeven, praat Caroline direct weer, in enkele gevallen zelfs zonder een moment rust (aangegeven door '='). Soms praat zij meer dan de geïnterviewde. Daarnaast interrumpeert Caroline de geïnterviewde nog wel eens (aangegeven door '['), zie fragment 7 en 8.

Fragment 7:

Aflevering 1, Het spijt me, gesprek met Ron en Daniëlle (regel 46-65)

- 1 [tt: [x]
- 2 [tt: echt wel eigenlijk zelf de deur dicht gedaan, [x]
- 3 maar uh nou ben jij al heel lang bevriend uh (.) sowieso met bart
- 4 heb je uh:: niet toen gedacht van (.) ik moet misschien toch mn maat
- 5 even gaan bellen (0.2) want dit is een emotionele uiting via de app [x]
- 6 hoe ging dat dan, [x]
- 7 door wie, [x]
- 8 [ja:: [x]
- 9 [mis jij hem ook? [x]
- 10 wat zonde: zeg! [x]
- 11 [heb je spijt van die app, [x]
- 12 ja [x]
- 13 =nee [x]
- 14 [nee
- 15 [ja [x]
- 16 en toen was het kwaad al geschiet [x]
- 17 wat zou het mooi zijn als deze vriendschap hersteld zou kunnen worden [x]
- 18 dat in ieder geval een begin gemaakt kan worden toch? [x]
- 19 =ja [x]
- 20 [ja dat zou ook al hee! mooi zijn he, [x]

Fragment 8:

Aflevering 1, Het spijt me, gesprek met Jelle (regel 253-256)

- 1 waarom is het zo mis gegaan? [x]
- 2 =waarom deed ze dat (.) weet jij dat nog? [x]
- 3 [hoe hoe oud wa [x]

4 =wat deed ze dan (.) hoe ging dat, [x]

In bovenstaande fragmenten is te zien dat als Caroline iets 'per se' wil weten, zij ook (gehaast) door blijft gaan om een antwoord op de vraag te krijgen, ook al moet ze hiervoor interrumpen of meteen na het antwoord van de geïnterviewde een vraag stellen, zie twee voorbeelden van aflevering 2.

(2) ja! daar moet wel een mogelijkheid [x (regel 89-90)

[zijn natuurlijk ja [x]

(3) [hm jullie hadden lol! [x] (regel 102-103)

[jullie hadden lol vroeger

Interrumpen kan mogelijk als niet beleefd worden ervaren, zeker bij gevoelige onderwerpen in emo-tv. Dit zorgt wellicht voor gezichtsverlies en kan bijdragen aan haar imago van een 'onvoelige' interviewer. In fragment 7, dat bestaat uit 20 zinnen, interrumpeert zij maar liefst 8x. Als haar gesprekspartners nog bezig zijn met het vertellen van hun verhaal, stelt Caroline alweer een nieuwe vraag of geeft ze een kort antwoord zoals 'ja' of 'nee'. Hierdoor kan Caroline vrij dwingend overkomen: dit vormt een bedreiging voor het negatieve gezicht van de geïnterviewde en kan mogelijk worden opgevat als onbeleefd.

In sommige gevallen lijkt het zelfs alsof Caroline de zacht-directieve stijl met hardere elementen combineert. Haar vragen en reacties zijn namelijk soms vrij direct en 'harder' geformuleerd, waardoor de geïnterviewde even niet meer weet wat hij/zij moet zeggen (zie de cursieve zinnen in onderstaand fragment).

Fragment 9:

Aflevering 1, Het spijt me, gesprek met Jelle (regel 221-228)

1 hallo! [x]

2 ben jij jelle? [x]

3 =ja ik zie het (.) hi:! nou sorry dat ik zo brutaal ben (.) hi

4 ik ben caroline tensen [x]

5 *kan je even onder dat ding vandaan komen of niet*

6 >want dat is wel heel uh:<

7 ik overval je een beetje (0.2) ik kom namens iemand (.) die heel

8 graag iets tegen jou wil zeggen [x]

[...] (regel 239-252)

- 9 ze heeft wel eerlijk verhaal verteld denk ik aan mij (0.2)
10 *maar (.) zou ik misschien even binnen mogen komen? [x]*
11 =ja ik stel ik uh overval je (.) mijn excuses! [x]
12 hallo:: [x]
13 dag (.) ik ben carolien [x]
14 hi corina! hallo [x]
15 *oh je hebt het wel gehoord? (verbaasd, stemverandering), [x]*
16 ja: ja ja [x]
17 kleine meisjes (.) worden groot en ook wat verstandiger
18 volgens mij (0.2) als ik haar zo hoor [x]
19 ja [x]
20 ja [x]
21 *maar zullen we het dan even binnen doen, (.) dat is misschien*
22 >wel prettig< (.) als jij het goed vindt hoor, [x]

Beau en Caroline hanteren dus beide de zacht-directieve stijl. Beau combineert deze stijl met de non-directieve stijl, en Caroline met hardere elementen.

4.1.2 Soorten vragen/reacties

De soorten vragen heb ik onderverdeeld in 3 hoofdcategorieën (zie ook §2.2.3 en §2.2.4): directe/indirecte vragen, suggestieve vragen en LSD (luisteren, samenvatten, doorvragen).²³

Beau stelt directe vragen meestal in combinatie met respectvolle middelen. Caroline stelt eerder directe vragen zonder omhaal en stelt veel suggestieve vragen. Beau maakt gebruik van LSD.

Directe/indirecte vragen

Zoals reeds kort besproken, kan Caroline soms een dwingende indruk wekken: dit kan komen door haar vrij 'harde' en directe vragen. In zin 5 van fragment 9 bijvoorbeeld ('Kan je even onder dat ding vandaan komen of niet'), is te zien dat Caroline een directe vraag stelt, die als dwingend opgevat kan worden, mogelijk door de toevoeging van 'of niet'.²⁴ Pas nadat ze merkt dat de geïnterviewde hierop geen reactie geeft, probeert ze haar directe uiting bij te stellen door een uitleg te geven waarom ze dit vroeg. Hierdoor doet zij mogelijk een poging om haar vraag 'recht te zetten' of te verbloemen. In de andere cursief gedrukte zinnen van

²³ LSD en suggestieve vragen zijn voorbeelden van elementen die opvielen in de transcripties, maar die niet zijn opgenomen in de checklist (§2.4). Om structuur aan te brengen in deze paragraaf, is voor deze 3 hoofdcategorieën gekozen.

²⁴ Hoewel 'Kan je?' het standaardvoorbeeld is van een indirecte taalhandeling ('Kan je het zout aangeven?'), worden deze geconventionaliseerde indirecte taalhandelingen als direct opgevat in de beleefdheidstheorie (Brown & Levinson 1987).

ditzelfde fragment stelt Caroline tevens vragen of doet ze uitspraken, waar de geïnterviewde even geen reactie op heeft. Soms stelt ze haar reactie bij, zoals haar verontschuldiging in regel 11 van fragment 9.

Door bovenstaande uitingen te doen, dringt Caroline zich (soms) op (Van Waveren 2014). In gevoelige *settings* is het voorstelbaar dat opdringerigheid ten koste gaat van een beleefde indruk. Mogelijk kan dit bijdragen aan de indruk van een 'ongevoelige' presentator.

Caroline stelt veel directe vragen zonder omhaal. Voorbeelden hiervan zijn vragen zoals 'Waarom (niet)?'. Wellicht kan deze kortst mogelijke vraag ook als 'dwingend' overkomen. Caroline stelt de vraag 'Waarom?' 3x en Beau 1x. Voor mijn gevoel is 'waarom' het meest direct van alle vraagwoorden en heeft dit vraagwoord een hardere/confronterende toon. 'Waarom' kan zelfs verwijtend zijn.²⁵

Het vraagwoord 'waarom' wordt tevens gebruikt in combinatie met een langere vraag. Voorbeelden van 'dwingendere' vragen in combinatie met 'waarom' zijn regel 11-13 uit fragment 5 en regel 1-2 uit fragment 8. Caroline wil hierop per se antwoord hebben: dit doet mogelijk afbreuk aan een empathische indruk. Beau stelt in totaal 8x een waaromvraag, terwijl Caroline dit 14x doet. Zo lijkt het of Beau minder direct is. Echter stelt Beau soms ook directe vragen zonder omhaal, maar doet dit vaak in combinatie met een aanraking, zoals in regel 140 in de Woodstock aflevering.

(4) wat is er? (gevoelig/stemverandering/legt hand op Aad) [x]

De aanraking zorgt er mogelijk voor dat een directe vraag als bovenstaande wordt 'verzacht'. Beau stelt zich zo nabij op en toont begrip: dit kan zorgen voor een empathische indruk.

Caroline stelt directe vragen die niet per se een vraagwoord bevatten. Soms vraagt ze daarmee naar iemands gevoel, zie onderstaande voorbeelden uit aflevering 1.

(5) mis je haar? [x] (regel 80, aflevering 1)

(6) wil je die zien? [x] (regel 140, aflevering 1)

²⁵ Bron: <http://www.carrieretijger.nl/functioneren/communiceren/mondeling/vaardigheden/vragen-stellen/open-vragen-stellen>

- (7) mis je ze, [x] (regel 91)
- (8) [vind je het eng, [x] (regel 149)

Caroline slaat wel eens een arm om iemand heen, maar een stuk minder dan Beau, die met vrijwel elke directe vraag een aanraking doet of iemands hand pakt. Beau vraagt vaker naar iemands gevoel, zie onderstaande voorbeelden. Ook hier is te lezen dat hij soms weer een aanraking doet.

- (9) en hoe vind je het hier? [x -> heftig verhaal -> Beau luistert en streelt haar arm] (regel 16, hospice)
- (10) wat vind je daar nou van, [x -> heftig] (regel 105, brandwondencentrum)
- (11) dus je zit met ontzettend veel wrok tegenover die uh:: [x het ziekenhuis [x] (regel 17, hospice)
- (12) voel je nu al een beetje opluchting, [x] (regel 134, brandwondencentrum)

Het vragen naar gevoel kan wellicht lastig zijn, vanwege de emotie die bij de geïnterviewde kan opspelen. Indien de sfeer goed is, kan een interviewer meer informatie verkrijgen. Hierbij dient strategisch te worden omgegaan met de beleefdheid: niet te nabij plaatsnemen, maar ook niet te veel afstand houden. Aan de reactie van de geïnterviewde valt vaak af te lezen of het doel is bereikt. In alle gevallen gaat dit goed bij Beau en Caroline. Dit kan een empathische indruk wekken.

Een directe vraag wordt door Beau vaak ingebed met respectvolle middelen (negatieve beleefdheid). Caroline doet dit minder. Zo houdt Beau een respectvolle afstand (Huls 2002). Dit kan mogelijk een verband leggen met een empathische indruk, zie de voorbeelden hieronder.

- (13) (lachen) ja. (.) en wat is uw naam als ik vragen mag [x] (regel 3, hospice)
- (14) hallo:: (.) mag ik even binnen komen [x] (regel 5, hospice)
- (15) mogen we even binnen komen, [x] (regel 20, brandwondencentrum)

Voornamelijk uitingen zoals in (14) en (15) doet hij altijd (in alle drie de afleveringen) als hij bij iemand naar binnen gaat. Ook vraagt hij altijd op respectvolle wijze wat iemand heeft, zie regel 1 van fragment 2. Dit legt een verband met beleefdheid: Beau heeft respect voor de ander en zijn domein. Hij stelt zich niet meteen nabij op, maar houdt eerst een respectvolle

afstand, totdat hij zich nabijer kan plaatsen: zo voelt de geïnterviewde zich niet aangevallen. Dit kan mogelijk voor een empathische indruk zorgen.

Ook Caroline vraagt een aantal keren: 'Mag ik binnen komen?' als zij bij iemand naar binnen wil. Als zij vraagt naar een ruzie of een probleem, stelt ze de vraag toch direct zonder omhaal, zoals 'Wat is er gebeurd?'.

Directe vragen met solidariserende middelen, die erop gericht zijn om toenadering te zoeken (positieve beleefdheid), komen voor bij Beau en Caroline. Dit soort vragen/reacties leggen mogelijk een verband met een empathische indruk (Huls 2002), zie de volgende voorbeelden.

- (16) jouw lieve dochter (.) waarom zou zij iets tegen jou willen zeggen, [x] (regel 75, aflevering 2)
- (17) ik kom namens iemand die jou >als het goed is heel dierbaar is< en die graag iets tegen jou wil zeggen [x] (regel 71-72, aflevering 2)
- (18) laat eens zien wat je aan het maken bent, is (.) het lijkt wel een soort uh: [x (regel 23-24, brandwondencentrum)
- (19) nou joh zo rustig ben je niet (glimlachend) [x -> lachen] (regel 40, Woodstock)

In (19) is te zien dat Beau geen vraag stelt, maar een vrij directe uiting doet. Door dit als een grapje te zeggen, past hij solidariserende middelen toe en creëert hij een goede sfeer.

Bij een indirecte vraag wordt om de vraag heen gedraaid (Huls 2002). Dit komt niet voor in de transcripties: de interviewers zijn dus vrij direct. Het is lastig te zeggen in hoeverre Beau en Caroline ervan afzien om iets te zeggen. Wel is het zo dat Beau, bijvoorbeeld in het hospice, niet praat over te gevoelige onderwerpen, bijvoorbeeld over hoe lang iemand nog te leven heeft.

Suggestieve vragen

Wat opvalt is dat Caroline zeer vaak dingen vraagt die ze al weet, waarop ze een antwoord verwacht dat in lijn is met wat ze al weet. Deze vragen worden voornamelijk ingeleid door de kennis die Caroline heeft. Dit kunnen gesloten vragen zijn, zoals 'En toen ging het mis hè?' of open vragen, zoals 'En wat gebeurde er toen je bij je moeder ging wonen?', waaruit duidelijk

blijkt dat zij het vervolg al kent. Dit komt frequent voor bij Caroline. Hierdoor kan mogelijk de indruk worden verkregen dat zij niet oprecht geïnteresseerd is of spontaan dingen wil vragen, maar eerder dat alles volgens een 'draaiboek' verloopt.

Deze vragen reken ik tot de 'suggestieve vragen', die door Baarda en Van der Hulst (2017: 8) tot de categorie 'valkuilen' van een interview worden gerekend. Een suggestieve vraag is meestal een gesloten vraag die zo wordt gesteld, dat de vraag het antwoord al bevat en in een bepaalde richting stuurt. Dergelijke vragen bevatten dus een mening van de interviewer en kunnen een manipulerend karakter hebben.²⁶ Suggestieve vragen doen mogelijk afbreuk aan de indruk van een 'gevoelige' interviewer.

In fragment 5 bijvoorbeeld, stelt Caroline een aantal gesloten vragen, waar ze het antwoord al op weet: ze heeft zich ingelezen. Er komt hierdoor niet echt een natuurlijk verhaal op gang. Het verhaal wordt als het ware ingeleid door Caroline zelf. Ze stuurt de geïnterviewde in een bepaalde richting, specifiek gezegd een richting die ze zelf op beeld wil krijgen. De geïnterviewde reageert hierop meestal met ja/nee en laat het vervolg aan Caroline over. Indien een interviewer sterk sturend optreedt, in combinatie met het stellen van suggestieve vragen, noemt Hulshof (2016: 14) dit een directief interview. In het volgende fragment is te zien dat Caroline een aantal suggestieve vragen achter elkaar stelt (cursief gedrukt).

Fragment 10:

Aflevering 2, Het spijt me, gesprek met Robin (regel 218-228)

- 1 *ja (.) want je hebt jezelf ook omschreven ik was op een gegeven moment*
- 2 *niet zo'n aardig kind meer (0.2) dat is dan nog (0.2) [x]*
- 3 *[wel heel voorzichtig uitgedrukt of niet, [x]*
- 4 wat zei je dan? [x]
- 5 *en nu realiseer je je [x]*
- 6 *[hoe erg dat is, [x]*
- 7 en wat is er vorig jaar dan gebeurd (.)
- 8 op haar verjaardag? [x]
- 9 =ja [x]
- 10 =hmhm [x]
- 11 hm (0.4) dat is best wel heftig [x]

²⁶ Bron: <https://coach-software-testen.nl/kennisbank/vragen-stellen/suggestieve-vragen/>

In de volgende voorbeelden van aflevering 2 spreekt Caroline tevens oordelen uit. Een geïnterviewde vertelt hier wat zij heeft gezegd in een ruzie, waarna Caroline oordeelt dat wat de geïnterviewde heeft gezegd 'heel erg' is. Indien zij dit vaak doet, zou dit mogelijk haar 'on gevoelige' imago kunnen versterken.

(20) dat is ook niet (.) niet echt heel fijn om dat te roepen [x] (regel 36)

(21) dat is best wel erg [x] (regel 37)

(22) dat is heel erg! (regel 46)

Beau stelt vaak open vragen zonder oordeel, zoals 'En wat gebeurde er toen?' of 'Mag ik weten wat er is gebeurd?'. In het volgende fragment is te zien dat hij toch een aantal keren achter elkaar normatieve uitspraken doet (cursief gedrukt). Hij 'oordeelt' in dit fragment bijvoorbeeld dat het terecht is dat Naresh pijn voelt van wat hij heeft gedaan.

Fragment 11:

Woodstock, gesprek met Naresh (regel 158-164)

- 1 en en was jouw vrouw ook aan de uh:: [x]
- 2 *oh:: arme vrouw (.) dus die moest met jou leven terwijl*
- 3 jij aan de uh (0.2) shit zat, [=x]
- 4 ach: [x]
- 5 ja [x]
- 6 *maar (.) op een bepaalde manier ook terecht [x]*
- 7 *dat het pijn doet [=x]*

Indien de geïnterviewde deze oordelen van Beau verkeerd zou opvatten, zou Beau gezichtsverlies kunnen lijden. Mogelijk leiden normatieve oordelen tot een 'on gevoelige' indruk. Verder is in dit voorbeeld te zien dat Beau stamelt ('uh'). Hij doet dit veel in zijn uitingen. Caroline spreekt veel vloeiender en stamelt niet vaak. Dit kan erop duiden dat Caroline vragen 'instudeert': ze stuurt met haar vragen in een bepaalde richting. Het vele gestamel van Beau duidt er mogelijk op dat hij zijn vragen niet instudeert, want hij komt nu en dan niet uit zijn woorden (veel 'uh (0.3)'). Hij formuleert soms ongrammaticale zinnen of zinnen die in de loop van het gesprek nog een paar keer veranderen. Mogelijk weet hij in sommige gevallen niet goed hoe hij een onderwerp moet aansnijden of hoe hij iets het beste kan vragen. Hierbij houdt hij rekening met de geïnterviewde, wat mogelijk een empathische indruk geeft.

Opvallend is dat Caroline een soort ‘tactiek’ gebruikt om te sturen. Tijdens de gesprekken die zij voert met een geïnterviewde, wordt duidelijk dat zij het gesprek positief begint. Ze praat bijvoorbeeld over wat voor mooie tijd er is geweest. Vervolgens stuurt zij naar het negatieve: dit doet zij door middel van één of twee zinnen waarin zij het ‘kantelpunt’ benadrukt, zoals ‘En toen ging het mis’. Met zo’n uiting stuurt zij richting de negatieve periode, waarin bijvoorbeeld een ruzie ontstond, zie fragment 12. Hier start Caroline weer positief tot en met regel 13. In regel 14 (cursief gedrukt) stipt zij het kantelpunt aan. Vanaf die regel wordt het ‘negatieve’ besproken. Met deze ‘retorische vraag’ (ze weet immers al dat het mis ging) stuurt zij de geïnterviewde in de richting van de ruzie en vraagt ze dus impliciet naar die situatie.

Fragment 12:

Aflevering 2, Het spijt me, gesprek met Pierot (regel 93-110)

- 1 hoe was (.) jouw band met haar vroeger? [x]
- 2 ja was papa’s kindje! (.) ja? (lachend) [x]
- 3 ja, [x]
- 4 waarom? [x]
- 5 ja [x]
- 6 je ging graag koken met haar [x]
- 7 =hm [x]
- 8 wat mis je nou het meeste aan (.) aan je dochter, (0.1)
- 9 dat je haar niet ziet? [x]
- 10 [hm jullie hadden lol! [x]
- 11 [jullie hadden lol vroeger
- 12 tenminste dat vertelde ze (0.2) altijd grapjes maken [x -> lachen]
- 13 grapjes dansjes koken [x]
- 14 *en dan toch is het zo misgegaan he, [x]*
- 15 ja [x]
- 16 ja
- 17 waar komt toch die (.) die ontzettende aversie tegen linda uh
- 18 vandaan denk jij, (.)

In alle gesprekken die Caroline heeft met de geïnterviewden, vindt deze ‘tactiek’ plaats. Vermoedelijk legt dit een verband met positieve beleefdheid: aan het begin van een gesprek tracht zij mogelijk een goede sfeer te creëren, om uiteindelijk zoveel mogelijk los te krijgen. Een gesprek starten met positieve dingen kan hierbij wellicht helpen.

Luisteren, samenvatten, doorvragen

Wat opvalt bij Beau is dat hij in zijn vragen en reacties soms het voorafgaande herhaalt, om het geheel samen te vatten of om aan te geven dat hij het voorafgaande heeft begrepen. Hierna stelt hij vervolgens doorgaans weer een nieuwe vraag. Dit legt een verband met de ‘techniek’ van LSD (luisteren, samenvatten, doorvragen), wat de basis kan zijn voor elk ‘goed gesprek’ zonder oordelen (Donders 2009). De effectieve gesprekstechniek LSD wordt vaak in communicatietrainingen aangeleerd, om hiermee een gesprek te ordenen en uiteindelijk veel van de andere persoon te weten te komen. Het samenvatten (of herhalen) van een antwoord kan mogelijk voor begrip zorgen, omdat de interviewer hiermee aangeeft het verhaal te begrijpen.

Herhaling geef ik aan door (herhaald) te plaatsen na de vraag of reactie²⁷, zie onderstaande fragmenten van Beau in het brandwondencentrum (cursief gedrukt):

Fragment 13:

Het brandwondencentrum, gesprek met Luuk (regel 50-53)

- 1 *fijn (.) wat ben jij een stoer mannetje!* [x]
- 2 *hmhm (lachend)* [x]
- 3 *keeper (herhaald) leuk:: (.) en wie vind jij een hele goeie keeper,* [x]
- 4 *hehehe (lachend) (0.3) dat is ook een stomme vraag natuurlijk!*

Fragment 14:

Het brandwondencentrum, gesprek met Joyce (regel 60-63)

- 1 *veertien maanden ja (herhaald)* [x]
- 2 *en hoe gaat het nu met die arm, (.) moet uh*
- 3 *moet er iets onder gezet worden of wat,* [x]
- 4 *oh:: oke oke oke* [x]

Beau vat vaak het geheel samen in andere woorden, zoals in fragment 1 (bij deze gevallen staat in de annotatie ‘vat samen/samenvatten’ vermeld). Beau stelt een vraag in regel 1, Mery geeft antwoord, Beau vat het antwoord samen, wacht haar antwoord af en gaat vervolgens ‘als het kan’ doorvragen. Wellicht kan dit afwachten en samenvatten aansluiten bij de

²⁷ Alleen letterlijke herhaling (van de geïnterviewde) heb ik weergegeven als ‘herhaald’.

positieve beleefdheid, vanwege het tonen van begrip en het bieden van een luisterend oor. Zo kan dit mogelijk een verband leggen met een empathische indruk. Ook Caroline herhaalt soms, zie fragment 15 (cursief gedrukt).

Fragment 15:

Aflevering 1, Het spijt me, gesprek met Anna (regel 163-165)

- 1 *simba!* (herhaald) [x]
- 2 nou je hebt dus een heerlijk huisje (.) heeft je vader het al gezien, [x]
- 3 *nee:* (herhaald) [x]

Caroline vat minder samen dan Beau, maar herhaalt eerder. Dit doet zij meer met ja en nee-antwoorden van de geïnterviewde: dit reken ik echter niet tot LSD.

4.1.3 Vraagtechnieken

Een interviewer kan gebruik maken van een aantal vraagtechnieken om bijvoorbeeld een verhaal duidelijker of completer te krijgen, zoals besproken in §2.2.3. De vraag die als doel heeft het voorafgaande te verduidelijken wordt door Beau en Caroline gebruikt. Van de *self disclosure* vraag werd geen gebruik gemaakt. De 'als'-vraag die een toekomstscenario voorstelt, zetten Beau en Caroline een aantal keren in, maar zonder 'als'. De vraag die namens het kijkerspubliek wordt gesteld, komt niet voor in deze precieze vorm, zie de illustratie hieronder.

Caroline bezoekt in haar programma eerst persoon X: dit is degene die zijn/haar excuses aan persoon Y wil aanbieden. Vervolgens bezoekt zij persoon Y en vraagt zij of diegene bereid is in gesprek te gaan met persoon X. Tijdens dit laatstgenoemde gesprek stelt Caroline wel eens vragen aan persoon Y namens persoon X of zegt zij dingen namens persoon X, zoals dat persoon X persoon Y mist. Echter reken ik deze gevallen niet tot de vraagtechniek die in §2.2.3 wordt bedoeld. Deze vraagtechniek heeft namelijk als doel om de verantwoording van bepaalde vragen van de interviewer te verplaatsen naar het kijkerspubliek.

De vraag die ter verduidelijking dient, wordt door beiden ingezet, bijvoorbeeld om het geheel (voor de kijker) nog eens (na) te vragen. Mogelijk is iets al verteld zonder de camera's, waardoor het opnieuw moet worden verteld voor het begrip van de kijker. Dit heeft niet zozeer met gevoeligheid te maken, maar met zorg dragen voor de kijkers van emo-tv, zodat

zij het verhaal snappen. Beau vraagt bijvoorbeeld om verduidelijking in (23). Marga komt foto's kijken van hoe zij eraan toe was, maar voor de kijker is onduidelijk waar haar brandwonden vandaan komen. Zo draagt Beau zorg voor het kijkerspubliek.

- (23) maar wat gaan we dan bekijken nu, [x]
mag ik misschien vragen wat er gebeurd is, [x]
terwijl jij er dus in zat, (.) en je bent [x (regel 90-92, brandwondencentrum)]

In (24) vertelt Mery haar verhaal, maar gaat (te vlug) voorbij aan een aantal belangrijke aspecten om het verhaal goed te snappen. Beau vraagt om verduidelijking en geeft zelfs expliciet aan dat hij even niet weet wat ze bedoelt. Dit kan mogelijk aan beleefdheid en empathie worden gekoppeld: Beau wil het verhaal goed snappen.

- (24) wat voor fout is dat, (.) ik weet dat niet [x]
is een operatie verkeerd gegaan, [x]
oh:: (zucht) maar (.) en is dat ook de reden dat je hier ligt, [x -> ook Sonja praat]
(regel 13-15, hospice)

Ook Caroline vraagt een aantal keren om verduidelijking, nadat de geïnterviewde zijn/haar verhaal heeft verteld. Dit doet zij in fragment 16.

Fragment 16:

Aflevering 1, Het spijt me, gesprek met Ron en Daniëlle (regel 31-38)

- 1 en: (.) toen gingen bart en simone (0.1) trouwen, [x]
- 2 ja [x]
- 3 maar::? (ondertoon) [x]
- 4 >ok< (.) dus jullie hebben daar na het huwelijk een gesprek gehad, [x]
- 5 maar niet echt met de rest van de groep, [x]
- 6 oke! [x]
- 7 een appje? [x]
- 8 tt! (.) stomme appjes altijd he, (lachen) [x -> lachen]

In bovenstaand fragment bespreekt Caroline met Ron en Daniëlle hoe de ruzie precies is ontstaan. Hierin is te zien dat voor de kijker vermoedelijk niet duidelijk is of het gesprek voor, tijdens of na het huwelijk plaatsvond. Vandaar dat Caroline dit specifiek vraagt, met de nadruk op 'na'. Hierdoor wordt de tijdsvolgorde voor de kijker expliciet gemaakt. Verder vraagt

Caroline voor de duidelijkheid of Ron en Daniëlle met de rest van de vriendengroep een gesprek hebben gehad en vraagt zij of dit contact via een appje was.

Opmerkelijk is dat het vragen naar een toekomstscenario wel een paar keer aanwezig is, maar niet wordt ingeleid door 'als'. In principe wordt hetzelfde bedoeld, maar anders geformuleerd. Caroline stelt een mogelijke situatie voor en vraagt de geïnterviewde hoe ze dan moet reageren. Deze techniek komt beleefd over: Caroline overlegt als het ware de situatie met de geïnterviewde. Ze plaatst zich hierdoor nabij de geïnterviewde, zie het volgende fragment.

Fragment 17:

Aflevering 2, Het spijt me, gesprek met Julia (regel 59-62)

- 1 het kan dus zijn dat hij zegt (.) ik wil wel met je mee (.)
- 2 maar dan wil ik ook dat linda mee mag
- 3 wat zeg ik dan! (.) namens jou, [x]
- 4 denk er even goed over na [x]

In andere gevallen wordt er eerder rechtstreeks naar de toekomst gevraagd, ook zonder een situatie voor te stellen met 'als', zie Beau in (25).

(25) en hoe (.) zien jullie de toekomst samen? (regel 226, Woodstock)

4.1.4 Stijlfiguren

Uit stijlfiguren kan expressie van emotieve betekenis blijken (§2.3). Beau zet veel ironie in, Caroline zorgt op een andere manier voor een lach op het gezicht van de geïnterviewde. Caroline gebruikt understatementen, waarmee zij mededelingen verzwakt uitdrukt. Eufemismen (verzachtende omschrijvingen, zoals 'heengaan' in plaats van 'doodgaan') kwamen niet voor, hoewel dat de verwachting was. Wel wordt rekening gehouden met het positieve en negatieve gezicht: gevoeliger onderwerpen worden door beiden doorgaans met zorg voor de beleefdheid besproken.

Beau zet ironie in, zie (26), waartoe ik ook grapjes maken reken, zie (19). Hiermee tracht hij een goede sfeer te creëren, wat bijdraagt aan positieve beleefdheid, zie ook (27).

(26) moet je toch wel een beetje netjes voor dr maken he, [x]
ja (lachen) zit je beetje te vozen

dan ouwe viezerik! (lachen) (herhaald) [x -> lachen]
ik zou het ook doen (0.1) ik zou precies hetzelfde doen! [x]
(regel 106-109, Woodstock)

In bovenstaand voorbeeld is te zien dat Beau de spot drijft met Aad door hem een 'ouwe viezerik' te noemen, waardoor Aad moet lachen. Zo zoekt Beau toenadering, wat zorgt voor positieve beleefdheid.

In (27) doet Beau zijn best om een ontbijt te maken voor Ton, maar maakt gelijk een grapje dat als het niet goed is, hij naar beneden rent. Dit zorgt voor een lach op het gezicht van Ton. Met humor uit Beau zijn eigen gevoel (emotie). Hij creëert een goede sfeer en stelt zich nabij op, wat bijdraagt aan positieve beleefdheid (empathie). Ook hieruit blijkt weer dat het onderscheid soms samenvalt.

(27) ja k heb hier een ontbijtje (.) ik heb echt mn best erop gedaan maar
misschien het niet helemaal gelukt is [x]
maar (lachen) ja dan ren ik gewoon weer naar beneden
zal ik dan over een uh: halfuurtje komen, [x] (regel 28-31, hospice)

In de laatste regel van (27) neemt Beau wat afstand en laat Ton alleen eten (negatieve beleefdheid). Zo beschouwd, is het mogelijk dat bovenstaande indrukken bijdragen aan empathie en aan de indruk van een 'gevoelige' Beau.

Caroline zorgt soms ook voor een lach op het gezicht van de geïnterviewde, zie (28). In de meeste gevallen omdat ze praat over de mooie tijd die de mensen, die nu ruzie hebben, met elkaar hebben gehad. Ze haalt dan fijne herinneringen en grappige momenten op. Het is dus niet zo dat zij zelf veel grapjes maakt of humor inzet. Toch kan het ophalen van deze momenten mogelijk zorgen voor een gevoelige indruk.

(28) ik had niet gedacht dat je hier al zou staan [x]
dus echt met recht een overval (lachen)
jij overvalt mij ook! (regel 163-165, aflevering 2)

Caroline gebruikt in regel 1-3 van fragment 10 een understatement, waarmee zij het gedrag van Robin als zwakker uitdrukt, dan het daadwerkelijk was. Hiermee lijdt zij geen gezichtsverlies, omdat ze niet echt zegt hoe 'erg' Robin haar gedrag was.

4.1.5 Deelconclusie

De empathische elementen waaruit mogelijk blijkt dat Beau een 'gevoeligere' indruk wekt dan Caroline zijn onder meer directe vragen met respectvolle middelen (negatieve beleefdheid). Caroline doet dit minder. Indien Beau een directe vraag zonder omhaal stelt, gaat dit doorgaans gepaard met een aanraking. Caroline stelt directe vragen doorgaans zonder aanraking. Beau formuleert zijn vragen niet vloeiend, zonder oordelen en maakt veel gebruik van LSD. Caroline stelt veel suggestieve vragen, stuurt van positief naar negatief en praat vloeiend, waardoor het lijkt alsof ze haar vragen heeft ingestudeerd.

De interviewstijl die Beau hanteert is voornamelijk non-directief met zacht-directieve passages, terwijl Caroline de zacht-directieve stijl combineert met hardere elementen. In al het bovenstaande is het cruciaal om goed met de beleefdheid (waaronder afstand-nabijheid) om te gaan: beiden doen dit, maar Caroline in mindere mate dan Beau. Beau houdt aanvankelijk afstand, waarna hij zich nabijer plaatst indien mogelijk. Caroline komt soms snel 'dwingend' over. Met ironie creëert Beau een goede sfeer (positieve beleefdheid). Caroline doet dit door fijne herinneringen op te halen. Door vragen te stellen die ter verduidelijking dienen, draagt Beau zorg voor het begrip van de kijkers.

4.2 *Emotie*

Bij het emotionele aspect van gevoeligheid gaat het om talige middelen waaruit blijkt dat de interviewer uitdrukking geeft aan zijn eigen gevoelens. Hieronder volgen de categorieën van emotie die genoemd zijn in de checklist.

4.2.1 Lexicon

Interjecties en partikels komen veel voor in de transcripties van Beau en Caroline, maar emotionele intensiveerders en woorden weinig. Andere uitingen die opvielen (en niet in de checklist zaten) zijn tussenwerpsels waarmee bevestiging wordt gezocht en 'verzuchtend taalgebruik'.

De interjectie 'hm' wordt het vaakst gebruikt door Beau (31x) en minder door Caroline (12x). Hiermee uiten ze doorgaans begrip of geven ze aan het verhaal te volgen (*backchannel*). Zoals besproken in §2.3, kan 'hm' fungeren als een antwoord tussen ja en nee (Meng & Schrabback 1999). Wellicht drukken zij hiermee een minder sterk geladen reactie uit. 'Hm' heeft zo het doel om de geïnterviewde verder zijn/haar verhaal te laten doen.

Andere gebruikte interjecties zijn ts:: (enkel door Beau) en tt:: (beiden). De eerstgenoemde drukt meestal een gevoel van veroordeling uit, maar drukt vermoedelijk in dit corpus een gevoel van verbazing uit, zoals 'Dat meen je niet!'. De tweede drukt wellicht een gevoel van (lichte) irritatie uit, zoals 'jeetje', maar is niet gericht op de geïnterviewde. Hiermee drukken Beau en Caroline mogelijk (minder expliciet) hun gevoel uit. Om medeleven met de pijn van de geïnterviewde uit te drukken worden de volgende interjecties gebruikt: 'gg:::', 'tss:::', 'aahhh:::', in combinatie met een stemverandering. Deze interjecties hebben geen beschrijvende inhoud en zijn puur expressief. Mogelijk dragen ze bij aan positieve beleefdheid.

Van de partikels wordt vooral 'nou' gebruikt door Beau (25x) en Caroline (27x), vaak voorafgaand aan een zin. Het lijkt erop dat 'nou' mogelijk een soort 'verzachtende' functie heeft. In (19) zegt Beau iets wat vrij direct is, maar minder 'hard' overkomt door het inleidende 'nou'. Mogelijk dient 'nou' nog om van onderwerp te veranderen, net als 'uhm' (beide 3x).

Beau gebruikt geen intensiveerders: hij gebruikt enkel 'heel/hele' om iets versterkt uit te drukken, zoals 'een *hele* grote gast'. Caroline gebruikt een enkele keer intensiveerders. Hiermee drukt ze iets versterkt uit:

(29) ziet er *helemaal* >gezellig ui< (.) (regel 156, aflevering 1)

(30) ja (.) dus jij en bart kennen elkaar *echt al heel erg* lang (regel 15, aflevering 1)

Er waren weinig emotionele woorden in het corpus. Beau gebruikt het woord 'ongelofelijk' vaak in een uitroep (4x), Caroline amper (1x). Wellicht is dit een uitdrukking van gevoel die van zichzelf al intensiverend is: 'Het is echt niet te geloven'.

Het woord 'heftig' viel op bij Caroline (4x). Hiermee geeft zij aan dat iets 'heel of meer dan erg' is (cf. 'erg' 5x).²⁸ Mogelijk heeft 'heftig' meer emotionele lading, waardoor Caroline

²⁸ cf. *afraid-terrified* §2.3.

haar eigen gevoel sterker uitdrukt. Opvallend is dat Beau dit enkel doet als hij tegen zichzelf of de camera's praat, doorgaans op de gang. Hij gebruikt dan woorden zoals 'verschrikkelijk' of 'vreselijk': 'Oh Jezus, dit is toch gewoon verschrikkelijke televisie.' Vrijwel enkel dan geeft Beau (sterk) uitdrukking aan zijn eigen gevoel: dit kan de indruk van een 'gevoelige' interviewer verklaren. Verwacht werd dat enkel 'positieven'²⁹ werden gebruikt in de context van emo-tv. Beau zet 'negatieven' zoals hierboven te lezen is toch enkele keren (positief) in om bijvoorbeeld medeleven te uiten. In regel 113 van Woodstock geeft Beau 'tsjezus:.' als reactie op een heftig verhaal. Hiermee benadrukt hij mogelijk hoe 'erg' hij iets vindt. Zo blijkt dat ook negatieve expressieve elementen kunnen bijdragen aan een gevoelige indruk. Beau toont zo empathie door expressief te laten merken hoe erg hij meeleeft met de geïnterviewde.

In onderstaande voorbeelden is te zien dat de uitingen eindigen op 'hè', waarna de toon iets oploopt, maar niet zo sterk als bij een vraag. Dit komt zeer vaak voor bij Caroline (33x) en Beau (26x).

(31) ja dan is meteen de hele uh: (.) energie is totaal anders he, (regel 35, hospice)

(32) en dan toch is het zo misgegaan he, [x] (regel 106, aflevering 2)

Tevens kunnen 'of wel?', 'of niet?', 'toch?', 'oké?', 'ja?' en 'nee?' op deze plaats staan. Ik heb de indruk dat dit tussenwerpsels zijn, waarmee om een soort bevestiging wordt gevraagd. De verwachting is dat de reactie van de geïnterviewde hiermee in lijn ligt. Dit is zo in alle gevallen: in (32) vindt de geïnterviewde ook dat het is misgegaan. 'Ja?', 'nee?' (ook vaak voorafgaand aan 'oh') en 'echt?' worden vaak gezegd nadat de geïnterviewde reeds heeft gezegd dat iets wel/niet zo is. Opmerkelijk is dus dat iets wederom wordt gevraagd. Mogelijk willen beiden zich hiermee nabij de geïnterviewde plaatsen.

Uitingen zoals 'oh', meestal in combinatie met een zucht vielen op en noem ik 'verzuchtend taalgebruik'. Hieruit maak ik op dat zij een gevoel van medeleven/medelijden uitdrukken, zoals 'Pff, ook dat nog', 'Wat een ellende', 'Jeetje!'. Hieruit blijkt mogelijk empathie: de interviewer begrijpt dat iets erg is.

²⁹ Positieven/negatieven zijn positieve/negatieve emoties (§2.3).

4.2.2 Fonologie

Vanwege de omvang van dit onderzoek analyseerde ik enkel het stemgeluid, opvallende verlengingen/verkortingen, tempo en of er vloeiend werd gesproken.

Beau praat op een rustig tempo met een prettig en duidelijk stemgeluid. Hij is afwachtend in het moment van spreken en het kiezen van zijn woorden. Af en toe zegt hij dingen glimlachend of heeft hij een kleine lach in zijn stem, die vaak een lach op het gezicht van de geïnterviewde veroorzaakt. Vermoedelijk is dit zijn doel: hij ontmoet mensen die iets hebben meegemaakt. Door deze mensen te laten lachen, wordt de focus van de problemen verplaatst.

Beau legt niet vaak sterk de nadruk op bepaalde woorden, maar verlengt dikwijls woorden, zoals 'heerlijk' dat hij verlengt tot 'heerlijk'. Beau verlengt 'oké', dat mogelijk 'niet verlengd' als kortaf kan overkomen. Caroline verlengt ook, maar spreekt 'oké' vaker kort uit.

- (33) oh (.) hee::rlijk zeg [x]
hm:, (regel 3-4, hospice)
- (34) hallo:: (.) mag ik even binnen komen [x]
beau: [x (regel 5-6, hospice)
- (35) oke: (0.1) en en waarom zit zij dan in een tehuis? (regel 96, Woodstock)

Zoals te zien in (34), spreekt Beau zelfs zijn naam verlengd uit: niet 'Beau' met een finale stop, maar 'Beauu'. Het woord rolt door.

Beau stamelt veel meer dan Caroline, zoals 'uh' (Beau 67x, Caroline 42x) en praat langzamer met pauzes, die aangeduid worden als (0.2). Het lijkt erop dat hij soms niet goed weet hoe hij gevoelige onderwerpen moet aansnijden en dit voorzichtig doet, vaak gepaard met een stemverandering. Mogelijk denkt hij hierover na voor/tijdens het praten om geen risico's te nemen. Wellicht houdt hij hiermee bewust rekening met afstand, respect en beleefdheid, wat voor de indruk van empathie kan zorgen. De deelnemers aan zijn programma lijken het prettig te vinden om met hem te praten. Samenvattend typeer ik de stem van Beau als een rustige en lage stem, oftewel een 'warme' stem. Mogelijk draagt dit dus bij aan de indruk van een 'gevoelige' Beau.

Caroline spreekt veel sneller en vloeiender. Snel praten kan er mogelijk toe leiden dat de hoorder eerder het begrip verliest. Ze praat dermate veel en vlug, dat ze weinig momenten

van rust inbouwt, bijvoorbeeld tussen een antwoord en haar eigen reactie. Dit wekt mogelijk de indruk dat ze vragen van tevoren heeft bedacht en verder weinig twijfelt om dingen te zeggen. Caroline legt veel vaker een sterke nadruk op woorden. Hierdoor maakt haar stem een stemverandering door tijdens het interviewen. Dit maakt haar stem levendiger.

4.2.3 Morfologie

Qua morfologie zijn er weinig opvallende taalelementen, behalve herhalingen. Beau en Caroline herhalen regelmatig woorden, voornamelijk 'hmhm'. Beau (23x) doet dit aanzienlijk meer dan Caroline (6x). Ook 'ja ja' (Beau 4x, Caroline 4x) en 'nee nee' (Beau 4x, Caroline 1x) komen bij beiden voor. Foolen (2014: 476) stelt dat het herhalen van expressieve items de emotieve impact versterkt. Niet zeker is het of deze herhalingen hieraan bijdragen. De vraag is of deze items wel expressief zijn. Dit soort woorden fungeert vaak als *backchannel*. Wat vaak wel wordt uitgedrukt met dergelijke herhalingen, is een gevoel van begrip: de interviewer biedt een luisterend oor en geeft hiermee aan het verhaal te volgen of te snappen. In die zin kunnen deze herhalingen zowel beschouwd worden als expressief als het uiten van empathie.

Verkleinwoorden worden zelden gebruikt: de verkleinwoorden die voorkomen, hebben geen duidelijke expressieve functie, zoals 'ontbijtje', 'halfuurtje', 'katje', 'appje'.

4.2.4 Syntaxis

Beau en Caroline maken voornamelijk gebruik van de expressieve 'wat een X' constructie. De verwachting was echter wel dat er meer en verschillende constructies werden gebruikt. Uitingen die beginnen met een nevenschikkend voegwoord komen geregeld voor ('Maar ...') en lijken qua vorm op insubordinatie. Beau spreekt op persoonlijke wijze zijn gevoel uit, Caroline doet dit onpersoonlijk. Mogelijk worden miratieven gebruikt.

De 'wat een X' constructie heeft mogelijk een ironische of miratieve functie (cf. Geerdink 2020). Hieronder volgen voorbeelden van Beau en Caroline.

- (36) ja wat een stuk! (.) en jij zit daarachter (0.2) ik zie het [x] (regel 98, Woodstock)
- (37) <jubudumudubedube> (.) zo: wat een sterke handen (regel 77, hospice)
- (38) wat een walhalla voor kinderen (.) toch, ja [x] (regel 14, aflevering 1)
- (39) nou wat een gezelligheid zeg::! (0.3) hallo::: [x] (regel 1, aflevering 1)

Te zien is dat beiden inderdaad een soort gevoel van verrassing of ongeloof uiten.

Beau uit de meeste constructies in de Woodstock aflevering. In het brandwondencentrum maakt hij helemaal geen gebruik van dit type constructies: wellicht omdat de andere twee *settings* 'gevoeliger' zijn. Opvallend is dat hij op de gang van het brandwondencentrum, wanneer hij tegen zichzelf en de camera praat, wel veel (negatieve) expressieve constructies inzet, zoals 'Wat een hoop ellende' (cf. 4.2.1 Lexicon). Dit geldt ook voor het hospice, waar hij veel negatieve expressieve uitspraken doet, zoals scheldwoorden die verwerkt zijn in een constructie. Hiermee drukt hij zijn gevoel sterk uit: hij vindt het vreselijk wat de mensen die hij ontmoet meemaken.

Een aantal andere uitingen beschouw ik op grond van Hilpert (2014) tot constructies, zoals 'Wat goed!', 'Nou, wat lief!', 'Oh, wat lief!' ('wat + ADJECTIEF'). Zowel Beau als Caroline maken hiervan gebruik, welke gelijkenissen vertoont met de expressieve 'wat een X' constructie. Ook hierin wordt een gevoel geuit, bijvoorbeeld 'hoe mooi' iets is.

Een aantal uitingen viel qua structuur op. Dit zijn directe vragen, ingeleid door nevenschikkende voegwoorden zoals 'maar (en)' en 'want', die doorgaans pas *na* een andere zin volgen. Beiden doen dit in alle afleveringen:

- (40) maar wat heb je een leuk huisje! (regel 154, aflevering 1)
- (41) =maar had ze gelijk? [x] (regel 29, aflevering 2)
- (42) maar en hoe word jij eigenlijk je hele leven al daar in helmond (regel 158, hospice)
- (43) maar hoe hou je het emotioneel (.) want je weet ook wel dat dat (.) (regel 114, hospice)

Bovenstaande voorbeelden zijn nevenschikkende hoofdzinnen, waardoor deze uitingen niet onder insubordinatie vallen. Dergelijke zinnen worden doorgaans ingezet om van onderwerp te veranderen (net zoals sommige partikels). Wellicht wordt hierdoor een onderwerp 'voorzichtiger' aangesneden dan door middel van een directe vraag. Dit legt een verband met beleefdheid.

Beau spreekt zijn eigen gevoel een aantal keren expliciet uit. Hij doet dit op persoonlijke wijze: 'ik vind'. Caroline spreekt ook haar gevoel uit, maar doet dit meerdere malen onpersoonlijk, door middel van 'het lijkt' of 'het is'. Pas als de geïnterviewde om toelichting vraagt in (45), maakt zij de uiting persoonlijk door vanuit zichzelf te spreken.

- (44) jullie laten zoveel liefde aan mekaar zien [x]
 dat vind ik echt mooi (.) ja: [x] (regel 196-197, hospice)
- (45) maar het is wel heel mooi dat je ons geschreven hebt [x]
 ja dat vind ik wel! [x] (regel 152-153, aflevering 1)
- (46) maar het lijkt me een >ontzettende moeilijk beslissing<
 voor jou ook [x] (regel 241-242, aflevering 2)

Van miratieven kan in een aantal gevallen sprake zijn, zie (47). Echter is het zoals Janssen (2005) stelt vaak lastig om een helder onderscheid te maken tussen miratieve en exclamatieve uitingen. In de annotaties zijn deze gevallen daarom aangemerkt als twijfelpunten.

- (47) meneer janssens? (0.2) Ah! U bent helemaal: uh:: (verbaasd) vol ornato! [x]
 (regel 44, hospice)

In de aflevering is te zien dat Beau zeer verbaasd reageert en de nadruk op 'vol ornato' legt. Mogelijk is deze uiting dus miratief. Een aantal uitingen van Caroline zou mogelijk ook miratief kunnen zijn, zoals de laatste regel van (28). Deze gevallen schaar ik onder 'positieven', die mogelijk bijdragen aan de uitdrukking van het eigen gevoel en zo voor een 'gevoelige' indruk kunnen zorgen.

4.2.5 Stijlfiguren

Stijlfiguren die voor een gevoelige indruk kunnen zorgen, komen niet veel voor, enkel retorische vragen en exclamaties. Alleen Caroline maakt een aantal keer gebruik van retorische vragen, als zij vraagt naar iets wat zij al weet, zoals in fragment 12 reeds besproken is. Een retorische vraag kan bijdragen aan de uitdrukking van het eigen gevoel. Echter is niet zeker of retorische vragen voor een 'gevoelige' indruk zorgen. Dergelijke vragen kunnen namelijk ook als 'vervelend' worden opgevat.

Beau, maar vooral Caroline, maken zoals benoemd in de categorie 'syntaxis' gebruik van exclamaties. Hiermee uiten ze hun enthousiasme of ongeloof, zie onderstaande voorbeelden.

- (48) nou dat leek me gezellig! [x] (regel 231, Woodstock)
- (49) echt fantastisch dat jullie gekomen zijn! (.) ben je blij! [x] (regel 132, aflevering 1)

Beau doet vaak korte uitroepen, zoals ‘Ongelofelijk!’ of ‘Oh!’, welke ik niet tot de categorie van exclamaties reken. Caroline doet dit ook, zoals ‘Nee!’ en ‘Nee hè!’. De categorie van de ‘uitroepende nee’ heeft iets bijzonders: hiermee wordt namelijk een bepaald gevoel uitgedrukt, zoals de reeds besproken bevestiging (ja/nee). Dit gevoel is in overeenstemming met dat van de geïnterviewde. De geïnterviewde zegt bijvoorbeeld dat iets niet fijn is, waarop Caroline reageert: ‘Nee hè!’. Door intonatie (het uitroepteken) wordt dit gevoel versterkt. Deze uiting herhaalt en sluit mogelijk aan bij het gevoel van de geïnterviewde. Zo plaatst Caroline zich nabij de geïnterviewde.

4.2.6 Deelconclusie

De expressieve taalelementen waaruit mogelijk blijkt dat Beau een ‘gevoeligere’ indruk wekt dan Caroline zijn onder meer het tempo en het stemgeluid: Beau verlengt woorden, spreekt rustig en is overwegend afwachtend in het kiezen van zijn woorden, waardoor hij stamelt en niet vloeiend praat. Caroline spreekt daarentegen erg vlug en vloeiend, waardoor het mogelijk lijkt alsof zij haar vragen heeft ingestudeerd. Haar stemgeluid is levendig, doordat zij vaak een nadruk legt op woorden.

Beiden maken gebruik van interjecties zoals ‘hm’, maar Beau doet dit significant meer. Hiermee kan begrip worden geuit: dit legt een verband met empathie. Beau spreekt zijn gevoel op persoonlijke wijze uit (‘ik vind’), terwijl Caroline dit onpersoonlijk doet. De expressieve ‘wat een X’ constructie wordt het meest gebruikt door beiden. Beau zet ‘negatieven’ zoals scheldwoorden doorgaans enkel in op de gang tegen de camera’s. Deze bleken positief ingezet te kunnen worden voor het uiten van het eigen gevoel, zoals een gevoel van medeleven, waarmee tevens empathie kan worden getoond. Beiden maken gebruik van exclamaties. Exclamaties zijn uitermate geschikt om het eigen gevoel uit te drukken, maar niet zeker is of dit altijd voor gevoeligheid zorgt. Herhalingen zoals ‘hmhm’ kunnen fungeren als *backchannels*, maar tonen mogelijk ook begrip: Beau gebruikt deze herhalingen significant meer dan Caroline. Gebleken is dat het uiten van het eigen gevoel in sommige gevallen ook voor empathie kan zorgen.

5. Discussie

In de analyse bleek dat het verschil in stijl tussen Beau en Caroline minder groot was dan op grond van de uiteenlopende intuïties van het kijkerspubliek werd verwacht. Beau gebruikt meer ‘gevoelige’ taalelementen dan Caroline, waardoor hij mogelijk een ‘gevoeligere’ indruk wekt. Desalniettemin gebruikt Caroline ook een groot deel van deze ‘gevoelige’ taalelementen, waardoor ik haar afgaande op de analyses niet als ‘ongevoelig’ typeer. Bij beiden zijn allerlei interessante elementen van emotie en empathie aangetroffen, zoals de uitdrukking van het eigen gevoel door expressieve constructies en het creëren van een goede sfeer door de geïnterviewde te laten lachen.

In de resultaten kwam onder meer naar voren dat het lijkt alsof Caroline suggestieve vragen stelt en vragen stelt waaruit sterk blijkt dat zij het vervolg al kent. Hiermee stuurt zij mogelijk het gesprek. Beau doet dit niet: hij stelt veel open vragen en laat de geïnterviewde zelf vertellen. Tevens interrumpeert Caroline erg veel. Uit dergelijke bevindingen ontstaat wellicht de indruk van een ‘gevoelige’ Beau en een ‘minder gevoelige’ Caroline.

Echter is het lastig om de onderzoeksvraag te beantwoorden. De uiteenlopende intuïties vallen namelijk op basis van de stilistische keuzes niet (volledig) te verklaren: de verschillen in stijl tussen beiden zijn niet dermate groot om de contrasterende intuïties te verklaren. Wellicht komen deze indrukken tot stand door andere aspecten dan stijl, die ik hieronder zal bespreken. Tevens reflecteer ik op dit onderzoek door middel van moeilijkheden, beperkingen en verbeterpunten. Ten slotte geef ik aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek.

De tweedeling emotie-empathie was nuttig, maar toch niet helemaal zwart-wit. In de praktijk liepen categorieën soms door elkaar. De verbinding van empathie met beleefdheid gaf veel handvatten. Beleefdheid bleek dermate van belang te zijn, omdat het op ieder niveau (dus ook op het emotionele aspect) plaatsvindt. Eveneens bleken bepaalde expressieve taalelementen die ik aanvankelijk onder emotie had geschaard, soms toch een empathische functie te hebben. Voorbeelden hiervan zijn interjecties: deze worden gebruikt om het eigen gevoel te uiten, maar ook om begrip te tonen. Juist door het eigen gevoel te uiten, kan een interviewer dus in sommige gevallen een empathische indruk wekken.

De 'gevoelige' indruk die Beau wekt bij het kijkerspubliek, kan mogelijk komen door juist de onderdelen uit het programma die ik niet heb getranscribeerd. Dit zijn de gesprekken die hij heeft met enkel de camera's. Hierin toont Beau veel emotie: hij huilt en gebruikt scheldwoorden om zijn gevoel te uiten. Deze gesprekken konden niet (volledig) meegenomen worden in de analyse, omdat het onderwerp zich specifiek focust op het interviewen.

Nog algemener kan de indruk van een persoon (mede) worden bepaald door andere/eerdere factoren dan het taalgebruik in een specifiek programma, bijvoorbeeld op grond van eerdere programma's. Beau werd als invaller van *RTL Late Night* namelijk ook al gekenmerkt als 'gevoelig'.³⁰ Tevens kan de kijker na één aflevering al een indruk van de interviewer en het programma krijgen, die hij/zij vasthoudt voor het bekijken van volgende uitzendingen. Indien een kijker bijvoorbeeld in een eerste aflevering van *Het Spijt Me* ziet dat Caroline 'kortaf' doet, wordt een bepaalde indruk gevormd, die vastgehouden kan worden voor de volgende aflevering(en). Deze 'beoordelingen' beïnvloeden zo mogelijk de gevormde intuïties.

Wat mogelijk ook een rol kan spelen, is het format van beide programma's, waarin een verschil kan zitten. Het lijkt zo te zijn dat Caroline binnen een korte tijdsperiode zoveel mogelijk informatie uit de geïnterviewden moet zien te krijgen, wellicht omdat voor een interview bijvoorbeeld maar 10 minuten staat. In die tijd moet zij alles op beeld zien te krijgen. Door veel open vragen te stellen en het gesprek van de geïnterviewde te laten afhangen, kan het gesprek mogelijk te veel afdwalen, waardoor de kern van het verhaal ontbreekt. Misschien zijn dit afwijken van de kern en de tijd juist geen probleem in het format van Beau zijn programma, waardoor hij niet (altijd) de gespreksleider hoeft te zijn en zo het gesprek op zijn beloop kan laten. Mogelijk zijn er daarom meer stiltes in het programma van Beau.

Settings bevinden zich binnen een format en kunnen van zichzelf al meer of minder 'gevoelig' zijn, respectievelijk iemand die stervende is of een kleine ruzie. Een *setting* kan dus mogelijk van invloed zijn op de gehanteerde stijl van de interviewer: een interviewer houdt zo dus bewust of onbewust rekening met de *setting*. Uit de resultaten bleek bijvoorbeeld dat hoe 'gevoeliger' een *setting* was, hoe minder Beau praatte en *vice versa*. De *settings* van Caroline haar programma zijn mogelijk minder gevoelig (dan Beau zijn afleveringen van het hospice en

³⁰ Bron: <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/07/13/beau-geknipt-voor-zijn-nieuwe-baan-11985544-a1566527>

het brandwondencentrum), waardoor zij meer kan praten en meer de regie kan nemen, en dit ook doet. Deze contextafhankelijkheid is één van de redenen dat een puur kwantitatieve analyse niet nuttig is.

Een belangrijke kwestie die nog niet aan de orde is geweest en die de vergelijking tussen een 'gevoelige' Beau en een 'on gevoelige' Caroline ingewikkeld maakt, is dat dit onderzoek een vergelijking maakt tussen een mannelijke en een vrouwelijke presentator. In sociolinguïstisch onderzoek is gender vaak één van de variabelen: hieruit blijkt dat er in sommige gevallen verschillen in taal zitten tussen mannen en vrouwen (cf. Holmes & Meyerhoff 2008; Crawford 1995). Er zijn vaak verwachtingen op grond van gender. Wat betreft gender en beleefdheid zijn er complexe relaties: er zijn bijvoorbeeld situaties waarin vrouwen beleefder zijn dan mannen, maar ook situaties waarin vrouwen net zo onbeleefd zijn als mannen (Mills 2003).

Tevens blijken indrukken vaak gebaseerd te zijn op stereotyperingen op grond van gender. Dit is een discussie die vrij vaak wordt gevoerd: Eva Jinek bijvoorbeeld, wordt vaak getypeerd als een 'harde en directe journalist'. Als dit een man betrof, was dit waarschijnlijk niet zo 'bijzonder' geweest. Dit komt omdat 'direct' een mannelijke stereotypering is (Li & Liu 2016: 2). Andersom zal een man die huilt in een programma sneller worden getypeerd als 'gevoelig' dan een vrouw, bij wie de verwachting is dat zij dit sneller zal doen (Li & Liu 2016: 4). Wellicht vallen Beau en Caroline dus op omdat zij 'afwijken' van de genderstereotypering. De verschillen in stijl tussen Beau en Caroline lopen veel minder uiteen dan de kijkersoordelen: mogelijk kunnen deze oordelen *gender-biased* zijn en zo de geringe verschillen in stijl verklaren. Het aspect van gender is vanwege de omvang van dit onderzoek achterwege gelaten, maar biedt veel mogelijkheden tot vervolgonderzoek.

De betrouwbaarheid van onderzoek speelt altijd een belangrijke rol. Het garanderen van de betrouwbaarheid van stilistisch onderzoek is echter lastig. Bij de analyses van taalelementen kan interpretatie een rol gaan spelen (Van Mulken & Schellens 2012: 42-44). In dit onderzoek wordt gewerkt met slechts één codeur, waardoor over eventuele twijfelpunten niet kan worden overlegd. Eventuele fouten zijn dus niet gecorrigeerd. Hierdoor zal dit onderzoek een lagere intercodeursbetrouwbaarheid hebben (cf. Van Mulken & Schellens 2012: 41-44). Tevens is het corpus beperkt, vanwege de omvang van dit onderzoek.

Echter, door te werken met opgestelde categorieën die ik uit de literatuur heb gedestilleerd, tracht ik enige subjectiviteit te ondervangen. Ik houd mij in de analyses namelijk vast aan de checklist, die ik systematisch heb doorgelopen. Ook zijn er annotaties gemaakt, waardoor de resultaten transparant zijn. Behalve dat er in de analyses wordt vastgehouden aan de checklist, ben ik voornamelijk geïnteresseerd in de vergelijking tussen Beau en Caroline. Zo zijn eventuele ‘fouten’ minder problematisch: ze zijn systematisch en worden doorgevoerd bij beiden. Zo beschouwd, wordt de vergelijking als geheel niet zozeer beïnvloed (cf. Van Leeuwen 2015a: 35).

Dit onderzoek kan worden beschouwd als een verkennend onderzoek op het gebied van formuleringskeuzes van interviewers en de indruk van gevoeligheid: met dit onderzoek als startpunt, zijn er nog veel mogelijkheden voor eventueel vervolgonderzoek. Aan te raden is wel om met meerdere codeurs te werken, zodat over twijfelpunten kan worden overlegd.

Voor vervolgonderzoek zou het corpus allereerst uitgebreid kunnen worden, bijvoorbeeld door alle afleveringen van de programma’s te analyseren. Ten tweede kan het aantal te onderzoeken taalelementen uitgebreid of veranderd worden. Ten derde kan de focus worden gelegd op minder taalniveaus, zoals enkel de fonologie. Aangezien ik heb gekozen voor een brede analyse, waarin alle door Foolen (2016) onderscheiden taalniveaus werden meegenomen, was het niet mogelijk om elk niveau grondig te bespreken. Tevens kunnen non-verbale elementen die mogelijk voor gevoeligheid zorgen, bestudeerd worden. Ten vierde kan het aspect van gender vanaf de start geïntegreerd worden of kan gekozen worden voor enkel mannen of vrouwen, of juist voor meer mannen en meer vrouwen. Ten slotte kunnen andere programma’s of interviewers onderzocht worden binnen dit genre of juist een ander genre, zoals ‘gevoelige’ onderwerpen in talkshows.

6. Conclusie

Beau gebruikt veel 'gevoelige' taalelementen, waardoor hij mogelijk een 'gevoelige' indruk wekt bij het kijkerspubliek. Afgaande op de intuïties van het kijkerspubliek, zou een bijpassende verwachting zijn dat Caroline vrijwel geen 'gevoelige' taalelementen inzet in haar vragen en reacties op antwoorden. Op basis van dit onderzoek is gebleken dat Caroline ook een groot deel van deze 'gevoelige' taalelementen gebruikt, waaruit blijkt dat zij rekening houdt met de geïnterviewde. Ondanks dat dit doorgaans wel in mindere mate is dan Beau, ben ik toch van mening dat zij op basis van dit onderzoek niet als 'ongevoelig' en 'totaal ongeschikt' voor emotionele tv-programma's getypeerd dient te worden. De verschillen in stijl tussen beide presentatoren bleken veel kleiner te zijn dan op grond van de contrasterende intuïties werd verwacht. Deze uiteenlopende kijkersoordelen kunnen dus op grond van (enkel) stilistische kenmerken van het taalgebruik niet (volledig) worden verklaard.

In de deelvragen van dit onderzoek werd gevoeligheid specifiek opgedeeld in de tweedeling emotie en empathie. Dit onderscheid is belangrijk, omdat bleek dat de indruk van gevoeligheid niet per se gevormd hoeft te worden door een presentator die zijn/haar eigen gevoel uitdrukt. Uit de resultaten werd echter duidelijk dat dit onderscheid niet zo zwart-wit is: expressieve taalelementen kunnen namelijk ook voor de indruk van empathie zorgen, zoals de interjectie 'hm' en expressieve constructies. Zo kan een interviewer een empathische indruk wekken, juist door het eigen gevoel te uiten. Tevens bleek beleefdheid een zeer waardevolle categorie te zijn, die voor beide aspecten van gevoeligheid van belang bleek.

Uit de eerste deelvraag (welke relatie bestaat er tussen de indruk van gevoeligheid en het gebruik van expressieve taal?) bleek dat expressieve constructies zoals de 'wat een X' constructie bijdragen aan het uiten van de interviewers gevoel. Hierbij kunnen ook 'negatieven' ingezet worden om het eigen gevoel te uiten, zoals 'Jezus, wat een ellende'. Tevens kan hiermee medeleven of begrip worden getoond: dit is het empathische aspect van gevoeligheid. Het persoonlijk uitspreken van het eigen gevoel door middel van 'ik vind' is mogelijk van belang voor een 'gevoelige' indruk. Interjecties zoals 'hm' dienen als *backchannel* en drukken begrip uit. Dit laat zien dat de interviewer luistert en legt een verband met het empathische aspect van gevoeligheid. Stemgeluid draagt mogelijk ook bij aan een gevoelige intuïtie: Beau heeft een warme stem. Daarnaast praat hij niet vloeiend, waaruit blijkt dat hij

zijn woorden zorgvuldig kiest en zijn vragen niet reeds bedacht zijn. Het emotionele aspect voerde bij Beau enkel de boventoon in de gesprekken die hij voerde met enkel de camera's.

Uit de tweede deelvraag (welke relatie bestaat er tussen de indruk van gevoeligheid en empathisch taalgebruik?) bleek vooral dat beleefdheid de belangrijkste component is in alle onderscheiden categorieën. Humor/ironie is belangrijk voor het creëren van een goede sfeer. Beau doet dit veel en plaatst zich zo nabij de geïnterviewde, wat bijdraagt aan positieve beleefdheid. Caroline maakt de geïnterviewden aan het lachen door fijne herinneringen op te halen. Een non-directieve stijl, eventueel gecombineerd met de zacht-directieve stijl, gaat gepaard met een afwachtende houding: geen interrupties, het gesprek op zijn beloop laten, rust en niet te veel praten. Zo houdt Beau afstand en plaatst hij zich niet direct te nabij. Hij dringt zich niet op, terwijl Caroline zichzelf wellicht opdringt door onder meer interrupties. De tactiek van luisteren, samenvatten, doorvragen draagt mogelijk bij aan begrip voor de geïnterviewde. Directe vragen zonder omhaal stelt Beau vrijwel enkel in combinatie met een aanraking. Doorgaans stelt hij directe vragen met respectvolle middelen: dit zorgt voor (negatieve) beleefdheid en empathie. Beiden stellen directe vragen met solidariserende middelen: hiermee wordt een goede sfeer gecreëerd (positieve beleefdheid). Open vragen zonder oordeel (geen suggestieve vragen) zijn belangrijk voor de 'oprechtheid' van de interviewer, waardoor de interviewer mogelijk een 'gevoelige' indruk kan wekken.

Uit deze taalelementen zou dus mogelijk de indruk kunnen ontstaan dat Beau 'gevoeliger' is dan Caroline, waarbij ik concludeer dat Caroline op basis van haar stijl niet per se 'ongevoelig' is. Wellicht worden deze contrasterende intuïties veroorzaakt door andere aspecten dan stijl, zoals stereotyperingen op basis van gender of eerder gevormde indrukken van de presentatoren uit andere programma's.

Belangrijk om te vermelden is dat deze uitkomsten een graduele kwestie blijven en niet volledig kwantitatief te onderbouwen zijn. De resultaten geven een voorzichtige indicatie van de mogelijke verschillen tussen een als 'gevoelig' en 'ongevoelig' getypeerde presentator. Het is echter onmogelijk om op grond van dit onderzoek een directe causale relatie te leggen tussen stilistische kenmerken van het taalgebruik van Beau en Caroline en de extreem uiteenlopende intuïties van het kijkerspubliek over deze twee presentatoren.

Referenties

- Alba-Juez, L., & Mackenzie, J. (2019). *Emotion in Discourse*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Anbeek, T., & Verhagen, A. (2001). Over stijl. *Neerlandistiek*, 1(1), 1-26.
- Baarda, B., & Hulst, M. van der (2017). *Basisboek interviewen. Handleiding voor het voorbereiden en afnemen van interviews*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bankhead, T., Bench, A., Peterson, T., Place, R., & Seiter, J. (2003). Intensity and color of language in attitude change and emotion. *Perceptual and Motor Skills*, 96(2), 492-494.
- Boogaart, R., & Verheij, K. (2013). Als dát geen insubordinatie is! De pragmatiek van zelfstandige conditionele zinnen. *Stichting Neerlandistiek VU, Nodus Publikationen*, 13-28.
- Boogaart, R. (2016). *Een sprinter is een stoptrein zonder wc*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Boogaart, R. (2020). Expressives in argumentation. The case of apprehensive straks in Dutch. In: F. van Eemeren & B. Garssen (Eds.), *From Argument Schemes to Argumentative Relations in the Wild*. Basel: Springer Nature Switzerland AG.
- Braet, A. (2011). *Retorische kritiek: Hoe beoordeel je overtuigingskracht?* Amsterdam: Boom Uitgevers Amsterdam.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Burger, P., & Jong, J. de (2009). *Handboek stijl*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Corver, N. (2016). Emotion in the build of Dutch. *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 132(4), 232-275.
- Crawford, M. (1995). *Talking difference: On gender and language* (Vol. 7). Sage.
- Donders, W. (2009). *Coachende gespreksvoering*. Amsterdam: Boomuitgevers.
- Du Bois, J., & Kärkkäinen, E. (2012). Taking a stance on emotion: Affect, sequence, and intersubjectivity in dialogic interaction. *Text & Talk*, 32(4), 433-451.

- Geerdink, E. (2002). *Wat een goede squib!: Een analyse van het gebruik van de expressieve wat-een-X-constructie op Twitter*.
- Goddard, C. (2014). Interjections and emotion. *Emotion Review*, 6(1), 53-63.
- Fagel, S. (2015). *De stijl van gewoon proza* (PhD Thesis). Leiden: Universiteit Leiden.
- Foolen, A. (2016). Expressives. In: N. Riemer (Ed.). *The Routledge Handbook of Semantics*, 473-490. Abingdon: Routledge.
- Heitzman, A.-R. (2014). *Op als-vragen geef ik geen antwoord: een onderzoek naar de hypothetische conditionele vraag in gesproken interviews* (Masterscriptie).
Beschikbaar via:
<https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/28703/scriptie%20complete.pdf?sequence=1>
- Hilpert, M. (2014). *Construction grammar and its application to English*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Holmes, J., & Meyerhoff, M. (2008). *The handbook of language and gender*. Hoboken: Blackwell Publishing Ltd.
- Huls, E. (2002). Beleefdheid als communicatief principe. *Taal in gebruik: een inleiding in de taalwetenschap*, 143-161.
- Hulshof, M. (2016). *Leren interviewen*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Janssen, T. (2005). (Ad)mirativiteit in het Nederlands. *Voortgang. Jaargang 23*, 249-260.
Beschikbaar via: https://www.dbnl.org/tekst/_voo004200501_01/colofon.php
- Leeuwen, M. van (2015a). *Stijl en politiek. Een taalkundig-stilistische benadering van Nederlandse parlementaire toespraken* (PhD Thesis). LOT: Utrecht.
- Leeuwen, M. van (2015b). taalkundig-stilistische analyse: de casus Wilders/Pechtold. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 37(1), 33-78.
- Liebrecht, C. (2015). *Intens krachtig. Stilistische intensiveerders in evaluatieve teksten* (PhD Thesis). Enschede: Ipskamp Drukkers B.V.
- Li, H., & Liu, H. (2016). Rethinking gender stereotype in conflict talk. *DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science* (icssd).

- Mazeland, H. (2003). *Introductie in de conversatieanalyse*. Bussum: Coutinho.
- Meng, K., & Schrabback, S. (1999). Interjections in adult-child discourse: The cases of German HM and NA. *Journal of Pragmatics*, 31(10), 1263-1287.
- Mills, S. (2003). *Gender and Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mulken, M. van, & Schellens, P.J. (2012). Over loodzware bassen en wapperende broekspijpen: Gebruik en perceptie van taalintensiverende stijlmiddelen. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 34(1), 26-53.
- Reber, E. (2012). *Affectivity in Interaction. Sound Objects in English*. Amsterdam: Benjamins.
- Stocksmeier, T., Kopp, S., & Gibbon, D. (2007). Synthesis of prosodic attitudinal variants in German backchannel ja. In: *Eighth Annual Conference of the International Speech Communication Association*.
- Stroker, R. (2019). *Stilistische keuzes in het parlementaire debat* (Bachelorscriptie).
- Stukker, N., & Verhagen, A. (2019). *Stijl, taal en tekst: Stilistiek op taalkundige basis*. Leiden: Leiden University Press.
- Verhagen, A. (2000). 'The girl that promised to become something.': An exploration into diachronic subjectification in Dutch. In: T. Shannon & J. Snapper (Eds.). *The Berkeley Conference on Dutch Linguistics 1997: The Dutch Language at the Millennium*, 197-208. Lanham: University Press of America.
- Verhagen, A. (2005). Constructiegrammatica en 'usage based' taalkunde. *Nederlandse Taalkunde*, 10, 197-222.
- Waveren, M. van (2004). *Interviewen. Onthullend en respectvol*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Wouden, T. van der, & Caspers, J. (2010). Nederlandse partikelbeschrijving in internationaal perspectief: waar zijn we eigenlijk en waar moet het toch naar toe? *Internationale Neerlandistiek*, 48(2), 52-62.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht transcripties

In de hiernavolgende bijlagen (bijlage 2 en 3) zijn de transcripties van respectievelijk *Beau Five Days Inside* en *Het Spijt Me* verwerkt. Voor de regels van het transcriberen werd uitgegaan van Mazeland (2003).

In de afleveringen zijn de vragen en reacties op antwoorden van de presentatoren getranscribeerd. De antwoorden van de deelnemers aan het programma zijn tussen blokhaken geplaatst, getoond als [x]. Deze zijn namelijk niet relevant voor het onderwerp van deze scriptie. Enkel indien iets belangrijk is om te weten voor het verloop, is dit in de blokhaak geplaatst, zoals [x -> lachen]. '[' staat voor een interruptie, die zowel door de interviewer als door de geïnterviewde kan worden veroorzaakt. Daarnaast onderstreep ik woorden als hier sterk de nadruk op wordt gelegd. Ik gebruik <> voor onverstaanbare uitingen en >< voor een versnelling in de uiting.

Hieronder volgt een schematisch overzicht van de getranscribeerde afleveringen, die tezamen het corpus voor dit onderzoek vormen (zie tabel 4).

Programma	Titel aflevering en duur programma	Aantal woorden
<i>Beau Five Days Inside</i> Bijlage 1	Het hospice 43.55 minuten	1096
	Brandwondencentrum 42.50 minuten	654
	Woodstock 43.00 minuten Geanalyseerd tot 33.00 minuten	1341
Totaal Beau		3091
<i>Het Spijt Me</i> Bijlage 2	Aflevering 1 39.06 minuten	1647
	Aflevering 2 39.44 minuten	1513
Totaal Caroline		3160

Tabel 4: Overzicht corpusmateriaal: alle getranscribeerde afleveringen

In bijlage 2 zijn de transcripties van 3 afleveringen van *Beau Five Days Inside* opgenomen. In bijlage 3 zijn de transcripties van 2 afleveringen van *Het Spijt Me* opgenomen.

Bijlage 2: Transcripties Beau Five Days Inside – Beau van Ervan Dorens

Nota bene: in de programma's van Beau komen veel voice-overs voor, die hij zelf inspreekt. Soms vat ik dit samen.

Aflevering 1: Het hospice

Intro en voice-over.

Beau komt binnen in het hospice en krijgt uitleg en een rondleiding

DAG 1

Ria (4:17-4:36)

- 1 hallo: dag mevrouw: (.) hoi [x]
- 2 ja leuk om u te zien (.) ja [x]
- 3 (lachen) ja. (.) en wat is uw naam als ik vragen mag [x]
- 4 ria, stevige hand krijg ik van jou ria (lachen) ja

Ton vertelt hoe lang hij hier zit (4.48-5:08)

- 1 oke: [x]
- 2 en en wat deed u daar dan? [x]
- 3 oh (.) hee::rlijk zeg [x]
- 4 hm,;

Mery (5:14-7:27)

- 5 hallo:: (.) mag ik even binnen komen [x]
- 6beau: [x]
- 7mery (.) verschoor (herhaald) [x]
- 8hoi [x] sonja
- 9oh dat zijn twee zussen ja (glimlachend) [x]
- 10 tweeling! (herhaald)
- 11 ben je (.) ben je al lang hier [x]
- 12 en hoe vind je het hier? [x -> heftig verhaal -> Beau luistert en streelt haar arm]
- 13 wat voor fout is dat, (.) ik weet dat niet [x]
- 14 is een operatie verkeerd gegaan, [x]
- 15 oh:: (zucht) maar (.) en is dat ook de reden dat je hier ligt, [x -> ook Sonja praat]
- 16 [hmhm: [x]
- 17 dus je zit met ontzettend veel wrok tegenover die uh:: [x het ziekenhuis [x]
- 18 ja:: [x]
- 19 ja (.) dat is gewoon verschrikkelijk

Een voorstelling vindt plaats waar de jongste gast, Martijn (46) niet bij kan zijn

Martijn (9:16-9:56)

- 20 waar was dat, (.) die foto daar:, [x -> vrouw Jolanda]
- 21 waar hebben jullie elkaar ontmoet eigenlijk? [x -> praten allebei]

Wordt gitaar gespeeld in zijn kamer

- 22 tot de volgende keer! (fluisterend)

DAG 2

Beau maakt ontbijt voor Ton (11:32-11:59)

- 23 [x] heee:: hoe is het, [x]
24 Ja k heb hier een ontbijtje (.) ik heb echt m'n best erop gedaan maar
25 misschien het niet helemaal gelukt is [x]
26 maar (lachen) ja dan ren ik gewoon weer naar beneden
27 zal ik dan over een uh: een halfuurtje komen, [x]
28 nja [x]
29 ja (lachen) precies:! [x]
30 nja natuurlijk natuurlijk (.) maar dan gaan we eigenlijk samen een foto maken
31 ja[x]
32 zo:? [x]

Beau praat met Jolanda, de vrouw van Martijn (12:08-12:52)

- 33 het is wel goed om al die kinderstemmen hier te horen hoor: [x]
34 ja:: dat is wel gezellig. [x]
35 ja dan is meteen de hele uh: (.) energie is totaal anders he, [x]
36 hebben zij: uh (.) door wat er aan de hand is, of uh:
37 snappen ze het, (.) een beetje [x]
38 hmhm: [x]
39 hmhm: [x]
40 eh mooi he die hele grote kamer, nja! (lachend) [x]

Martijn gaat mee met de wensambulance naar PSV (13:05-13:16)

- 41 [x] veel plezier martijn (.) zet m op!
42 ga jij naar uh: (.) p sv:, [x -> kind zegt iets onverstaanbaars]
43 oke::

Wandeling met Ton (14:02-15:39)

- 44 meneer janssens? (0.2) Ah! U bent helemaal: uh:: (verbaasd) vol ornato! [x]
45 nou wat goed! [x -> helemaal blij]
46 heeft u ook caff (.) uh nee nee ik ben helemaal tevreden [x]
47 en u? [x]
48 ik ook (.) kom

Voice-over waarin Ton zijn verhaal wordt uitgelegd

- 49 [x] ongelofelijk (.) [x]

Voice-over

- 50 hmhm: (Beau luistert aandachtig)
51 maar ik ik (.) wat ik nou zo gek vind is dat wij (.) wij zijn nu (.)
52 anderhalf uur (.) aan het wandelen (.) en jij bent zo:
53 ontzettend uh aan het kletsen en je je staat ook vitaal op je (.) op je benen
54 je bent (.) eigenlijk nog vol in dat leven (0.3)
55 wat doe je in die uh in dat hospice, [x]

Martijn komt weer terug en Beau praat met zijn vrouw (15:52-16:10)

- 56 hoe was het (.) was het leuk, [x]
57 (lachen) nou ze moet maar lekker gaan slapen (.)
58 ben je tevreden, was het eh [x was het eh leuk [x]

Ria (16:38-17:34)

- 59 mevrouw de veth,
- 60 ria (.) vind je het goed als ik dat film, [x -> ik ben helemaal aan jou gewend]
- 61 [x] ja (lachen) [x]
- 62 en en met zijn hoe velen zijn jullie thuis? [x]
- 63 oke hm: [x]
- 64 hm:: [x]
- 65 hm: (.) en hoe gaat dat [x]
- 66 ja:

Beau vertelt over de dag -> wachtkamer van de dood

DAG 3 -> iemand is overleden vannacht

Ria (19:42-21:15)

- 67 goeiemorgen (.) mogen wij ook binnen komen? [x]
- 68 hi:: hoe is het, [x]
- 69 ik heb ook de jongens meegenomen [x]
- 70 hee dat was mooi gister (.) met die twee zoons van jou hè,
- 71 schitterend [x]
- 72 ja (.) is het ook echt waar dat jij zes weken geleden nog honderd kilometer
- 73 per week fietste, [x]
- 74 ongelofelijk (0.2) dat vertelde jouw zoon [x]
- 75 zo:: (.) de discoschoenen (.) voor als er nog een dansje gemaakt moet worden
- 76 (lachen) kom (.) dan gaan we een heel klein stukje dansen (0.2) een twee
- 77 <jubudumudubedube> (.) zo wat een sterke handen
- 78 een twee <tudumtudumtudetudum> [x -> lachen]
- 79 ja:: en (0.3) goed (0.2) daar gaan we

Andere mevrouw (21:17-21:38)

- 80 even een dutje doen he,
- 81 zal ik die schoentjes losmaken [x]
- 82 slaap lekker [x]

Beau praat met de kleinzoons van meneer van Westerloo (22:24-24:32)

- 83 [x -> verteld wordt wat hij heeft] oke: [x]
- 84 want hoe [x]
- 85 hm:: [x]
- 86 en (.) en wat voor man is het, [x]
- 87 ja? [x]
- 88 nou (.) goeie opa [x]
- 89 hm: [x]
- 90 heb je hebben jullie nog iets met hem kunnen bespreken (.)
- 91 de afgelopen dagen, [x]
- 92 hmhm: [x]
- 93 want hij maakt veel grappen dus, [x]
- 94 (lachen)

Voice-over: de dood is aanwezig, maar er is nog zoveel leven. Beau uit zijn respect

Beau praat met Jolanda (24:54-27:49)

- 95 [x] (Beau knikt, slikt en luistert aandachtig) [x]
96 dus ze zeiden eigenlijk meteen het is foute boel, [x]
97 hij kon ook niet geopereerd niks [x]
98 oh: (zuchtend) [x]
99 nee:
100je weet natuurlijk ook niet hoe lang het nog gaat duren
101misschien duurt het nog wel gewoon een maand ofzo
102dat is natuurlijk een hele sterke: uh gast [x]
103oke:: [x]
104ja: (.) dat haalt ie niet [x]
105dat alles was <logisch?> om te doen (.) eten, [x]
106ja: [x]
107ja [x -> lachend]
108ja en ik uh: wat ik ook heel mooi vind (.) kijk dat is natuurlijk
109uh:: ik ik: heb niet zoveel meegekregen (.) maar dat uh: de heldere
110momenten (.) die die heeft (.) die gebruikt ie (0.2) [x]
111om jou te zeggen hoeveel die van je houdt (lachen) [x -> lachen]
112en uh of om een grove opmerking te maken (lachen) [x -> lachen]
113om je aan het lachen te maken dat doet ie ook (lachen) [x -> lachen]
114maar hoe hou je het emotioneel (.) want je weet ook wel dat dat (.)
115dit houdt op een gegeven moment op natuurlijk [x]
116hm:: [x]
117hm: [x]
118ja: [x]
119nee [x]

Beau leest voordat hij naar bed gaat een boek uit het hospice en huilt een tijd lang: 'Oh jesus, dit is toch gewoon verschrikkelijke televisie.'

DAG 4

Ria (30:24-30:32)

- 120hi::: (.) goeiemorgen (.) hoe is het? [x]
121gaat het goed, [x]
122mooi:: [x]

Martijn (30:41-31:11)

- 123hee Martijn (0.2) heb je lekker sigaretje gerookt? [x]
124ach: wat hee:rlijk (.) lekker hoor
125mag ik er dan misschien morgen uh ook eentje van je bietsen? [x]
126ga je naar be ga je weer even liggen [x]
127oh: (lachen) [x]
128tot later [x]

Kleinzoon meneer van Westerloo (31:24-32:06)

- 129hee: (.) hoe is het, [x]
130ja: ik dacht eigenlijk dat je (.) dat jij ervan uitging dat het vannacht uh (.)

131wel zou gebeuren, [x]
132maar het is gewoon een hele kranige opa he,
133ja: [x]
134en en [x]
135oh: [x]
136en en doe je dan nog iets voor hem (.) ben je nog zijn lippen
137aan het natmaken of wa [x]
138oke [x]
139en blijf jij gewoon hier, (0.2) ben jij hi [x]
140ja [x]
141ja [x]
142nou heel goed (.) als ik wat voor je kan doen,
143iets een ei bakken ofzo [x]

Mery (32:16-33:28)

144oh:: (verbaasd) [x]
145je bent je aan 't insmeren [x]
146maak jij je iedere dag zo mooi op, [x]
147hm: [x]
148hm: [x]
149hm: (.) gewoon dan voel je je fijner [x]
150ja [x]
151hm: [x]
152hmhm: [x]
153ja:? (verbazing) [x]
154en en dan dan ga je ook een beetje trillen he, [x]
155dan heb je gewoon [x]
156be [x]
157bedoel je deze? [x]
158maar en hoe word jij eigenlijk je hele leven al daar in helmond
159ontvangen met dat accent? [x]
160ja [x]
161nee: (lachend) [x]
162maar je zus ook niet, [x]
163ja [x]
164ja want ze zeggen allemaal houdou:: (lachend) [x]

Ton (32:21-35:54)

165dag meneer janssens ^ [x]
166ja, [x]
167dag meneer janssens hoe is het , [x]
168nou ik wilde met u nog even praten over (0.2) dit (.)
169over het reizen [x]
170zelf gereden, [=x]
171ja: (.) mei dit jaar! [x]

172ja [x]
173en mag ik misschien tot slot een foto zien van hoe u er nog (.)
174nou uitzag in sri lanka, [x]
175ja: (0.2) dat is toch een hele andere [x]
176kop he, [x -> lachend]
177ja (0.2) gewoon een stevige vent [x]
178nou zie ik dit hier liggen (.) mag ik dat pakken? [x]
179een natuur begraven [x]
180hmhm: [x]
181hm: [x]
182hmhm: [x]
183hm [x]
184dienst [x]

Voice-over: de kaars wordt aangestoken. Meneer van Westerloo is overleden. Beau is geraakt. Hij mag naar binnen in de kamer. Hij heeft gepraat met de familie, maar dit is niet op beeld. Te zien in dat de verzorgsters een praatje doen bij de overledene en mensen huilen.

DAG 5

Martijn (35:45-40:03)

185martijn:? mag ik even binnenkomen, [x]
186ik heb wel die hele grote camera bij me [x]
187oke: (0.2) ik kom even goeiedag zeggen [x -> maakt een grapje]
188wij gaan uh: van tussen (lachen) [x]
189ja [x -> wil ook weg]
190ja kan me voorstellen (streelt arm martijn) [x]
191houdou (herhaling) [x]
192en lekker naar huis, [x]
193ja [x]
194ja: [x]
195ja [x]
196jullie laten zoveel liefde aan mekaar zien [x]
197dat vind ik echt mooi (.) ja: [x]
198liefde en humor [x]
199ja: [x]
200<onverstaanbaar> (geeft hem een hand) (.) toedelo (0.2)
201hou je haaks jongen (geeft kus) [x]

Beau loopt de gang op en barst in tranen uit. Hij zegt dat hij het niet aankan om alle kamers af te gaan. Ook gebruikt hij scheldwoorden zoals jesus, verdomme. Verpleegster: 'Dat betekent dat je het wel goed gedaan hebt hoor, als het zo dichtbij komt.'

Ria en Ton (41:25-41:55)

202hoi (0.3) Ria ik ga ervantussen [x]
203ja
204en dan geef ik je drie zoenen he (geeft kussen)
205en doe je veel liefs (.) aan jouw twee lieve zonen, [x]

206ja

207ik ga ervandoor (geeft hand) [x -> is blij om kennis gemaakt te hebben]

208[x -> je bent een gouden vent] (geven knuffel)

209ja jij ook (zichtbaar geëmotioneerd) [x]

210het ga je goed [x]

211hoi hoi [x]

212hoi

Beau loopt naar de gang, barst in tranen uit en beseft dat het afscheid definitief is. Hij geeft toe dat wat hij verwacht had van een hospice, heel anders was.

Opmerking is dat vrijwel elke keer als Beau de gang op komt en vol emotie zit, hij scheldt: *fucking hell*, *jezus*, et cetera.

Aflevering 2: Brandwondencentrum

Intro en voice-over.

Beau komt binnen in het brandwondencentrum en krijgt uitleg en een rondleiding. Het is een heftige afdeling, zelfs een gesloten afdeling, met vrij lange opnames. Beau geeft aan nerveus te zijn.

DAG 1

Man (4:09-4:45)

- 1 goeiemorgen meneer! hoe is het, (lachend) [x]
- 2 ja? (0.2) bent u uh: u bent ook uh op uw borst ben u uh: behandeld, [x]
- 3 waar hangt het vanaf, [x]
- 4 ja kan me voorstellen ja: (0.2) nou ik hoop dat u eruit mag vandaag [x]
- 5 ja:: (.) oke: [x]
- 6 goeiendag

Een kwart van de patiënten is jonger dan 4 jaar.

Margriet, moeder van een patiëntje (5:16-7:47)

- 7 hoe is het? [x]
- 8 beau:. [x]
- 9 en het ging maar door (.) tot ie heel moe werd [x]
- 10 ja: (0.2) en uh: (.) hoe gaat het met jou, [x]
- 11 ja,
- 12 mag ik vragen wat er gebeurd is [x]
- 13 oh:? [x]
- 14 en waarom eet ie niet,
- 15 uit uit omdat ie:: gewoon geen zin heeft,[x]
- 16 hee:::! (tegen kind) [x -> vertelt verder]
- 17 hmjaa:(zuchtend) [x]
- 18 ja [x]

Voice-over: eerste dag is zwaar bevallen

DAG 2

Beau gaat naar patiëntje Luuk en zijn moeder Yvonne (12:59-16:20)

19 hi:: [x]
20 mogen we even binnen komen, [x]
21 ik heb die grote camera: (.) ook meegenomen (.) luuk
22 laat eens zien wat je aan het maken bent,
23 is (.) het lijkt wel een soort uh: [x
24 o:: ja, dus dat moet uh <verspreking> uh een graafmachine worden,
25 en wat een boel le::go heb je daar (.) hee::rlijk! [x]
26 en een beetje voetballen he?
27 hee maar jullie moeten natuurlijk echt je helemaal uh: het
28 leplazarus geschrokken zijn he? [x]
29 wanneer is dat gebeurd, [x -> luuk vindt niet fijn vindt om te horen]
30 nee dan doen we dat niet (.) hee hoe gaat het nu met jou, [x]
31 we gaan nog even hier even (.) verder kletsen (0.2) want luuk
32 wil er dus eigenlijk niet over praten wat er gebeur:d is he, [x]
33 want wat is er precies gebeurd, [x]
34 =dr in gedaan, [x]
35 sje:::sus (zuchtend) [x]
36 hu:: (uitblazend) [x]
37 je zit gewoon verstijfd, [x]
38 ja [x]
39 ach:: [x]
40 ja [x]
41 hee en uh heb je luuk nog ergens pijn (.) of gaat het goed? [x]
42 fijn (.) wat ben jij een stoer mannetje! [x]
43 hmhm (lachend) [x]
44 keeper (herhaald) leuk:: (.) en wie vind jij een hele goeie keeper, [x]
45 hehehe (lachend) (0.3) dat is ook een stomme vraag natuurlijk!

Beau vertelt hoe erg hij het vindt van Luuk op de gang

Joyce, zit bijna 1.5 jaar in het centrum en komt terug voor huidtransplantatie (17:21-20:26)

46 hallo:: ^ [x]
47 beau:: [x]
48 hee joyce hoe is het, [x]
49 hallo: [x]
50 jij bent hier een oud gediende (.) geloof ik he,
51 =ja [x]
52 veertien maanden ja (herhaald) [x]
53 en hoe gaat het nu met die arm, (.) moet uh
54 moet er iets onder gezet worden of wat, [x]
55 oh:: oke oke oke [x]
56 en mag ik vragen wat er gebeurd is, [x]
57 o:: (.) nee! [x]
58 en en uh uh was je, (.) ben je in slaap gevallen toen? [x]
59 o t:: (slikkend) [x]

- 60 want hoeveel procent was er (.) van jouw lichaam dan verbrand? [x]
 61 jezus:: (uitblazend) [x]
 62 hm: [x]
 63 en wat [x]
 64 en wat ging er mis? [x]
 65 en is het ook echt kantje boord geweest? [x]
 66 ts::: [x]
 67 (zuchtend) [x]
 68 ongelofelijk [x]
 69 ja [x]
 70 hmhm: [x]
 71 hm: [x]
 72 hm (lachend) [x]
 73 ja [x]
 74 hm: [x]
 75 want voor het eerst liep je weer, [x]
 76 ja: [x]
 77 ach::: [x]
 78 nee: [x]
 79 dank je wel voor je openhartigheid! [x]
 80 dat vind ik ontzettend lief [x]
 81 en hou je haa:ks [x]
 82 ja

Beau uit zijn respect over Joyce op de gang

Kleine Johnny krijgt een wondbehandeling waar Beau bij mag zijn. Ook gaat hij een poppenhuis in elkaar zetten voor de kinderafdeling. Eenmaal in bed hoort hij het geschreeuw van de kinderen op de gang: 'ach, zoveel pijn...'. En het raakt hem. Voice-over: 'wat een hoop ellende, en pijn en verdriet en leed. Het is niet voor te stellen wat de patiënten moeten doorstaan, en door welke hel ze gaan.'

DAG 3

Elin, gezicht wordt geblindeerd (27:36-28:26)

- 83 goeiemorgen: [x]
 84 elin (.) hoi (0.2) hoe is het? [x]
 85 want de rest is allemaal vanzelf genezen, [x]
 86 mag ik vragen wat er precies gebeurd is, [x]
 87 =door de hitte ook waarschijnlijk, [x]
 88 Oh::: (zuchtend) [x]

Beau mag bij de operatie zijn van de arm van de man. 'Ik kijk er niet heel erg naar uit, maar ik ben wel heel erg benieuwd.'

DAG 4

Marga, komt naar de heftige foto's kijken van haar ongeluk (33:40-37:37)

- 89 (zegt gedag, niet te horen door voice-over) [x]
 90 maar wat gaan we dan bekijken nu, [x]

- 91 mag ik misschien vragen wat er gebeurd is, [x]
 92 terwijl jij er dus in zat, (.) en je bent [x
 93 =en je bent [x
 94 ja [x]
 95 ongelofelijk: [x]
 96 <onverstaanbaar> [x]
 97 en en waarom waarom (.) zou je dit (0.1) willen hebben om daar (0.4)
 98 ja (zuchtend) om dat uh een plaats te geven, [x]
 99 hm: [x]
 100hm:: (van pijn) [x]
 101oh:! (uitroepend) [x]
 102hmhm: [x]
 103ach ach ach! [x]
 104ja (.) daarvoor doet je het [x]
 105wat vind je daar nou van, [x -> heftig]
 106wat ik zie (.) is iemand die uh zo'n enorme:: (0.1) kracht heeft
 107in elke foto zie ik dat gespitse oogje van je [x -> lachen]
 108TAK dit zal ik doen! Ik zal hier terugkeren! (.) als de mooiste
 109vrouw op aarde [x -> lachen]
 110en volgens mij is dat (.) ik bedoel je kan wel een wonder maken
 111maar je hebt wel de uh de kracht voor nodig om [x
 112ja (.) ja [x]
 113kijk kijk daar <wip?> je toch ook wel makkelijk naartoe [x]
 114he? [x]
 115haha (lachen)

Beau gaat eten met Joyce (37:57-38:34)

- 116hi: [x]
 117zal ik even bij je komen eten? [x]
 118oke
 119vind je dit niet een beetje een uh: dom programma, [x -> soms]
 120soms wel he (lachend)? [x -> lachen]
 121ja t (.) ik vind het zo (.) dat geroddel over al die sterren [x]
 122hee hoe gaat het met je, [x]
 123ja::? [x]
 124wat blijf jij toch optimistisch terwijl je hebt zo ontzettend veel
 125leed moeten [x
 126nee nee [x]
 127nee
 128en wanneer mag je [x
 129ja [x]
 130ja [x]

Beau gaat naar bed en zegt dat hij nog nooit zoiets heeft gezien als de foto's van Marga. Hij noemt het horror/science fiction, maar een wonder hoe het afliep. Hij raakt emotioneel. Weer gehuil 's avonds, door merg en been.

DAG 5

Beau maakt nog een rondje over de afdeling.

Joyce (39:54-40:12)

- 131 het lijkt me fijn he joyce, [x]
- 132 gister had je het heel warm he, [x]
- 133 ja
- 134 voel je nu al een beetje opluchting, [x]
- 135 ja ja hee::rlijk

Luuk mag naar huis (40:16-40:30)

- 136 [x]
- 137 ja:: [x]
- 138 whoe::: [x]
- 139 high five! [x]
- 140 auw! Niet te hard he! [x]
- 141 doei::

Afscheid van Johnny en Margriet (40:55-41:07)

- 142 hee::! veel sterkte met hem [x]
- 143 ja [x]
- 144 ja

Beau heeft van iedereen afscheid genomen, inclusief het personeel. Hij waardeert de buitenlucht en de vrijheid extra. 'Ik kan gewoon weglopen, zij niet, zij zitten daar vast, wat een verschrikking.' Met tranen in zijn ogen zegt hij vervolgens dat hij het verschrikkelijk vindt om de kinderen te zien: 'Die hebben het het zwaarst'. Tijdens het huilen loopt hij weg en zegt hij 'ik ben ook gewoon heel moe.'

Aflevering 3: Woodstock

Intro en voice-over.

Beau komt binnen in Woodstock, een bejaardenopvang in Den Haag voor verslaafden. Hij voelt meteen iets 'woodstokkerigs'. Woodstock haalt mensen van de straat. Ze mogen drinken en gebruiken in hun eigen kamer.

DAG 1

Beau mag mee naar de kamer van Henk (4:34-8:10)

- 1 nou dat is nog best wel groot huis wat je hier hebt he, [=x]
- 2 ja:: (.) hier mag je gewoon vrij uit (.) gebruiken, [x]
- 3 en (.) wat vind je daarvan, [x]
- 4 =maar du zo was het vroeger wel, [x]
- 5 maar was je ook aan de alcohol verslaafd? [x]
- 6 wat een knappe vrouw:! maar zij is dus overleden? [x]
- 7 o::h god en is heeft dat iets te maken met met met ook drank of, [x]

- 8 want wat is dat wat dat [x]
 9 en dat is dat balletje [x]
 10 maar en wat (.) mag ik het zien (.)
 11 wat wat en daar zit dus in dat [x]
 12 mixen, [x]
 13 o:ke oke [x]
 14 ja ja
 15 en en hoeveel kost zo'n uh [x]
 16 een tientje! (herhaald)
 17 oke en daar ben jij gewoon een paar uur zoet mee, [x]
 18 hm [x]
 19 ja waarom eigenlijk (herhaald)
 20 waar waar zou jij de kiem: (0.1) leggen van jouw (0.1) uh:: neiging
 21 tot verslaving, [x]
 22 hmhm [x]
 23 zo:: jong? (verbaasd) [x]
 24 ts::: [x]
 25 maar en konden je ouders je niet stoppen? [x]
 26 ja: [x]
 27 en jij hebt er iets opgedaan? [x]
 28 en je moet behoorlijk ook uh (0.2) goed bij je hand zijn (0.3) [x]
 29 anders laat je het zo op de grond vallen [x]
 30 en wat voel je nu, [x]
 31 omdat je had al iets gehad, [x]
 32 ja [x]
 33 ja [x]
 34 en heb je een beetje dan nu een soort warm gevoel, [x]
 35 oke [x]

Beau had verwacht dat hij zich behoorlijk onprettig zou voelen tussen de junks, maar dit is helemaal niet zo, iedereen is heel aardig.

Gesprek met Naresh en Aad (8:32-9:39)

- 36 hee kijk eens! [x -> schreeuwt]
 37 <kalm kalm> [x]
 38 ja (.) hoe heet jij? [x]
 39 hee naresh hoe is het, [x]
 40 nou joh zo rustig ben je niet (glimlachend) [x -> lachen]
 41 ja! ik kom een paar dagen logeren [x]
 42 [nee oh nee (lachen) [x]
 43 nee:: in de buurt in de buurt [x]
 44 =ik ben ook zeker niet bang [x -> en lachen
 45 (lachen)
 46 hee::: [x]
 47 ja! dat klopt (.) hoe is het hoe heet jij, [x -> zegt zijn naam niet]

- 48 en hoe heet je? [x]
 49 ik ben beau
 50 en heb je het een beetje naar je zin, [x]
 51 >mooi mooi mooi< (o.1) goed
 52 ja
 53 en komen je kinderen ook wel eens hier opzoeken, [x]
 54 dat zou ongezellig: zijn he? [x]
 55 ja? [x]
 56 (lachen) oke aad nou ik zie je later nog he [x]
 57 hou je haaks!

Beau heeft het gevoel dat hij Aad nog veel gaat spreken. Veel bewoners staan te popelen om hun verhaal te doen, al dan niet onder lichte invloed.

Gesprek met Rinus in zijn kamer (9:48-11:30)

- 58 nou dat is heel gezellig!
 59 mag ik even gaan zitten? [x]
 60 nou je hebt sowieso echt een hele nette kamer die je hier
 61 niet zou verwachten (0.3)
 62 he je zou verwachten [x]
 63 nja ik heb één kamer gezien
 64 nee nee nee [x]
 65 ja [x]
 66 hoe is dat gekomen, [x]
 67 g:: (geluid van pijn) [x]
 68 hm [x]
 69 hmhm [x]
 70 maar uh kan ik (.) mag ik daar uh uit opmaken dat je
 71 jezelf prostitueerde? [x]
 72 hmhm [x]
 73 hmhm [x]
 74 hm:: [x]
 75 dus dat was een man die jou uh (0.1) in zijn macht hield? [x]
 76 hm [x]
 77 hmhm [x]
 78 en wat uh je zusje had ook een relatie met hem, [x]
 79 hm: [x]
 80 hmhm en was er toen al [x]
 81 hm [x]

Beau komt Naresh tegen op de gang (11:45-11:59)

- 82 [x] ja meneer! [x]
 83 ja [x]
 84 (lachen) ik weet niet of dat verstandig is [x->lachen]
 85 ja!

Met Aad mee naar zijn kamer (12:09-13:31)

- 86 laat je je kamer gewoon open? (verbaasd) [x]
 87 maar waarom ruim je het dan niet op! (stijgend) [x]
 88 wat (.) is dat dan?
 89 dat je het liever vies houdt, (0.2) of niet [x]
 90 en die beesten (.) die knuffels (0.2)
 91 van wie krijg je die? [x]
 92 en die komt ze >hier jou< brengen? [x]
 93 en is zij ook aan de drank? [x]
 94 oh (verbaasd) [x]
 95 oke: [x]
 96 oke: (0.1) en en waarom zit zij dan in een tehuis?
 97 o:ja! [x]
 98 ja wat een stuk! (.) en jij zit daarachter (0.2) ik zie het [x]
 99 fiet (.) heet ze [x]
 100leuk:! en komt ze wel eens langs ook? [x]
 101iedere dag! (herhaald en verbaasd) [x]
 102nou ik zou dr wel eens willen zien [x]
 103zal ik deze meenemen? (0.2) he, [x]
 104oke aad (.) hou je haaks jongen (lachend)
 105ik zie je morgen he! [x]
 106moet je toch wel een beetje netjes voor dr maken he, [x]
 107ja (lachen) zit je beetje te vozen
 108dan ouwe viezerik! (lachen) (herhaald) [x -> lachen]
 109ik zou het ook doen (0.1) ik zou precies hetzelfde doen! [x]

Beau: 'gek om hier te zijn met mensen die naast je aan het gebruiken zijn.' 's Nachts staat er iemand voor zijn deur en hoort hij geschreeuw.

DAG 2

Beau ontmoet Margret en ze vertelt hem het meest heftige verhaal wat hij tot nu toe heeft gehoord (15:24-16:54)

- 110[x] g::: (geluid van pijn) [x]
 111maar waarom zouden ze dat doen?! [x]
 112dan maak ik je kapot [x]
 113tsjezus:: [x]
 114nee hoor helemaal niet! [x]
 115want n (.) jij leefde op straat, [x]
 116ja (.) en en uh hoe hield je jezelf dan overeind, [x]
 117ja: [x]
 118en en wat gebruik je nog, [x]
 119en moet je nog methadon: (.) en dat soort dingen, [x]
 120hm [x]
 121hmhm [x]
 122ts::: [x]
 123een wonder dat je nog uh (.) zit eigenlijk, [x]

Gesprek met Aad (16:56-17:47)

- 124[x] nou dr stond iemand voor mn deur om 4 uur [=x]
125ja (lachen) [x -> lachen]]
126en uhh (0.2) toen kon ik eigenlijk niet meer [x
127nou dat ook niet (.) was gewoon aan het schuifelen en uhm een beetje
128uh (0.2) ik was toch een beetje benauwd dr voor [x]
129maar jij hebt je deur gewoon open! [x -> lachen]
130maar jij hebt je deur gewoon open (lachen) [x]
131maar waarom doe je dat? [x]
132is dat echt zo? [x]
133en dan wil je gewoon geen gesloten deuren meer, [x]
134oh (zuchtend) ga je wat eten? [x]
135of ga je medicatie, [x]
136want je moet meer eten heb ik gehoord [x -> lachen]
137ja (lachen) [x]

Als de Woodstockers een dagdeel werken, krijgen ze een tientje

Aad (19:27-20:32)

- 138[x] wie ga je bellen? [x]
139oh [x -> Aad belt zijn vrouw]
140wat is er? (gevoelig/stemverandering/legt hand op Aad) [x]
141maar je krijgt een zucht (.) een mooie zucht heb je daar! [x]
142voelt ze zich niet lekker? [x]
143oh:: [x]
144hm:: (0.2) denk je ook veel aan haar? [x]

Beau zegt over deze mensen: 'ze zijn niet meer te redden, maar wel te helpen.'

Biljart met Aad (20:54-21:06)

- 145ik vind het knap hoor! [x]
146dat je ze dr allemaal in schiet! [x]
147oeh::

DAG 3

Naresh gaat boodschappen doen en Beau gaat mee (22:58-25:16)

- 148[x] ja! [x]
149hee naresh waar gaan we nu naar toe, [x]
150en g (.) doe je dat iedere dag? [x]
151en wat koop je dan? [x]
152een flesje jenever [x]
153en uh dan uh een kleintje? [x]
154maar >en en en< gebruik je ook nog heroine, [x]
155nee of uh (0.2) iets anders, [x]
156alleen drank? [x]
157oh: [x]
158en en was jouw vrouw ook aan de uh:: [x]
159oh:: arme vrouw (.) dus die moest met jou leven terwijl

160jij aan de uh (0.2) shit zat, [=x]
161ach: [x]
162ja [x]
163maar (.) op een bepaalde manier ook terecht [x]
164dat het pijn doet [=x]
165maar waar kijk je naar (.) >wat wat wat< het is dicht he, [x]
166oke [x]
167ik loop met je mee [x]
168ja >maar dan haal ik het wel< [x]
169dittuh [x]
170en wat heb je nodig? [x]
171export bier! (herhaald) [x]
172en zijn het grote of kleine blikjes? [x]
173halve liters! (herhaald) [x]
174tasje was 5 cent! [x]
175heb je [x]
176ja maar ik zei tegen haar! (.) hij heeft 1x wat gestolen (.)
177meestal uh (0.2) hij steelt nooit wat
178maar ja je moet het gewoon nog een keer gaan vragen
179of je daar naar binnen mag (.) de volgende keer

Aad zijn vrouw is langsgelkomen, Beau gaat ernaartoe (25:34-29:26)

180hee:: aad! (.) hier is beau! [x]
181mag ik even binnen komen, [x]
182hee::::! [x]
183ja van uh:: (0.2) rtl boulevard (.) van rtl 4 [x]
184ja:! [x]
185hoi [x]
186beau: (.) die jongens die horen bij mij [x]
187mag ik even gaan zitten? [x]
188hee maar wat gezellig! [x]
189(lachen) is ie een beetje gezellig? [x]
190wat maak je, [x]
191oh: ik zie het ja
192jullie hebben samen ook een kind he [x]
193twee! (herhaald) [x]
194oke [x]
195tot voor kort woonden jullie nog samen he,
196maar en [x]
197ja (.) en heb je ook aan uh aan uh aan uh de drank gezeten of dr [x]
198niks! (herhaald) [x]
199nee:? [x]
200lijkt me dan wel lastig om met iemand uh te leven die dan uh:
201flink wat gebruikt heeft (.) of gebruikt, [x]

202nee? oke [x]
 203maar en wat hij ook zei is dat al die jaren dat hij in de bak zat (.)
 204heb jij op hem gewacht, [x]
 205hoe was dat, [x]
 206uhmhm: [x]
 207en kwam je dan af en toe wel dr uit weer, [x]
 208of uh [x]
 209en dan werd je weer opgepakt voor iets? [x]
 210ja [x]
 211heb je daar spijt van? [x -> heeft geen spijt van overvallen]
 212nou omdat je uh:: [x]
 213ja::? [x]
 214maar je hebt je hebt wel 25 jaar die dame dan niet uh
 215niet gezien, [x]
 216ja (glimlachend) [x]
 217en hoe (.) waarom ben je al die tijd dan bij hem gebleven? [x]
 218nou je moet (.) zij moet antwoorden (lachen) [x]
 219hmhm [x]
 220maar je was natuurlijk ook nog steeds dan uhm:: (0.2)
 221hield je nog van hem? [x]
 222en nu, [x]
 223en en hoe is dat met jou? [x]
 224maar het is toch mooi dat jullie door al die uh:: [x]
 225ellende heen (0.2) de liefde nog houden [x]
 226en hoe (.) zien jullie de toekomst samen?
 227maar aan de andere kant [x]
 228nou ik zou niet gaan gebruiken ook (.) toch! [x]
 229en gaan jullie nog wel eens een keer tegen elkaar aan liggen, [x]
 230hm [x]
 231nou dat leek me gezellig! [x]
 232waarom? [x]
 233(lachen) oke:! nou (.) uh jongens >hou je taai< [x]

Naresh nodig Beau uit op zijn kamer (29:56-32:13)

234en zijn die uh: zijn die uh exportjes dr al doorheen, [x]
 235oke: [x]
 236nou een slokje jenever! [x]
 237>nee nee nee nee nee echt niet echt niet echt niet< (0.3)
 238daar hou ik niet van [x]
 239nja ik vind t niet lekker (.) echt niet (.) ik hou dr niet van (0.2)
 240mn vader die drinkt het altijd (.) maar ik ben er niet van
 241(0.2) nee [x]
 242maar je bent (.) nu ben je een jaar of 60 (0.2) 55 60? [x]
 243en hoe zie je de toekomst voor je, [x]

244maar de nabije toekomst? [x]
245de komende paar jaar, [x]
246ja maar:: (0.3) je bent nu toch jong en kwiek [x]
247maar [x]
248ja dat is toch ook iets om voor te leven? [x]
249je heb je hebt [x]
250hmhm [x]
251nou maar kijk (.) als jij je vrouw slaat, dan uh::
252zou ik als vader van jou uh:: ook niet uh: [x]
253hmhm [x]
254ja ja [x]
255doppen? [x]
256>ja ja ja ja< [x]
257hmhm [x]
258hmhm [x]

Beau vindt het bijzonder hoe snel hij gewend is tussen al die types daar en voelt zich helemaal thuis: 'Gek he?' (33:00). Verder dan dit fragment is deze aflevering niet getranscribeerd, vanwege het aantal woorden.

Bijlage 3: Transcripties Het Spijt Me – Caroline Tensen

Aflevering 1

Caroline gaat op bezoek bij Ron die al jaren geen contact meer heeft met zijn boezemvriend Bart. Rons vrouw Daniëlle heeft hier een rol in gespeeld, wat haar spijt (2:02-7:42)

- 1 nou wat een gezelligheid zeg::! (0.3) hallo:: [x]
- 2 [hallo danielle hoe gaat het, [x]
- 3 ja (.) hi dag! [x]
- 4 hi
- 5 ik denk dan 's morgens (.) oh:::! ik hoop zo dat het gaat lukken [x]
- 6 want het is natuurlijk gewoon (.) laten we >eerlijk< zijn
- 7 eeuwig zonde dit (.) he::, [x]
- 8 ja
- 9 maar ik ben hier uh heen gekomen want hier is de vriendschap
- 10 begonnen ooit he (.) Ron, [x]
- 11 ja, [x]
- 12 ja! [x]
- 13 ja: [x]
- 14 wat een walhalla voor kinderen (.) toch, ja [x]
- 15 ja (.)dus jij en bart kennen elkaar echt al heel erg lang (.) nou het
- 16 is >natuurlijk logisch< uh:: he jullie zijn altijd hele goeie vrienden gebleven
- 17 nou toen kregen jullie uh: vriendinnetjes:: [x]
- 18 jij danielle, [x]
- 19 en bart kreeg simone, [x]
- 20 en wat voor dingen deden jullie allemaal met elkaar (.) wat voor
- 21 een soort vriendschap was het, [x]
- 22 oh: leuk [x]
- 23 ja (.) >maar goed< ju jullie kregen als eerste een: uh:: kindje [x]
- 24 ja en en: hoe reageerde de groep daarop? [x]
- 25 alsof ze ook >zwanger waren<, [x]
- 26 oh wat lief (.) ja: wat het is ook wel uh toen jij zwanger was uh::
- 27 gebeurde ook wel iets heel ergs ongeveer he in jouw leven,
- 28 wat gebeurde er, [x]
- 29 ah:: (zuchtend) [x]
- 30 ja:: [x]
- 31 en: (.) toen gingen bart en simone (0.1) trouwen, [x]
- 32 ja [x]
- 33 maar::? (ondertoon) [x]
- 34 >ok< (.) dus jullie hebben daar na het huwelijk een gesprek gehad, [x]
- 35 maar niet echt met de rest van de groep, [x]
- 36 oke! [x]
- 37 een appje? [x]
- 38 tt! (.) stomme appjes altijd he, (lachen) [x -> lachen]

- 39 oh: [x]
 40 ja dat gaat [x]
 41 wat heb je terug geappt ron, [x]
 42 nee: [x]
 43 jij ontplofte, (herhaald) [x]
 44 jij vond het gewoon [= x]
 45 zoals? [x]
 46 [tt: [x]
 47 [tt: echt wel eigenlijk zelf de deur dicht gedaan, [x]
 48 maar uh nou ben jij al heel lang bevriend uh (.) sowieso met bart
 49 heb je uh:: niet toen gedacht van (.) ik moet misschien toch mn maat
 50 even gaan bellen (0.2) want dit is een emotionele uiting via de app [x]
 51 hoe ging dat dan, [x]
 52 door wie, [x]
 53 [ja:: [x]
 54 [mis jij hem ook? [x]
 55 wat zonde: zeg! [x]
 56 [heb je spijt van die app, [x]
 57 ja [x]
 58 =nee [x]
 59 [nee
 60 [ja [x]
 61 en toen was het kwaad al geschiet [x]
 62 wat zou het mooi zijn als deze vriendschap hersteld zou kunnen worden [x]
 63 dat in ieder geval een begin gemaakt kan worden toch? [x]
 64 =ja [x]
 65 [ja dat zou ook al hee:! mooi zijn he, [x]
 66 ik hoop dat ik ze uh: (.) nou ja dat ze (.) welwillend ertegenover staan
 67 of >in ieder geval bart< of allebei
 68 om te luisteren naar wat jullie te zeggen hebben (.) he, [x]

Opvallend is dat Caroline in bovenstaand fragment veel knikt (als ze iets bijvoorbeeld snapt of begrijpt) en veel nee schudt (als iets wat niet fijn is wordt besproken bijvoorbeeld). Caroline rijdt weg en gaat op bezoek bij Bart en Simone. Dit fragment kunnen Ron en Danielle zien (8:30-11:18)

- 69 [x]
 70 hi:!(0.1) Bart, [x]
 71 =ja: (.) ik ben caroline tensen [x]
 72 [niet schrikken (.) hallo jongens! (.) ik kom namens het programma
 73 het spijt me [x]
 74 is jouw vrouw dr ook of niet, [x]
 75 ja:, [x]
 76 zullen we die er even bij halen, [x]
 77 [want het is eigenlijk kom ik voor jullie allebei, [x]
 78 hallo:::! [x]

79 dag simone! [x]
80 niet schrikken (.) (lachen) [x]
81 ik kom namens uh het programma het spijt me
82 wie wil er nu heel graag (0.2) uit de grond van hun hart
83 het spijt me zeggen! [x]
84 ja:, [x]
85 ja: [x]
86 en dat zijn ze ook
87 het echte initiatief komt van danielle [x -> huilen]
88 het raakt jou he? [x]
89 hoe komt dat, [x]
90 nee he! (0.1) nee
91 mis je ze, [x]
92 ja:: (0.2) zij jullie ook!
93 ja:: [x]
94 ja:
95 vijfentwintig jaar vriendschap hadden jullie (.) hee [x]
96 jullie jongens [x]
97 wat zal dat raar geweest zijn [x]
98 =en naar [x]
99 dus >jullie hebben die kinderen nog niet eens gezien< [x]
100=nee::!
101kijk terugdraaien kan ze het niet meer [x]
102ze heeft zo: spijt (0.2) en daarom ben ik hier
103en zij willen dat natuurlijk heel graag tegen jullie zeggen
104dus mijn vraag is (.) zijn jullie bereid om te horen wat zij (0.3)
105willen zeggen?

Terug in de studio waar Ron en Danielle zitten (11:23-12:27)

106moeilijk om ze te zien [x -> huilen]
107=ja: [x]
108ongelofelijk he? (.) [x]
109echt:: [x]
110ja [x]
111[dat zie ik [x]
112ja:
113dat zat heel diep nog [x]
114ja:: (.) he,
115hoest met jou, [x]
116=ja:: [x]
117ja? [x]
118ja:: (0.2) wat gek dat jullie dat allemaal eigenlijk niet
119hebben meegemaakt he van elkaar [x]
120nou! (.) in ieder geval is het super goed dat je dit gedaan hebt (.)

121dat je deze stap hebt genomen (.) ja
122en dat jij daar gelukkig ook >helemaal< in mee bent gegaan! [x -> lachen]
123uhm (.) ik laat jullie nu alleen (0.2)
124en laten we uh ja (.) hopen dat zij komen
125en dat je kan zeggen wat je graag wil zeggen [x]
126he::? [x]
127in ieder geval (.) heb je dit al gedaan! [x]
128meer kon je ook niet doen (.) toch, [x]
129oke: [x]
130nou hou nog even vol he,

Opvallend is dat Caroline wel steeds een arm op Danielle legt. Bart en Simone komen ook naar de studio. De ruzie wordt uitgepraat. Zodra dit gedaan is, komt Caroline weer (17:23-18:14)

131(lachen) gaat het goed:? [x]
132echt fantastisch dat jullie gekomen zijn! (.) ben je blij! [x]
133hoe is t met de mannen, [x]
134[herkende je hem nog? [x]
135ja:? [x]
136nee:? goed zo: [x
137o:: dat is echt eerlijk (.) nou zoals jij het al zei (.) gewoon
138het is het begin (.) ik bedoel jullie zijn allemaal vier volwassen
139mooie mensen dus dat uh: ik hoop dat het alleen maar heel
140goed gaat vanaf hier (.) en dat er nog heel veel mooie jaren mogen
141komen en uh: (.) op een gegeven moment moet je ook vooruit kijken
142he:? (0.2) YES! (lachen) [x -> lachen]
143nou geniet nog effe lekker met mekaar he, effe lekker kletsen
144en uh goed dat jullie gekomen zijn! [x]

Caroline gaat op bezoek bij Anna, het tweede verhaal van het programma (20:28-27:17)

145hallo:: anna:: [x]
146=nou ik ben carolien (.) mag ik binnen komen! [x]
147jij hebt mij geschreven! [x]
148ik hoor (.) ik voel een beetje een zucht [x]
149[vind je het eng, [x]
150omdat het nou opeens (.) dat ik er ben [x]
151ja:: dat begrijp ik ook wel [x]
152maar het is wel heel mooi dat je ons geschreven hebt [x]
153ja dat vind ik wel! [x]
154maar wat heb je een leuk huisje! [x]
155o:: ja:?! [x]
156ziet er helemaal >gezellig ui< (.) hoe lang woon je hier al, [x]
157ah leuk [x]
158ja uh ga ik zeker doen! (.) en ik zie een leuk katje [x]
159simba! (herhaald) [x]
160nou je hebt dus een heerlijk huisje (.) heeft je vader het al gezien, [x]

161nee: (herhaald) [x]
162nee: (.) dat is eigenlijk de reden waarom ik hier ben he, (.) waarom je
163ons geschreven hebt [x]
164want het uh zit >niet zo lekker< tussen jou en je vader [x]
165nee nee:
166vlak nadat jij geboren bent uh: zijn je ouders al gescheiden
167wat wat gebeurde er toen? [x]
168ja: (.) wat je was zelf toen hoe oud? [x]
169en wat gebeurde er toen, (0.2) zijn ze uit elkaar gegaan? [x]
170en waarom niet bij je moe [x]
171waarom niet bij je moeder dat weet je niet (herhaald) [x]
172waarom kon je niet bij je vader wonen? [x]
173oh:: [x]
174terwijl jouw vader (.) heeft ook echt nog wel geprobeerd om voogdij te
175krijgen (.) heb ik begrepen [x]
176maar dat is niet gelukt [x]
177want hoe ging dat dan (.) je woonde bij je opa en oma,
178en uh zag je jouw ouders wel regelmatig? [x]
179ja: [x]
180ja [x]
181oke:! [x]
182ja: [x]
183ja [x]
184ja: [x]
185realiseerde je je dat toen? [x]
186wat weet je nog van de momenten dat je het wel fijn had
187met je vader? (0.2) dat het goed ging [x]
188hm: (lachen) [x]
189oke: [x]
190dat is best heftig wat je zegt (stemverandering) [x]
191ja: (0.2) en wat doet het dan met je dat hij (0.2) nu wel gewoon
192een gezin heeft met drie kinderen? [x]
193wat heb jij er uh tot nu toe uh aan gedaan om contact te hebben
194met je vader, [x]
195hmhm [x]
196omdat ie t gewoon niet kon [x]
197wat is de ergste uh:: ruzie die jullie hebben gehad? [x]
198en daar heb je spijt van, [x]
199ja:: [x]
200en je kan ook nooit zomaar spontaan naar hem toe gaan, [x]
201nee: [x]
202(lachen) dat gaat niet helemaal, [=x]
203toch dat als jij weer een band met hem zou uh willen opbouwen [x]

204moet je het ook met haar (herhaald) [x]
205gaat dat lukken? [x]
206ja [x]
207ja is dat zo? (.) is het nu of nooit? [x]
208ja: [x -> emotioneel]
209nee: (0.2) ik ga (0.1) natuurlijk nu naar je vader (0.2)
210ik ga kijken of hij uh:: (0.2) wil komen om te luisteren naar wat
211je hebt te zeggen [x]
212dat hoop ik ook heel erg voor je (0.3) en uh: jij gaat alvast naar
213zoals wij dat noemen de whiteroom
214en dan zie ik jou daar (.) ja? [x]
215sterkte! het zullen even spannende uurtjes worden [x]
216ja:? ga maar even goed nadenken naar wat je allemaal
217wil zeggen (.) oke:? [x]
218nou tot straks he, [x]

Ook hier knikt Caroline telkens en schudt ze van nee. Ze gaat op bezoek bij de vader van Anna, Jelle. Anna ziet dit vanaf de studio (28:40-33:28)

219hallo:: [x]
220ik ben op zoek naar jelle:
221hallo! [x]
222ben jij jelle? [x]
223=ja ik zie het (.) hi:! nou sorry dat ik zo brutaal ben (.) hi
224ik ben caroline tensen [x]
225kan je even onder dat ding vandaan komen of niet
226>want dat is wel heel uh:<
227ik overval je een beetje (0.2) ik kom namens iemand (.) die heel
228graag iets tegen jou wil zeggen [x]
229en heb je dan enig idee (.) wie dat is, [x]
230nee:
231waarvan het contact niet zo loopt zoals eigenlijk jullie
232misschien allebei wel zouden willen, [x]
233jouw dochter? [x]
234ja (0.5) zij heeft mij geschreven [x]
235omdat zij (0.2) nou zij wil het liefst natuurlijk allemaal in
236eigen woorden zeggen [x]
237en heel duidelijk maken uh:: hoe zij het ziet
238dat ze fouten heeft gemaakt [x]
239ze heeft wel eerlijk verhaal verteld denk ik aan mij (0.2)
240maar (.) zou ik misschien even binnen mogen komen? [x]
241=ja ik stel ik uh overval je (.) mijn excuses! [x]
242hallo:: [x]
243dag (.) ik ben carolien [x]
244hi corina! hallo [x]

245oh je hebt het wel gehoord? (verbaasd, stemverandering), [x]
246ja: ja ja [x]
247kleine meisjes (.) worden groot en ook wat verstandiger
248volgens mij (0.2) als ik haar zo hoor [x]
249ja [x]
250ja [x]
251maar zullen we het dan even binnen doen, (.) dat is misschien
252>wel prettig< (.) als jij het goed vindt hoor, [x]
253waarom is het zo mis gegaan? [x]
254=waarom deed ze dat (.) weet jij dat nog? [x]
255[hoehoe oud wa [x
256=wat deed ze dan (.) hoe ging dat, [x]
257ja: [x]
258dat wilde zij per se? [x]
259oh: ja? [x]
260en die andere partij waren, (0.2) [x]
261[op dat moment jouw ouders? [x]
262ja: (0.2) en die zeiden niet je blijft nu bij je [x
263ja [x]
264ja (0.2) en was er niet met haar te praten? [x]
265nee [x]
266=lastig he, [x]
267ja [x]
268maar >het is< (.) zij heeft natuurlijk ook best wel
269een hoop meegemaakt, (.) ging ze zo schoppen in de in de
270puberteit of, [x]
271hm: [x]
272ja [x]
273=ja [x]
274ja: [x]
275ja [x]
276ja [x]
277mis je haar? [x]
278>jullie hebben nog niet< in haar huisje gekeken, (0.4)
279in dr nieuwe huisje, [x]
280=nee: (0.2) ze is hier ergens in de buurt heel vlakbij (0.2)
281zou je bereid zijn om uh:: te horen wat ze wil zeggen, (0.2)
282zou je graag willen dat het weer goedkomt, [x]

Terug in de studio: Caroline praat nog even met Anna alleen, en laat daarna haar vader komen en hun alleen praten (34:12-34:44)

283zijn emoties ja (herhaald), [x -> huilen]
284je bent zo ver gekomen (.) je hebt een grote stap genomen (.) he, [x]
285en ik laat je zo ook allee:n (0.2) want ik wil natuurlijk dat als hij komt

- 286(0.2) jij alleen met hem bent (.) daar heb je mij niet bij nodig [x]
- 287heb je goed nagedacht over wat je (0.2) gaat zeggen, [x]
- 288goed zo (0.2) opgeschreven! [x]
- 289das beter (0.3) anders vergeet je misschien de helft (.) toch, [x -> lachen]
- 290ja dat is gewoon fijner (0.2) he, (stemverandering) [x]
- 291dus kan ik je wel even alleen laten? [x]

Caroline slaat wel een arm om Anna heen, omdat ze aan het huilen is. Nadat Anna en Jelle elkaar hebben gezien en met elkaar hebben gesproken over de situatie, komen Caroline en de vrouw van Jelle binnen. Caroline heeft Jelle een knipoog en steekt haar duim op naar hem, op het moment dat Anna en haar stiefmoeder Corina elkaar knuffelen.

Aflevering 2

Opmerkelijk is dat in deze aflevering de 'oude vertrouwde' titel song, ingezongen door Anita Meyer, vervangen is door een hiphoplid. Na aflevering 2 kwam hier zoveel commentaar op, dat RTL besloten heeft Anita Meyer terug te halen.³¹

Caroline gaat op bezoek bij Julia, die al jaren geen contact meer heeft met haar vader, met wie ze ooit zo'n goede band had. Tussendoor zijn er wat fragmenten waarin een tante van Julia aan het woord is (1:32-8:55)

- 1 hallo:: (.) ik ben carolien [x]
- 2 hi: julia (0.2) nou: (0.2) we staan niet zomaar op deze plek he hier, [x]
- 3 ja? (0.3) je had een hele goeie band met je vader (0.1) wat wat
- 4 kun je die band omschrijven, (.) hoe ging dat, (.)
- 5 hoe ging hij met jou om? [x]
- 6 (lachen) [x]
- 7 ja? kon je goed met hem praten? [x]
- 8 ja (zuchtend) [x]
- 9 het ontroert je meteen he, [x]
- 10 als je dat zegt [x]
- 11 mis je dat zo, [x]
- 12 [ja: [x]
- 13 ja::
- 14 nou (.) weet ik dat die italianen (.) die zijn echt van de familie:
- 15 en altijd alles bij mekaar [x]
- 16 uhm (.) wat is nou echt het mooie italiaanse in jouw vader
- 17 hoe was dat vroeger, [x]
- 18 hm leuk: (glimlachen) [x]
- 19 en wat zo gek is he (.) dus je hebt hele mooie herinneringen aan hem
- 20 uhm (0.2) en toch is het mis gegaan [x]
- 21 want jouw ouders zijn op een gegeven moment gescheiden, [x]
- 22 hoe was dat voor jullie? [x]
- 23 o:ja? [x]

³¹ Bron: <https://www.ad.nl/show/rtl-vervangt-anita-meyer-door-hiphop-in-tune-het-spijt-me~aa9f2304/>

24 oja? [x]
25 =ja [x]
26 o::kee [x]
27 en wat zei ze? (0.3) weet je dat no [x]
28 [ja [x]
29 =maar had ze gelijk? [x]
30 [hm [x]
31 [hm [x]
32 =wat is nou echt het moment geweest waardoor (0.1) jullie elkaar nu al
33 zes jaar niet hebben gezien, [x]
34 oke:: [x]
35 [ja! [x]
36 dat is ook niet (.) niet echt heel fijn om dat te roepen [x]
37 dat is best wel erg, [x]
38 ja: [x]
39 [ja [x]
40 wat is er nog meer gebeurd? [x]
41 ja [x]
42 hmhm [x]
43 wat heb je toen gedaan? [x]
44 heb je nog dingen gezegd tegen je vader
45 waar je spijt van hebt? [x -> dat vader dood is voor haar]
46 dat is heel erg! [x]
47 je bent inmiddels uh zes jaar verder he, [x]
48 wat wat voor een pogingen heb je allemaal gewaagd
49 om het >goed te maken<, (.) zelf [x]
50 hmhm: [x]
51 hmhm [x]
52 wat mis je nou het meeste? [x]
53 =ja:? (glimlachend) [x]
54 voelde je je veilig bij hem, [x]
55 en dat mis je (samengevat) [x]
56 ja ik kan niets meer dan alleen maar ontzettend mn best doen
57 voor je [x]
58 dat ie in ieder geval naar je wil luisteren (.) he, [x]
59 het kan dus zijn dat hij zegt (.) ik wil wel met je mee (.)
60 maar dan wil ik ook dat linda mee mag
61 wat zeg ik dan! (.) namens jou, [x]
62 denk er even goed over na [x]
63 nou dan ga jij alvast naar de white room (0.2) en ik ga naar hem toe [x]
64 ja, [x]
65 weet dat ik mn best doe [x]

Weer opvallend is dat Caroline heel veel met haar hoofd schudt, om ja of nee aan te duiden. Caroline gaat naar Pierot, de vader van Julia. In de auto zegt Caroline dat Julia 'ook echt dingen heeft gezegd die niet kunnen' (10:06-14:22)

- 66 hallo: goeiemiddag! [x]
- 67 sorry dat ik even stoor! [x]
- 68 dag
- 69 hi: (.) niet schrikken want ik kom nooit alleen! (.) maar (0.2) hi: [x]
- 70 hallo:: pierot (.) uh:: ja ik kom eh (0.1) voor jou! [x]
- 71 ik kom namens iemand die jou >als het goed is heel dierbaar is<
- 72 en die graag iets tegen jou wil zeggen [x]
- 73 wie zou dat kunnen zijn? [x]
- 74 misschien wel he, [x]
- 75 jouw lieve dochter (.) waarom zou zij iets tegen jou willen zeggen, [x]
- 76 ja:: [x]
- 77 o:ja? [x]
- 78 dus zo eerlijk zijn jullie wel! (.) dat jullie alle twee weten (0.2) van jezelf (.)
- 79 dat jullie koppig zijn [x]
- 80 mis je haar? [x]
- 81 ja [x]
- 82 ja [x]
- 83 dat denk ik ook wel [x]
- 84 nee: [x]
- 85 ja:! ja [x]
- 86 [ja [x]
- 87 =nee! [x]
- 88 das uh aan linda he, (herhaald) (.) dat ligt gewoon heel gevoelig he, [x]
- 89 ja! daar moet wel een mogelijkheid [x]
- 90 [zijn natuurlijk ja [x]
- 91 nee [x]
- 92 >dat ben 'k met je eens ja!< [x]
- 93 hoe was (.) jouw band met haar vroeger? [x]
- 94 ja was papa's kindje! (.) ja? (lachend) [x]
- 95 ja, [x]
- 96 waarom? [x]
- 97 ja [x]
- 98 je ging graag koken met haar [x]
- 99 =hm [x]
- 100wat mis je nou het meeste aan (.) aan je dochter, (0.1)
- 101dat je haar niet ziet? [x]
- 102[hm jullie hadden lol! [x]
- 103[jullie hadden lol vroeger
- 104tenminste dat vertelde ze (0.2) altijd grapjes maken [x -> lachen]
- 105grapjes dansjes koken [x]

106en dan toch is het zo misgegaan he, [x]
 107ja [x]
 108ja
 109waar komt toch die (.) die ontzettende aversie tegen linda uh
 110vandaan denk jij, (.)
 111waarom heeft ze zo'n hekel aan linda, [x]
 112=hm (0.2) maar dat heb je nooit kunnen bespreken met haar, [x]
 113ja:ha:: [x]
 114ja [x]
 115[ah ze heeft het me eerlijk verteld [x]
 116=hele erge dingen heeft ze gezegd [x]
 117=hm [x]
 118[hmhm: [x]
 119[hm: [x]
 120mm [x]
 121[hm nee! [x]
 122=jij ook met linda! [x]
 123=ja! want het is toch jouw dochter [x]
 124nou is de vraag (.) ze is vlakbij (0.2) hier heel vlakbij [x]
 125[ben jij bereid uh: (0.1) om met haar te praten! [x]
 126dat snapt zij! (.) zij snapt ook dat zij goed moet zijn met linda
 127dat ze daar uh dat ook uit moet praten! [x]
 128maar zij wil heel graag (.) eerst met jou praten (0.2)
 129en zij weet ook (.) dat als zij jou helemaal terug wil (.)
 130dat linda dr bij hoort [x]
 131[dat weet ze [x]
 132maar dat beseft ze zich ook dat dat heel belangrijk is [x]
 133ja (.) dat ben ik met je eens (.) alles heeft zn grenzen (.)
 134maar misschien kunnen die een beetje open

Wat opvalt is dat Caroline tijdens het gesprek met Pierot met haar armen over elkaar staat te praten. Verder lijkt het er soms op dat Caroline te veel wil zeggen en niet echt 100% geconcentreerd is op Pierot en niet helemaal luistert. Pierot is niet op komen dagen in de white room en Caroline praat met Julia (16:15-20:13)

135hij is niet gekomen [x]
 136nee:: (herhaald) [x]
 137ik moet eerlijk zeggen dat ik dat ook niet verwacht had, want (.)
 138toen ik wegging dacht ik (.) nou:: (0.3) hij keek vrolijk [x]
 139maar ik heb wel een een video boodschap van hem (.)
 140wil je die zien? [x]
 141je kan op play drukken zelf [x -> kijkt filmpje]
 142je fronst [x]
 143waarom? [x]
 144nee:? maar [x -> huilt

145 lees eens voor wat je zou hebben gezegd [x -> leest huilend voor]
146 mooi:! (glimlachend) [x]
147 (zucht) ik weet niet meer (slik in stem) wat ik moet zeggen (.)
148 je hebt je best gedaan (waterige ogen) [x]
149 ik heb [x]
150 nee:!
151 ik hoop dat alleen dat als ie je belt om een afspraak te maken
152 (0.5) dat je gaat: [x]
153 hee:! [x]
154 niet te trots zijn [x]
155 =ja: [x]
156 ik vind het mooi wat je hebt gedaan (.) ik vind het ook
157 heel mooi wat je hebt geschreven [x]

Caroline heeft een brief gekregen van Robin: haar ouders zijn gescheiden en ze heeft spijt van hoe ze tegen haar moeder Mieke heeft gedaan. Ze werken bij hetzelfde kantoor. Caroline zoekt Mieke op bij het kantoor (23:19-24:18)

158 hallo::: (.) hi: [x]
159 ik kom voor (.) mieke! [x]
160 oh! [x]
161 hi:: (lachen) [x]
162 ik kom voor jou! [x]
163 ik had niet gedacht dat je hier al zou staan [x]
164 dus echt met recht een overval (lachen)
165 jij overvalt mij ook!
166 hi:: (.) [x]
167 dag ik ben carolien [x]
168 (zucht) heb je enig idee (0.1) waarom ik hier ben? [x]
169 (zucht) ik kom hier (.) namens het programma het spijt me (.)
170 heb je enig idee (.) dan wie mij benaderd zou kunnen hebben, [x]
171 iemand die heel graag dat je haar verhaal hoort (ongrammaticaal) [x]
172 ja: (0.2) robin (.) heeft mij geschreven [x]
173 snap jij dat? [x]
174 en ben je bereid om met mij mee te gaan om te luisteren wat zij wil
175 zeggen tegen jou, [x]
176 ja:? (.) gaat het? [x -> lachen]
177 sorry hoor (.) mieke! (lachend) (slaat arm om haar heen) [x]
178 oke (.) mag ik haar meenemen? [x]
179 ja:? oke: [x]
180 nou kom op,

Samen gaan ze naar de white room (25:00-25:58) Ook hier knikt Caroline weer telkens

181 vind je t spannend? [x]
182 had je dit verwacht, [x]
183 nee:: (herhaald) [x]

184nee: [x]
185[ja:: [x]
186ja [x]
187ja (0.2) en ze heeft uh (.) mij al gesproken [x]
188ze heeft mij het een en ander verteld (.) [x]
189en daar ga jij nu even naar kijken [x]
190jaa:, [x]
191oke:: (.) zie ik je straks (legt arm op Mieke)

Het fragment van Caroline en Robin wordt getoond op een beeldscherm voor Mieke (25:58-)

192goeiemorgen:: [x]
193goed dat je ons geschreven hebt he! [x]
194=ja [x]
195[want jij wil het spijt me zeggen [x]
196ja: (.) bizar dat je (.) ziet haar nog wel eigenlijk [x]
197[he elke dag [x]
198en waarom wil je dan toch (.) het spijt me zeggen? [x]
199waarom niet? [x]
200nee:? [x]
201terwijl dit best een grote stap is, [x]
202en waarom is dat zo belangrijk voor jou [x]
203=dat je het wel zegt [x]
204dan ga ik natuurlijk even (.) terug in de tijd
205want er is natuurlijk een situatie ontstaan
206wanneer is die (.) begonnen
207weet je dat nog, [=x]
208=hoe oud was je toen? [x]
209jaja [x]
210jaja: (.) dus dat was wel al een klap voor jou, [x]
211wanneer (.) kwam dan die periode dat je opeens heel lastig werd
212en was uh hoe lastig was je? [x]
213wat >bedoel je< dingen ontdekken (herhaald), [x]
214[en kwam ze dr ook nooit achter (.) of wel, [x]
215ja:, [x]
216nee (.) had je überhaupt wel uh (.) respect voor je moeder (.)
217luisterde je überhaupt naar dr, [x]
218ja (.) want je hebt jezelf ook omschreven ik was op een gegeven moment
219niet zo'n aardig kind meer (0.2) dat is dan nog (0.2) [x]
220[wel heel voorzichtig uitgedrukt of niet, [x]
221wat zei je dan? [x]
222en nu realiseer je je [x]
223[hoe erg dat is [x]
224en wat is er vorig jaar dan gebeurd (.)
225op haar verjaardag? [x]

226=ja [x]
227=hmhm [x]
228hm (0.4) dat is best wel heftig [x]
229he, [x]
230=nu moet ik wat gaan zeggen [x]
231ja (.) hoe is eigenlijk het contact met je vader geweest? [x]
232ja:: [x]
233maar uiteindelijk is er uh:: (.) op het moment toen je
23417 was een beslissing genomen (0.2) mede door jou
235om uit huis te gaan [x]
236[waarom? dat is best wel een heftige beslissing
237hoe ging dat? [x]
238=begeleid wonen? [x]
239[ja [x]
240ja:? [x]
241maar het lijkt me een >ontzettende moeilijk beslissing<
242voor jou ook [x
243daar zal ze toch ook wel wat traantjes om gelaten hebben, [x]
244zonder dat je het wist [x -> lachen]
245ja [x]
246nee [x]
247ja ja [x]
248hoe belangrijk is het voor jou om (0.2) nog (.) nu een keer heel
249duidelijk tegen haar te zeggen het spijt me? [x]
250ja:, [x]
251nee [x]
252dat dat je laat zien dat je dr gewoon (0.2) moeite voor hebt gedaan [x]
253om het over te laten [x]
254komen dat je er echt spijt van hebt [=x]
255heb je (0.2) t al voorbereid (.) heb je t opgeschreven? [x]
256ja? [x]
257goed zo

Caroline praat met Mieke in de white room (33:21-34:53)

258[x] ja:: [x]
259=dat is wel een hele stap voor haar denk ik (.) of niet, om dit [x
260ja: dat op zich is heel stoer van haar [x]
261maar:: (0.2)
262volgens mij heb jij je handen vol gehad aan haar, [x]
263ja (0.2) want dat lijkt me ontzettend heftig (0.3)
264sta je dr alleen voor (.) als moeder, (slaat arm om mieke) [x]
265hoe was dat moment voor jou? (.) dat:: je op
266het punt was aangekomen samen met haar
267dat je t niet meer met zijn tweeën aankon [x]

268want dan gaat ze weg (.)
269dan is er een stukje rust waarschijnlijk maar [x]
270[hoeb heb je dat ervaren ja? [x
271nee:: [x]
272ja [x]
273[ja:: ja [x]
274voelde dat als falen? [x]
275hoe vind je dat ze dit initiatief heeft genomen? [x]
276=ja? [x]
277uh:: (.) zij komt hier straks heen en ik hoop dat uh
278je gaat luisteren naar wat zij te zeggen heeft [x]
279sterkte! [x]

Robin en Mieke praten samen en maken het goed. Caroline komt in de laatste minuut nog langs
(38:32-38:54)

280<nou> ik weet niet of mijn mascara er nog op zit (.) maar [x -> lachen]
281h:: (zuchtend) nou (.) ben je opgelucht? (sniffend) [x]
282ik hoop echt dat dit gewoon een nieuw inpunt is voor jullie allebei (.)
283dat je samen met een schone lei gaat beginnen [x]
284ik hoop uh dat we ons steentje daaraan hebben bij kunnen dragen [x]
285ja:? (lachend)

Bijlage 4: Annotaties van de analyses

De annotaties van de 5 geanalyseerde afleveringen zijn online beschikbaar via onderstaande links:

Beau – het hospice:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1CTAuO8TzUBlaxBf55jR3DhCdGMzAQ9pTDj0RvQVEuz4/edit?usp=sharing>

Beau – het brandwondencentrum:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/12xOQL0AWBUO81ZpUV2_Tjq_sjFtT3vYtUx7j3rbquWw/edit?usp=sharing

Beau – Woodstock:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1VLz0daEMtOB73RCspZP2igJcH_73cKjXxeM_hyOwSk4/edit?usp=sharing

Caroline – aflevering 1:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1cYJZKdgugN0GWvt_dF9nbcKbgywx3Lvya3r8iV_kpZU/edit?usp=sharing

Caroline – aflevering 2:

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Nay3b0eK5e1IWToxvm_y5wexrjUiNmb9Fr0RsYZXdko/edit?usp=sharing